

Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

ΠΜΣ Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

Ειδίκευση Διεθνές Δίκαιο και Διπλωματικές Σπουδές

Θέμα Διπλωματικής:

***Ο θεσμός της Ευθύνης Προστασίας και οι πρόσφατες εφαρμογές του
με ιδιαίτερες αναφορές στην κρίση της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας***

Επιβλέπων καθηγητής: Στέλιος Περράκης

Συγγραφή: Αναστασία-Ναταλί Σταυροπούλου

ΑΜ: 1212Μ014

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2014

Ευχαριστίες...

Λίγο πρίν ξεκινήσετε την ανάγνωση της διπλωματικής μου εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή μου κ. Στέλιο Περράκη που με βοήθησε ιδιαιτέρως όχι μόνο κατά τη διάρκεια της φοίτησής μου, αλλά κυρίως κατά την εκπόνηση της διπλωματικής μου διατριβής. Καθώς αυτό το ταξίδι έφτασε πλέον στο τέλος του θα επιθυμούσα να του εκφράσω μέσα απ' αυτές τις λίγες γραμμές πως αποτέλεσε «πηγή έμπνευσης» για εμένα αυτά τα δύο χρόνια που υπήρξα φοιτήτρια στο πλευρό του και πως χάρη σ' αυτόν επέλεξα το συγκεκριμένο θέμα διπλωματικής.

Περιεχόμενα

<i>Συντομεύσεις</i>	(σελ 10)
<i>Εισαγωγή</i>	(σελ 13)
<i>Πρώτο Μέρος: Η εξέλιξη του θεσμού της Ευθύνης Προστασίας υπό το φως των ανθρωπιστικών κρίσεων της Συρίας, της Λιβύης και του Μάλι. Η αντιμετώπισή τους από το διεθνές γίνεσθαι με ιδιαίτερη έμφαση στους περιφερειακούς οργανισμούς.</i>	(σελ 17)
Κεφάλαιο 1: Η Ευθύνη Προστασίας και οι Περιφερειακοί Οργανισμοί	(σελ 17)
1.1 Νομικό πλαίσιο-Γενική Διάσταση	(σελ 17)
1.1.1 Στο πλαίσιο του Χάρτη του ΟΗΕ	(σελ 17)
1.1.2 Η έκθεση της Επιτροπής για την Επέμβαση και την Κρατική Κυριαρχία	(σελ 18)
1.1.3 Το Καταληκτικό Κείμενο του 2005	(σελ 19)
1.1.4 Οι εκθέσεις του Γενικού Γραμματέα	(σελ 20)
1.2 Νομικό πλαίσιο-Ειδική Διάσταση	(σελ 21)
1.2.1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση	(σελ 21)
1.2.2 Η Αφρικανική Ένωση	(σελ 22)
1.2.3 Η ECOWAS	(σελ 23)
1.2.4 Η ECCAS	(σελ 23)
Κεφάλαιο 2: Η πρώτη εφαρμογή της Ευθύνης προστασίας: η εμφύλια σύγκρουση στη Λιβύη	(σελ 24)
2.1 Η ενεργός δράση του ΟΗΕ	(σελ 25)
2.1.1 Η άμεση αντίδραση του Συμβουλίου Ασφαλείας	(σελ 25)
2.1.2 Ο ρόλος της Γενικής Συνέλευσης	(σελ 27)

2.1.3	Το Συμβούλιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και οι μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Λιβύη	(σελ 28)
2.2	Η συμβολή των Περιφερειακών Οργανώσεων	(σελ 28)
2.2.1	Το αντίκτυπο των ευρωπαϊκών ληφθέντων μέτρων	(σελ 28)
2.2.2	Η κρίσιμη στάση του Αραβικού Συνδέσμου στην πορεία της λιβυκής κρίσης	(σελ 30)
2.2.3	Η προσπάθεια της Αφρικανικής Ένωσης να αντιμετωπίσει την κρίση	(σελ 31)
2.2.4	Η αντίδραση του Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης	(σελ 31)
2.3	Η κατάσταση σήμερα	(σελ 32)
Κεφάλαιο 3: Η αδράνεια της διεθνούς κοινότητας απέναντι στην ανθρωπιστική κρίση της Συρίας (σελ 33)		
3.1	Η μη εφαρμογή του θεσμού της ευθύνης προστασίας παρά τις προϋποθέσεις εφαρμογής του	(σελ 33)
3.2	Η αντίδραση των Ηνωμένων Εθνών	(σελ 34)
3.2.1	Το Συμβούλιο Ασφαλείας και τα συνεχή βέτο των κρατών μελών του	(σελ 34)
3.2.2	Η ενεργός δράση της Γενικής Συνέλευσης	(σελ 37)
3.2.3	Το Συμβούλιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και η ανθρωπιστική κρίση στη Συρία	(σελ 38)
3.3	Οι ενέργειες σε επίπεδο Περιφερειακών Οργανώσεων	(σελ 39)
3.3.1	Η βαρύτητα της ευρωπαϊκής πολιτικής	(σελ 39)
3.3.2	Η συνδρομή του Αραβικού Συνδέσμου στο συριακό πρόβλημα	(σελ 41)
3.3.3	Η στάση του Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης	(σελ 43)
3.4	Οι πρόσφατες εξελίξεις	(σελ 43)

Κεφάλαιο 4: Η ιδιάζουσα περίπτωση του Μάλι και η αντιμετώπισή της από το διεθνές γίγνεσθαι	(σελ 44)
4.1 Η κρίση στο Μάλι: τρομοκρατική απειλή απέναντι στη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια;	(σελ 44)
4.2 Η αμφιλεγόμενη στάση του ΟΗΕ	(σελ 48)
4.2.1 Η εξουσιοδότηση για επέμβαση του Συμβουλίου Ασφαλείας χωρίς την οικονομική στήριξη των Ηνωμένων Εθνών	(σελ 48)
4.2.2 Η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Μάλι υπό τη σκοπιά των θεσμών προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου	(σελ 51)
4.3 Η ενεργός δράση των περιφερειακών οργανισμών	(σελ 52)
4.3.1 Το αίσθημα συνεργασίας της Αφρικανικής Ένωσης	(σελ 52)
4.3.2 Ο ηγετικός ρόλος της ECOWAS	(σελ 54)
4.3.2.1 Η άσκηση διπλωματικής πίεσης	(σελ 54)
4.3.2.2 Η επιβολή κυρώσεων	(σελ 55)
4.3.2.3 Η έναρξη της στρατιωτικής επιχείρησης	(σελ 55)
4.3.3 Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης	(σελ 56)
4.4 Η συνέχεια στο Μάλι μέχρι σήμερα	(σελ 57)
4.5 Κριτική και συγκριτική ανάλυση	(σελ 58)
 <i>Δεύτερο Μέρος: Η ανάδειξη του πλαισίου της Ευθύνης Προστασίας μέσα από την κρίση της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας και η αντίδραση της Διεθνούς Κοινότητας.</i>	
Κεφάλαιο 1: Προϋποθέσεις εφαρμογής του Θεσμού	(σελ 62)

1.1 Αποτυχία του κράτους να προστατέψει τον πληθυσμό του από τα διεθνώς αναγνωρισμένα ειδεχθή εγκλήματα (σελ 62)

1.1.1 Το πραξικόπημα της 24^{ης} Μαρτίου του 2013 (σελ 62)

1.1.2 Η αναγκαστική παραίτηση του Πρωθυπουργού (σελ 64)

1.1.3 Η εκλογή της νέας Προέδρου και οι αλληπάλληλες συγκρούσεις μεταξύ των τοπικών δρώντων (σελ 65)

1.2 Τέλεση εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας (σελ 66)

1.2.1 Συστηματικές δολοφονίες και εξωδικαστικές εκτελέσεις (σελ 66)

1.2.2 Αναγκαστικές εξαφανίσεις (σελ 68)

1.2.3 Σεξουαλική βία και βία με βάση το Φύλο (σελ 68)

1.2.4 Παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών (σελ 69)

1.2.5 Το φαινόμενο των εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων (σελ 70)

Κεφάλαιο 2: Οι δράσεις στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (σελ 71)

2.1 Η Αντιμετώπιση της κρίσης από τα Καταστατικά Όργανα (σελ 72)

2.1.1 Οι αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας (σελ 72)

2.1.1.1 Η απόφαση 2121 (2013) (σελ 72)

2.1.1.2 Η απόφαση 2127 (2013) (σελ 75)

2.1.1.3 Η απόφαση 2134 (2014) (σελ 80)

2.1.1.4 Η απόφαση 2149 (2014) (σελ 81)

2.1.2 Η στάση του Γενικού Γραμματέα (σελ 85)

2.1.2.1 Η έκθεση του Γενικού Γραμματέα για την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία σύμφωνα με την παράγραφο 22 της απόφασης 2121 (2013) του Συμβουλίου Ασφαλείας (σελ 85)

2.1.2.2 Η έκθεση του Γενικού Γραμματέα για την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία σύμφωνα με την παράγραφο 48 της απόφασης 2127 (2013) του Συμβουλίου Ασφαλείας (σελ 86)

2.1.2.3 Η Διεθνής Διερευνητική Επιτροπή	(σελ 87)
2.2 Η αντιμετώπιση της κατάστασης από τα όργανα με αρμοδιότητα στα δικαιώματα του ανθρώπου	(σελ 88)
2.2.1 Το Συμβούλιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου	(σελ 88)
2.2.1.1 Η Απόφαση 24/34 του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	(σελ 88)
2.2.1.2 Το ψήφισμα S-20 του Συμβουλίου	(σελ 89)
2.2.2 Ο Ύπατος Αρμοστής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα	(σελ 90)
2.2.2.1 Η Έκθεση 24/59 του Ύπατου Αρμοστή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου	(σελ 90)
2.2.2.2 Η Έκθεση 25/23 του Ύπατου Αρμοστή	(σελ 91)
2.2.3 Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και η έναρξη προκαταρκτικής έρευνας	(σελ 91)
Κεφάλαιο 3: Οι ενέργειες σε επίπεδο Περιφερειακών Οργανισμών	(σελ 92)
3.1 Η Οικονομική Κοινότητα Κρατών Κεντρικής Αφρικής	(σελ 93)
3.1.1 Η διεξαγωγή της Mission for the Consolidation of Peace in the Central African Republic (MICOPAX)	(σελ 93)
3.1.2 Οι έκτακτες Συνόδους Κορυφής της ECCAS	(σελ 95)
3.1.3 Η 15 ^η σύνοδος της Επιτροπής για την Ασφάλεια και την Άμυνα του COPAX	(σελ 96)
3.2 Η Αφρικανική Ένωση	(σελ 97)
3.2.1 Η ανάπτυξη της στρατιωτικής επιχείρησης στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία υπό την αιγίδα της Αφρικανικής Ένωσης	(σελ 97)
3.2.2 Ο ανερχόμενος ρόλος του Συμβουλίου Ειρήνης και Ασφαλείας	(σελ 98)
3.3 Η Ευρωπαϊκή Ένωση	(σελ 100)

3.3.1	Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ένας σημαντικός Οικονομικός Φορέας	(σελ 100)
3.3.2	Η διεξαγωγή της ευρωπαϊκής στρατιωτικής αποστολής και η εξουσιοδότηση από το Συμβούλιο Ασφαλείας	(σελ 101)
3.4	Η κατάσταση που επικρατεί σήμερα	(σελ 101)
3.5	Αποτελεσματικότητα των ενεργειών των διεθνών και περιφερειακών οργανισμών έναντι της κρίσης στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία	(σελ 102)
	<i>Συμπεράσματα</i>	(σελ 104)
	<i>Παραρτήματα</i>	(σελ 107)
	<i>Βιβλιογραφία</i>	(σελ 109)

Συντομώσεις

Ελληνικές

ΑΕ Αφρικανική Ένωση

ΑΣ Αραβικός Σύνδεσμος

ΓΓ Γενικός Γραμματέας

ΓΣ Γενική Συνέλευση

ΔΑΔ Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο

ΔΔ Διεθνές Δίκαιο

ΔΟΑΕ Διεθνής Οργανισμός Ατομικής Ενέργειας

ΔΠΔ Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο

ΕΕ Ευρωπαϊκή Ένωση

Η.Β. Ηνωμένο Βασίλειο

ΗΕ Ηνωμένα Έθνη

ΗΠΑ Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής

Μ.Β. Μεγάλη Βρετανία

ΜΚΟ Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

ΟΗΕ Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΣΑ Συμβούλιο Ασφαλείας

ΣΑΔ Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

ΥΕ Υπατος Αρμοστής

Ξενόγλωσσες

AFISMA African-led International Support Mission to Mali

AL Arab League

AU African Union

BINUCA United Nations Integrated Peacebuilding Office in the Central African Republic

CAR Central African Republic

CEEAC Communauté Economique des Etats de l'Afrique Centrale

COPAX Council for Peace and Security in Central Africa

CPI Cour Penale Internationale

ECCAS Economic Community of Central African States

ECHO European Commission's Humanitarian Aid Office

ECOWARN ECOWAS Early Warning and Response Network

ECOMOG ECOWAS Community of West African States Monitoring Group

ECOWAS Economic Community of West African States

EEAS European External Action Service

EUBAM Libya European Union Integrated Border Assistance Mission in Libya

EUFOR Libya European Union Military Operation in Libya

EUFORA RCA European Union Mission in the Central African Republic

EUTM Mali European Union Training Mission in Mali

FACA Central African Armed Forces

GA General Assembly

ICC International Criminal Court

ICISS International Commission on Intervention and State Sovereignty

IDP Internally Displaced Persons

MICOPAX Mission for the Consolidation of Peace in the Central African Republic

MINUSMA United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in Mali

MISCA African-led International Support Mission to the Central African Republic

NATO North Atlantic Treaty Organization

OCHA Office for the Coordination of Humanitarian Affairs

R2P Responsibility to Protect

UNHCR Office of the United Nations High Commissioner for Refugees

UN United Nations

UNICEF United Nations Children's Fund

UNSMIS United Nations Supervision Mission in Syria

Εισαγωγή

Ο θεσμός της ‘Ευθύνης Προστασίας’ και οι εφαρμογές του συνιστούν ένα ζήτημα διεθνούς ενδιαφέροντος. Από την πρώτη εφαρμογή του, το 2011 στην εμφύλια σύγκρουση της Λιβύης μέχρι και σήμερα στην «εθνοτικό-θρησκευτική» κρίση που μαστίζει την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, έχει απασχολήσει έντονα τη διεθνή κοινότητα. Η ευθύνη προστασία έχει δεχθεί έντονη κριτική για την επιλεκτική της εφαρμογή στις πρόσφατες κρίσεις που έπληξαν και συνεχίζουν να πλήττουν την Αφρικανική Ήπειρο. Ενώ είχε άμεση εφαρμογή στην Λιβύη, δεν εφαρμόστηκε στην Συρία, η οποία θεωρείται ως η μεγαλύτερη ανθρωπιστική κρίση της τελευταίας εικοσαετίας¹. Στη συνέχεια, ενώ η περίπτωση του Μάλι πληρούσε τις προϋποθέσεις για να εφαρμοστεί η ευθύνη προστασίας, δεν έγινε πρακτική εφαρμογή του εν λόγου θεσμού αλλά υπήρξε επέμβαση από τη διεθνή κοινότητα στο πλαίσιο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας για απειλή της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Η τωρινή κρίση στην CAR, στην οποία θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση, παρουσιάζει ακόμα μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Όντας μια χώρα που χαρακτηρίστηκε ως «ξεχασμένη στον χάρτη», ξαφνικά, μέσα από την εμφύλια σύρραξη στην οποία βυθίστηκε από τα τέλη του 2012 και δεδομένου ότι επενέβη η Γαλλία ως πρώην αποικιακή δύναμη για να την αντιμετωπίσει, αναφέρεται σε όλα τα διεθνή μέσα και έχει μετατραπεί σε αντικείμενο ανάλυσης από πληθώρα διεθνολόγων. Τα εγκλήματα πολέμου που διαπράττονται στο έδαφός της, όπως η στρατολόγηση παιδιών, η σεξουαλική και *gender-based* βία, οι εξαφανίσεις και τα βασανιστήρια, οι εσωτερικά εκτοπισμένοι, οδήγησαν τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ, BanKi Moon, να εκφράσει την ανησυχία του για την πρόκληση γενοκτονίας με έντονο παραλληλισμό στην γενοκτονία της Ρουάντα. Οι μηχανισμοί της διεθνούς κοινότητας έχουν ενεργοποιηθεί για να την τερματίσουν, αλλά η κατάσταση παραμένει κρίσιμη.

Υπόθεση εργασίας και υποερωτήματα

Η παρούσα εργασία στοχεύει στην ανάλυση της ακόλουθης προβληματικής: οι περιφερειακοί οργανισμοί είναι πιο αποτελεσματικοί από τους διεθνείς στο πλαίσιο της προστασίας των πολιτών ενός κράτους από τα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας; Η εν λόγω προβληματική προέκυψε μέσα από τον ιδιαίτερα ενεργό ρόλο που υπέδειξαν οι

¹ “ The High Commissioner for Refugees, Antonio Guterres, told the meeting that the organisation had ‘not seen a refugee outflow escalate at such a frightening rate since the Rwandan genocide almost 20 years ago’ ”, Aljazeera, Syria crisis worst since Rwanda, UN says, 17 July 2013, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/07/201371623717610907.html>,

περιφερειακοί οργανισμοί αναφορικά με την αντιμετώπιση την κρίσης στην CAR σε αντίθεση με την καθυστερημένη αντίδραση του ΟΗΕ. Ειδικότερα για μια όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση θα διερευνηθούν και τα παρακάτω υποερωτήματα: α) Γιατί ενώ τα ΗΕ είχαν τη BINUCA στο έδαφος της CAR και άρα ήταν ενήμεροι για την κατάσταση που επικρατούσε, δεν κατάφεραν να αποτρέψουν τις φρικαλεότητες που ξέσπασαν; β) Γιατί η ECCAS κινήθηκε πιο γρήγορα συγκριτικά με τον ΟΗΕ για να επέμβει στο πλαίσιο της εμφύλιας σύρραξης; γ) Γιατί η στρατιωτική επιχείρηση που διενεργείται με διεθνή εντολή βρίσκεται, όπως και στην περίπτωση του Μάλι, υπό αφρικανική ηγεσία;

Μεθοδολογία

Για τις ανάγκες της εργασίας χρησιμοποιήθηκαν πρωτογενείς πηγές, όπως αποφάσεις διεθνών οργανισμών, εκθέσεις του Συμβουλίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και εκθέσεις των ΜΚΟ, όπως Amnesty International και Human RightsWatch. Επίσης, έγινε χρήση δευτερογενών πηγών, όπως επιστημονική αρθρογραφία αλλά και δημοσιογραφική προσφεύγοντας στις διαδικτυακές σελίδες Le Monde, BBC, The Guardian, The Globe and Mail και AlJazeera δεδομένου ότι η κρίση στην CAR είναι εξελισσόμενη. Στην παρούσα μελέτη δε θα αναφερθούμε στην ευθύνη προστασίας ως αναδυόμενο θεσμό του διεθνούς δικαίου σε νομικό επίπεδο γιατί το θέμα αυτό έχει απασχολήσει προγενέστερες διπλωματικές διατριβές². Για να μπορέσει όμως να δοθεί μια σαφή απάντηση στον προβληματισμό που τέθηκε, το πρώτο μέρος θα αφιερωθεί στην εξέλιξη του θεσμού της ευθύνης προστασίας μέσα από τη δράση των περιφερειακών οργανώσεων σε αντιδιαστολή με εκείνη των διεθνών. Η συγκριτική ανάλυση των δράσεων των οργανώσεων σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο θα γίνει υπό το πρίσμα των πρόσφατων κρίσεων της Λιβύης, της Συρίας και του Μάλι. Μέσα από την εν λόγω περιπτώσιολογία θα αναδειχθεί όχι μόνο η *évolution de la notion de la responsabilité de protéger* (η εξέλιξη του θεσμού της ευθύνης προστασίας), αλλά και η διαφορετική αντίδραση της διεθνούς κοινότητας ως σύνολο. Επίσης, θα αναφερθούν αναλυτικά οι διαφορετικές στάσεις μεταξύ του ΟΗΕ, κυρίως, και των περιφερειακών οργανώσεων, όπως η Αφρικανική Ένωση, η Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλοι περιφερειακοί οργανισμοί που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στις παραπάνω εμφύλιες συγκρούσεις, σε μια προσπάθεια να γίνουν κατανοητοί οι λόγοι για τους οποίους οι οργανισμοί

² Μαρία Ιωάννου, Ανθρωπιστική κρίση και η ευθύνη της διεθνούς κοινότητας: η περίπτωση της Συρίας, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2013, [file:///C:/Users/Home/Downloads/12PMS_DIE_EUR_SPO IoannouMa%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Home/Downloads/12PMS_DIE_EUR_SPO IoannouMa%20(2).pdf).

αυτοί ενεργούν διαφορετικά. Για τα προαναφερθέντα είναι αναγκαίο να συμπεριληφθεί το νομικό υπόβαθρο του R2P που πλαισιώνει τις περιφερειακές οργανώσεις, αρχικά στην γενική του διάσταση, την οπτική του ΟΗΕ για την εφαρμογή της ευθύνης προστασίας από τους περιφερειακούς οργανισμούς και στη συνέχεια, στην ειδική, δηλαδή τα νομικά εργαλεία που έχουν αναπτύξει οι παραπάνω οργανισμοί για να μπορούν να παρεμβαίνουν σε περιπτώσεις διεθνών κρίσεων. Ολοκληρώνοντας το νομικό πλαίσιο θα εξεταστεί η περιπτώσιολογία, όπου η Λιβύη, η πρώτη πρακτική εφαρμογή της ευθύνης προστασίας, θα ερευνηθεί σε πρώτο στάδιο. Θα ακολουθήσει η Συρία, ως η περίπτωση που βρέθηκε αντιμέτωπη με την απάθεια της διεθνούς κοινότητας και τέλος το Μάλι, ως μια ιδιαίτερη περίπτωση στο πλαίσιο της διαχείρισης κρίσεων. Συμπερασματικά θα επιχειρηθεί μια συγκριτική και κριτική ανάλυση σε επίπεδο αποτελεσματικότητας μεταξύ των οργανισμών διεθνούς και περιφερειακού χαρακτήρα στις κάθε μια από τις προαναφερθείσες ανθρωπιστικές κρίσεις.

Το δεύτερο μέρος θα επικεντρωθεί αποκλειστικά στην εμφύλια σύγκρουση που λαμβάνει μέρος στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία. Πιο συγκεκριμένα, θα γίνει αναφορά στις προϋποθέσεις εφαρμογής της ευθύνης προστασίας, καθώς, παρά την μεγάλη καθυστέρησή της διεθνούς κοινότητας, ο θεσμός κατάφερε, ένα χρόνο μετά το ξέσπασμα των φρικαλεοτήτων, να έχει πρακτική εφαρμογή. Τα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που συνεχίζονται μέχρι σήμερα θα αναλυθούν εκτενέστερα, όπως επίσης και η ανικανότητα του κράτους να προστατέψει τον πληθυσμό του από τα εν λόγω εγκλήματα, γεγονός που αντικατοπτρίζεται μέσα από τη συνεχή πολιτική αστάθεια και την αδυναμία επιβολής εξουσίας στις ένοπλες συμμαχίες.

Ιδιαίτερη βαρύτητα θα δοθεί στην αντιμετώπιση της κατάστασης από τη διεθνή κοινότητα, καθώς άλλη ήταν η στάση του ΟΗΕ απέναντι στην κρίση και άλλη από τους περιφερειακούς οργανισμούς. Αναφορικά με τα Ηνωμένα Έθνη, θα ερευνηθεί αρχικά ο ρόλος των καταστατικών οργάνων, όπως του Συμβουλίου Ασφαλείας και του Γενικού Γραμματέα, στο πλαίσιο του συστήματος αντιμετώπισης απειλής εναντίον της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Στη συνέχεια, θα εξεταστούν οι ενέργειες των θεσμών με αρμοδιότητα στα δικαιώματα του ανθρώπου, όπως του Συμβούλιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Ύπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, σε μια προσπάθεια να διαπιστωθούν οι διεθνείς παραβιάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Επίσης, θα μελετηθεί η ενέργεια του

Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για έναρξη προκαταρκτικής έρευνας για την CAR. Όσον αφορά τις οργανώσεις σε περιφερειακό επίπεδο, θα αναφερθούν οι δράσεις των αφρικανικών οργανισμών, όπως της Αφρικανικής Ενώσεως, της Οικονομικής Κοινότητας Κρατών της Κεντρικής Αφρικής και της Ευρωπαϊκής Ενώσεως. Για να ολοκληρωθεί το σκέλος του δεύτερου κεφαλαίου, θα γίνει ένας σύντομος απολογισμός για να δούμε αν στην προκειμένη περίπτωση οι περιφερειακοί οργανισμοί ήταν πιο αποτελεσματικοί από τον ΟΗΕ.

Πρώτο Μέρος: Η εξέλιξη του θεσμού της Ευθύνης Προστασίας υπό το φως των ανθρωπιστικών κρίσεων της Λιβύης, της Συρίας και του Μάλι. Η αντιμετώπισή τους από το διεθνές γίνεσθαι με ιδιαίτερη έμφαση στους περιφερειακούς οργανισμούς.

Οι κρίσεις που ξέσπασαν τα τελευταία χρόνια στην Αφρικανική Ήπειρο απασχόλησαν τη διεθνή κοινότητα εξαιτίας των σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των άμαχων πληθυσμών, των ένοπλων ομάδων που εναντιώθηκαν μαζικά στις κυβερνητικές δυνάμεις της εκάστοτε χώρας προκαλώντας πολιτική αστάθεια, της κατάστασης ασφάλειας που ήταν ιδιαίτερα αποδυναμωμένη, ώστε να έχει αναγκάσει τους πολίτες της χώρας να ζουν σε ένα μόνιμο φόβο.

Αυτές οι ανθρωπιστικές κρίσεις δεν αντιμετωπίστηκαν σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο με τον ίδιο τρόπο. Η κρίση που ξέσπασε στη Λιβύη το 2011, όπου εφαρμόστηκε για πρώτη φορά ο θεσμός της ευθύνης προστασίας, βρήκε την άμεση αντίδραση της διεθνούς και περιφερειακής κοινότητας, σε αντίθεση με τη Συρία το 2012, που βρέθηκε αντιμετώπι με την αδράνειά της. Η δε περίπτωση του Μάλι, η οποία πληρούσε τις προϋποθέσεις για να εφαρμοστεί ο θεσμός της ευθύνης προστασίας, βαπτίστηκε ως «απειλή για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια» και αντιμετωπίστηκε στο πλαίσιο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, όπου ενεργοποιήθηκαν περισσότερο οι περιφερειακοί μηχανισμοί παρά οι διεθνείς. Για να μελετηθεί όμως η αντίδραση της διεθνούς κοινότητας για την κάθε μια από τις περιπτώσεις ξεχωριστά, καθώς και να αναδειχθεί μέσα από την περιπτωσιολογία η εξέλιξη της ευθύνης προστασίας, θα πρέπει να διερευνήσουμε αρχικά την ανάπτυξη του νομικού πλαισίου του θεσμού της ευθύνης προστασίας σε επίπεδο περιφερειακών οργανισμών.

Κεφάλαιο 1: Η Ευθύνη Προστασίας και οι Περιφερειακοί Οργανισμοί

1.1 Νομικό πλαίσιο-Γενική διάσταση

1.1.1 Στο πλαίσιο του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών

Στο πλαίσιο του Χάρτη του ΟΗΕ η πρώτη αναφορά που γίνεται στους περιφερειακούς οργανισμούς είναι στο Άρθρο 33 (1) του Κεφαλαίου 6 το οποίο αντιπροσωπεύει έμμεσα τον

πρώτο πυλώνα της ευθύνης προστασίας που είναι η ευθύνη της πρόληψης³. Ορίζει ότι τα εμπλεκόμενα μέρη σε μια διαμάχη, που μπορεί να απειλούν τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, πρέπει πρώτα να προσπαθήσουν να επιλύσουν τις διαφορές τους ειρηνικά διαμέσου των περιφερειακών οργανώσεων ή των περιφερειακών ρυθμίσεων. Η δεύτερη αναφορά βρίσκεται στο Κεφάλαιο 7 και συγκεκριμένα στο Άρθρο 47 (4) με την Επιτροπή Στρατιωτικού Επιτελείου ως επικουρικό όργανο του ΣΑ να έχει το δικαίωμα να προχωρήσει στη σύσταση περιφερειακών υποεπιτροπών ύστερα από διαβουλεύσεις με τις κατάλληλες περιφερειακές οργανώσεις. Το Κεφάλαιο 8 του Χάρτη αναφέρεται μόνο στον ρόλο των περιφερειακών οργανισμών στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και στη συνεργασία του ΟΗΕ με τους ανωτέρω. Το Άρθρο 53 αναφέρεται έμμεσα στον δεύτερο πυλώνα της ευθύνης προστασίας, στην ευθύνη της αντίδρασης, όπου ορίζει ότι το ΣΑ έχει τη νομική δυνατότητα να χρησιμοποιήσει τους περιφερειακούς οργανισμούς σε περίπτωση καταναγκαστικής δράσης υπό την εξουσία του, προσθέτοντας πως καμιά καταναγκαστική ενέργεια δεν μπορεί να επιβληθεί χωρίς την εξουσιοδότησή του.

1.1.2 Η Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής για την Επέμβαση και την Κρατική Κυριαρχία

Η Έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής για την Επέμβαση και την Κρατική Κυριαρχία⁴ θα μπορούσε να είχε αποτελέσει ένα άκρως σημαντικό κείμενο για τον ρόλο των περιφερειακών οργανώσεων στο πλαίσιο της εφαρμογής της ευθύνης προστασίας. Αναφέρει ότι οι περιφερειακοί μηχανισμοί λόγω της γεωγραφικής, ιστορικής και πολιτιστικής τους εγγύτητας στην εκάστοτε σύγκρουση,

³Η έννοια της ευθύνης προστασίας διαχωρίζεται σε τρεις πυλώνες: στην ευθύνη της πρόληψης (responsibility to prevent), στην ευθύνη της αντίδρασης (responsibility to react) και στην ευθύνη της ανοικοδόμησης (responsibility to rebuild). Η διεθνής κοινότητα έχει αρχικά την ευθύνη να προλαμβάνει τις εντάσεις εντός ενός κράτους πριν αυτές ξεφύγουν από τον έλεγχό της. Στη συνέχεια, από τη στιγμή που υπάρξει κλιμάκωση της σύγκρουσης και το κράτος είναι ανίκανο ή δεν επιθυμεί να προστατέψει τους πολίτες του, η διεθνής κοινότητα οφείλει να παρέμβει. Εν τέλει, η διεθνής κοινότητα, αλλά και τα συμβαλλόμενα μέρη στη σύρραξη, είναι υποχρεωμένοι να συμβάλουν στη μόνιμη διευθέτηση της σύγκρουσης με την αποκατάσταση των κρατικών υποδομών. Οι προαναφερόμενοι πυλώνες προσδιορίστηκαν σύμφωνα με την έκθεση της ICISS. ICISS, Report of the International Commission On Intervention And State Sovereignty, Responsibility to Protect, <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>.

⁴Έκθεση που συντάχθηκε από μια adhoc Επιτροπή η οποία συστάθηκε ύστερα από канаδική πρωτοβουλία το 2001 για να διεξάγει έρευνες πάνω στο θεσμό της ευθύνης προστασίας. Τα ιδρυτικά μέλη της ήταν ο Gareth Evans και ο Mohamed Sahnoun και αποτελούσαν επίσης από μέλη της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Ο στόχος της Επιτροπής ήταν να απαντήσει στο ακόλουθο ερώτημα που έθεσε ο ΓΓ του ΟΗΕ Kofi Annan: Αν η ανθρωπιστική επέμβαση αντιβαίνει στην κρατική κυριαρχία πώς θα αντιμετωπίσουμε περιπτώσεις, όπως η Ρουάντα, η Σρεμπρένιτσα και άλλες συστηματικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που επιδρούν στην κοινή ανθρωπότητα;

δύναται να έχουν πιο πολλές πληροφορίες για το *conflict en question*, να έχουν μεγαλύτερη κατανόηση της ιστορίας και της κουλτούρας και να είναι πολύ πιο επηρεασμένοι από τα αποτελέσματα των αποφάσεων στους κόλπους του ΟΗΕ. Οι περιφερειακοί φορείς συνιστούν έναν σημαντικό παράγοντα στο πλαίσιο της διαχείρισης κρίσεων, τόσο στον τομέα της πρόληψης με το να βοηθήσουν τα κράτη στο να προλάβουν την κλιμάκωση της σύγκρουσης, όσο και στον τομέα της αντίδρασης με τη διεξαγωγή στρατιωτικών αποστολών και στο σκέλος της αποκατάστασης με τη διενέργεια επιχειρήσεων για τη διατήρηση της ειρήνης. Επιπλέον έχει παρατηρηθεί πως τα κράτη μέλη ενός περιφερειακού οργανισμού είναι συνήθως πιο έτοιμα να παραχωρήσουν στρατεύματα στο πλαίσιο μιας αποστολής απ' ότι είναι στο πλαίσιο του ΟΗΕ. Παρ'όλα αυτά όμως οι περιφερειακοί θεσμοί υπόκεινται σε περιορισμούς στο πλαίσιο των δράσεών τους. Σύμφωνα με τον Χάρτη του ΟΗΕ και συγκεκριμένα με το Άρθρο 42, μόνο το ΣΑ του ΟΗΕ έχει τη νομική δυνατότητα να δώσει την εντολή για την προσφυγή στη χρήση βίας. Η Επιτροπή όμως ανέφερε πως σε περίπτωση που το ΣΑ αποτύγχανε να τηρήσει τις υποχρεώσεις, τότε «η συλλογική επέμβαση θα ήταν δυνατό να διεξαχθεί από μια περιφερειακή ή υποπεριφερειακή οργάνωση που θα δρα μέσα στα προκαθορισμένα όριά της»⁵, σημείο με ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

1.1.3 Το Καταληκτικό Κείμενο του 2005

Η Παγκόσμια Σύνοδος Κορυφής του 2005, η οποία υπήρξε καθοριστική για την αναγνώριση της ευθύνης προστασίας από τη διεθνή κοινότητα, είχε ως αποτέλεσμα τη σύνταξη του 'Outcome Document' ή, αλλιώς, του Καταληκτικού Κειμένου⁶. Συμπεριλήφθηκαν δύο ολόκληρες παράγραφοι, οι 138 και 139, που αναλύουν και προσδιορίζουν την έννοια του θεσμού. Σε αυτό το κείμενο απορρίφθηκε κάθε πιθανότητα μονομερούς επέμβασης από περιφερειακό ή υποπεριφερειακό οργανισμό, η οποία είχε αναφερθεί στο πλαίσιο της έκθεσης της ICISS σε περίπτωση αποτυχίας του Συμβουλίου Ασφαλείας. Συγκεκριμένα, στην παράγραφο 139, ορίζει ρητά ότι η ανάληψη συλλογικής δράσης, σύμφωνα με το Κεφάλαιο VII του Χάρτη, μπορεί να γίνει μόνο υπό την εντολή του ΣΑ σε συνεργασία με τις αντίστοιχες περιφερειακές οργανώσεις. Ενώ η έκθεση της Επιτροπής θα μπορούσε να είχε φέρει μια πολύ μεγάλη αλλαγή στις

⁵⁵ICISS Report, *supra* note 4, para.6.31.

⁶UNGA, A/RES/60/1, 2005 World Summit Outcome, 24 October 2005, <http://www.un.org/womenwatch/ods/A-RES-60-1-E.pdf>.

δυνατότητες που έχουν οι περιφερειακές οργανώσεις να αντιμετωπίσουν τις κρίσεις, ο ρόλος που θα διαδραματίσουν θα περιορίζεται, όπως και πριν, στον τομέα της πρόληψης, της διαμεσολάβησης και της επιβολής καταναγκαστικών μέτρων ύστερα από εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας.

1.1.4 Οι Εκθέσεις του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ

Ο Γενικός Γραμματέας συνέταξε μια σειρά εκθέσεων με αντικείμενο την εφαρμογή της ευθύνης προστασίας. Σε κάθε μια από αυτές αναφέρεται ο ρόλος των περιφερειακών οργανώσεων στο πλαίσιο της διαχείρισης κρίσεων. Η έκθεση του 2009⁷ ύστερα από διαβουλεύσεις με τον Ειδικό Σύμβουλο για την Ευθύνη Προστασίας, Edward Luck, επικεντρώνεται στην καλύτερη δυνατή εφαρμογή του θεσμού, χωρίς όμως να αναφέρεται λεπτομερώς με ποιον τρόπο οι περιφερειακοί οργανισμοί θα εφαρμόζουν την ευθύνη προστασίας. Στο κείμενο αποτυπώνονται γενικά οι κύριοι τομείς στους οποίους θα συνεισφέρουν οι εν λόγω μηχανισμοί, όπως η τεχνική υποστήριξη και η ειρηνική επίλυση των διαφορών μέσω διαμεσολάβησης και καλών υπηρεσιών και είναι αυτά που αντικατοπτρίζουν τις προσπάθειες που έχουν υποδείξει στο παρελθόν οργανισμοί όπως η ΕΕ, ο ΟΣΑΕ και η ECOWAS. Στην έκθεση του 2011⁸ η προσοχή εστιάζεται στους περιφερειακούς θεσμούς και στους τρόπους που θα μπορούσαν να συνεισφέρουν στο πλαίσιο της πρακτικής εφαρμογής του θεσμού. Συγκεκριμένα, το κείμενο αναφέρεται στην ανάγκη αποτελεσματικής συνεργασίας των διεθνών οργανισμών, δηλαδή του ΟΗΕ, με τους περιφερειακούς οργανισμούς και στην ανάπτυξη προληπτικής δράσης σε υποπεριφερειακό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Οι περιφερειακοί οργανισμοί, όπως επισήμανε το κείμενο, μπορούν να λειτουργήσουν ως «πολιτικές και επιχειρηματικές γέφυρες μεταξύ των παγκοσμίων προδιαγραφών και της εθνικής δράσης», έτσι ώστε να ενισχύσουν τις ευθύνες των κρατών. Το *report* του 2012⁹ επικεντρώνεται στον τρίτο πυλώνα της ευθύνης προστασίας, στην ευθύνη της ανοικοδόμησης και αναφέρεται στις περιφερειακές και υποπεριφερειακές οργανώσεις ως έναν

⁷UNGA, Report of the Secretary General, Implementing the Responsibility to Protect, A/63/677, 12 January 2009, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/63/677.

⁸UN, GASC, Report of the Secretary General, The role of regional and subregional arrangements in implementing the responsibility to protect, A/65/877/-S/2011/393, 28 June 2011, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/65/877.

⁹UN, GASC, Report of the Secretary General, Responsibility to protect: timely and decisive response, A/66/874-S/2012/578, 25 July 2012, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/66/874.

από τους εταίρους για την εφαρμογή του R2P μαζί με τα κράτη, τις ανθρωπιστικές οργανώσεις και την κοινωνία των πολιτών. Επιπλέον υπενθυμίζει ότι απαιτείται μεγαλύτερη προσπάθεια προκειμένου να υπάρξει καλύτερη κατανόηση του ρόλου των περιφερειακών οργανισμών, να οικοδομηθούν ισχυρότερες σχέσεις μεταξύ των Ηνωμένων Εθνών και εκείνων και να αποκτήσουν κοινές προσεγγίσεις.

1.2 Νομικό πλαίσιο-Ειδική Διάσταση

1.2.1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση

Από τη Σύνοδο Κορυφής του 2005 η Ευρωπαϊκή Ένωση υπήρξε ένας από τους πιο ένθερμους υποστηρικτές της ευθύνης προστασίας και αυτό δε φάνηκε μόνο μέσα από τις δηλώσεις της, αλλά και μέσα από τα νομικά εργαλεία που υιοθέτησε. Αρχικά, στο πλαίσιο της υιοθέτησης του *European Consensus on Development*¹⁰ το 2005, σε μια κοινή δήλωση το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη εξέφρασαν την υποστήριξή τους στο θεσμό¹¹. Στη συνέχεια, η Ένωση, σε μια προσπάθεια κοινής αντιμετώπισης των ζητημάτων ασφαλείας και των απειλών κατά της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, προχώρησε στην υπογραφή της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Ασφάλειας το 2003. Αυτή υπεγράφη εκ νέου πέντε χρόνια μετά το 2008¹² προσθέτοντας μια σειρά από νέες απειλές λόγω της αλλαγής στη φύση του διεθνούς συστήματος. Στη δεύτερη σελίδα της νομοθετικής αυτής πρωτοβουλίας η ΕΕ αναφέρεται με έμμεσο τρόπο στην ευθύνη προστασίας¹³. Επίσης, έχουν υπάρξει αναφορές του R2P σε αποφάσεις της Ένωσης που είχαν ως δέκτες κράτη που βίωναν εμφύλιες συρράξεις. Τέτοιες περιπτώσεις ήταν η ανθρωπιστική κρίση στο Νταρφούρ το 2006¹⁴ όπου το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αναφέρθηκε στο θεσμό της ευθύνης προστασίας στο πλαίσιο της αποτυχίας των

¹⁰ European Commission, EuropeAid, The European Consensus on Development, 20.12.2005, http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/european_consensus_2005_en.pdf.

¹¹ Article 37 of the Consensus

¹² EU, Report on the Implementation of the European Security Strategy-Providing Security in a Changing World, Brussels, December 11 2008, http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/reports/104630.pdf.

¹³ Par 10 “ Sovereign governments must take responsibility for the consequences of their actions and hold a shared responsibility to protect populations from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity.”

¹⁴ European Parliament, Resolution on the situation in Darfur, P6_TA (2007)0052, February 15 2007, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2007-0052&language=EN>.

κυβερνητικών αρχών του Σουδάν να προστατέψουν τον πληθυσμό του από τα ειδεχθή εγκλήματα. Ανάλογη ήταν και η περίπτωση της Λιβύης το 2011 η οποία θα αναλυθεί διεξοδικά στο επόμενο κεφάλαιο.

1.2.2 Η Αφρικανική Ένωση

Στο πλαίσιο της Ιδρυτικής Πράξης της Αφρικής Ένωσης¹⁵, η οποία υιοθετήθηκε το 2001, και συγκεκριμένα στο Άρθρο 4 (h), αναφέρεται με έμμεσο τρόπο ο θεσμός της ευθύνης προστασίας. Εκεί ορίζεται το δικαίωμα της Ένωσης να επεμβαίνει σε ένα κράτος μέλος της σε συνέχεια της απόφασης της Συνέλευσης σε περιπτώσεις εγκλημάτων πολέμου, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και γενοκτονίας. Το 2003 δημιουργήθηκε το Συμβούλιο Ειρήνης και Ασφαλείας βάσει του Πρωτοκόλλου¹⁶ που το εγκαθίδρυσε ως ένα όργανο αρμόδιο για την πρόληψη, διαχείριση και επίλυση των κρίσεων. Χωρίς να κάνει άμεση αναφορά στο R2P, συμβάλει και στους τρεις πυλώνες του με την πρόληψη των συγκρούσεων, την πρόταση στο πλαίσιο της Συνέλευσης για τη διεξαγωγή επιχειρήσεων στρατιωτικού χαρακτήρα στο έδαφος των κρατών μελών σε περιπτώσεις μαζικών παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την εξουσιοδότηση για την διενέργεια αποστολών για την αποκατάσταση της ειρήνης προκειμένου να επιλυθούν οι κρίσεις που ξέσπασαν. Για την αποτελεσματική εκτέλεση του έργου του το Συμβούλιο Ειρήνης και Ασφαλείας θα επιτελείται από α) μια Επιτροπή Σοφών, β) ένα Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης και γ) μια Αφρικανική Δύναμη που θα αποτελεί τον στρατιωτικό πυρήνα του Οργανισμού στο πλαίσιο των διενεργούμενων επιχειρήσεων. Όπως ήδη αναφέρθηκε και έχει αποτελέσει σημείο τριβής στο παρελθόν, το Άρθρο 7 (e) του Πρωτοκόλλου που συνέστησε το ΣΕΑ της ΑΕ, ορίζει την Συνέλευση των Αρχηγών Κρατών και Κυβερνήσεων ως το αρμόδιο όργανο το οποίο έχει την εξουσία να αποφασίσει, ύστερα από πρόταση του ΣΕΑ, κατά πόσο θα γίνει επέμβαση σε ένα κράτος μέλος του. Σε κανένα σημείο δεν αναφέρεται η πρωτοκαθεδρία του ΣΑ του ΟΗΕ αναφορικά με την εξουσιοδότηση για την προσφυγή στη χρήση βίας, γεγονός που ισχύει και για την Ιδρυτική Πράξη του Αφρικανικού Οργανισμού.

¹⁵ AU, Constitutive Act of the African Union, Lome, Togo, July 11 2000, http://www.au.int/en/sites/default/files/ConstitutiveAct_EN.pdf.

¹⁶ AU, Protocol relating to the establishment of the Peace and Security Council of the African Union, Durban, 9 July 2002, http://www.au.int/en/sites/default/files/Protocol_peace_and_security.pdf.

1.2.3 Η ECOWAS

Τα κράτη μέλη της ECOWAS έδωσαν και αυτά με τη σειρά τους στον υποπεριφερειακό οργανισμό τη δυνατότητα της ανθρωπιστικής επέμβασης με την υιοθέτηση το 1999 του Πρωτοκόλλου για τη σύσταση ενός Μηχανισμού για την Πρόληψη, Διαχείριση και Επίλυση των Συγκρούσεων¹⁷. Ο μηχανισμός αυτός θα έχει μια θεσμική και λειτουργική δομή έτσι ώστε να μπορέσει να επιτευχθεί η συλλογική αντιμετώπιση των ζητημάτων που σχετίζονται με την ασφάλεια. Το θεσμικό του υπόβαθρο θα αποτελείται α) από το Συμβούλιο Ασφαλείας και Μεσολάβησης, το οποίο θα λαμβάνει αποφάσεις που σχετίζονται με την πρόληψη, διαχείριση και επίλυση συγκρούσεων, τη διατήρηση της ειρήνης και ασφάλειας στην περιοχή, β) την Εκτελεστική Γραμματεία και γ) το Συμβούλιο Σοφών. Θα υπάρχουν επίσης και υποστηρικτικά όργανα, όπως η ECOWARN, ένα σύστημα παρακολούθησης και επιτήρησης, η ECOMOG, οι στρατιωτικές δυνάμεις του μηχανισμού και η Επιτροπή Ασφάλειας και Άμυνας. Το πλαίσιο της ECOWAS για την πρόληψη των συγκρούσεων¹⁸, που υιοθετήθηκε το 2008, έρχεται να συμπληρώσει και να ολοκληρώσει το ήδη υπάρχον νομικό πλαίσιο στον τομέα της ασφάλειας. Ο στόχος αυτού του εργαλείου είναι να αυξήσει τις προσπάθειες που γίνονται τα τελευταία χρόνια από την πλευρά της Κοινότητας σχετικά με τις εσωτερικές συγκρούσεις που πλήττουν την περιοχή της Δυτικής Αφρικής. Η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών του Οργανισμού, όπως και με περιφερειακούς και διεθνείς εταίρους, είναι πολύ σημαντική και εκτός του ότι πρέπει να ενισχυθεί, αναγκαίο είναι η διαχείριση κρίσεων να αποτελεί προτεραιότητα στην πολιτική ατζέντα των κρατών.

1.2.4 Η ECCAS

Η Οικονομική Κοινότητα Κρατών Κεντρικής Αφρικής συνιστά τον Οργανισμό συγκριτικά με τους ανωτέρω, που έχει τη μικρότερη πορεία στον τομέα της διαχείρισης κρίσεων. Ως οικονομική ένωση στο ξεκίνημά της το 1983, υιοθετεί μια σειρά από πρωτοβουλίες μέσω των

¹⁷ECOWAS, Protocol A/P.1/12/99 Relating to the Mechanism for Conflict Prevention, Management, Resolution, Peacekeeping and Security, December 10 1999, http://documentation.ecowas.int/download/en/legal_documents/protocols/Protocol%20Relating%20to%20the%20Mechanism%20for%20Conflict%20Prevention,%20Management,%20Resolution,%20Peacekeeping%20and%20Security.pdf.

¹⁸Economic Community of West African States, Regulation MSC/REG.1/01/08, The ECOWAS Conflict Prevention Framework, January 16 2008, http://www.ecowas.int/publications/en/framework/ECPF_final.pdf.

αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων. Στην πορεία όμως αποτυγχάνει να εκπληρώσει τους ιδρυτικούς της σκοπούς λόγω της γενικότερης αστάθειας στην περιοχή με τις βίαιες εσωτερικές συρράξεις που καλούταν να αντιμετωπίσουν πολλά από τα μέλη του Οργανισμού.¹⁹ Πολλές από αυτές τις πρωτοβουλίες είχαν σημείο εκκίνησης το 1998 και εμπίπτουν στον τομέα της ασφάλειας, όπως το Πρωτόκολλο για την Ίδρυση ενός Αμοιβαίου Συμφώνου Ασφαλείας στην Brazzaville το 2004 και το Πρωτόκολλο το οποίο εγκαθιδρύει το Συμβούλιο για την Ειρήνη και την Ασφάλεια στην Κεντρική Αφρική²⁰ που υιοθετήθηκε το 2000 αλλά τέθηκε σε ισχύ το 2004. Το εν λόγω όργανο θα επικουρείται στο έργο του από άλλα όργανα τα οποία συστάθηκαν στο πλαίσιο της διατήρησης και προώθησης της ειρήνης στην περιοχή, όπως η Επιτροπή για την Άμυνα και την Ασφάλεια, το Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης Κεντρικής Αφρικής και η Κεντρική Αφρική Πολυεθνική Δύναμη, η οποία θα αποτελείται από τις στρατιωτικές δυνάμεις της ECCAS. Είναι σημαντικό να σημειωθεί πως η πρώτη περιφερειακή στρατιωτική αποστολή του Οργανισμού ήταν στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία τον Οκτώβριο του 2012²¹. Δεν υπάρχει κάποια αναφορά στο θεσμό της ευθύνης προστασίας, καθώς, όπως αναφέρθηκε και προηγούμενα, τα κράτη μέλη της υποπεριφερειακής αυτής οργάνωσης άργησαν να αντιληφθούν και να κατανοήσουν τον καίριο ρόλο της ασφάλειας στην ευρύτερη περιοχή ως σταθεροποιητικό παράγοντα.

Κεφάλαιο 2: Η πρώτη εφαρμογή της Ευθύνης Προστασίας, η εμφύλια σύγκρουση στη Λιβύη

Η κρίση στη Λιβύη ξέσπασε το Φεβρουάριο του 2011 όταν αντικυβερνητικές δυνάμεις εναντιώθηκαν στο αυταρχικό καθεστώς που είχε επιβάλει επί σειρά ετών ο Muammar Gaddafi. Οι επιθέσεις προς τον άμαχο πληθυσμό από την πλευρά του κυβερνητικού καθεστώτος προκείμενου να σταματήσουν οι διαδηλώσεις συνεχίζονταν με αμείωτη ένταση. Καθώς η βία κλιμακωνόταν, η ανάγκη για παρέμβαση της διεθνούς κοινότητας κρινόταν επιτακτική. Εκτός

¹⁹Π. Νάσκου-Περράκη, Το Δίκαιο των Διεθνών Οργανισμών, Η Θεσμική Διάσταση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2005.

²⁰CEEAC, Protocole Relatif au Conseil de Paix et de Sécurité de l'Afrique Centrale (COPAX), Malabo, Fevrier 2000, <http://stat-gabon.com/ceeac/PROTOCOLERELATIFAUCONSEILDEPAIXSECURITEAFRIQUE.pdf>.

²¹Meyer Angela, Peace and Security Cooperation in Central Africa: Developments, Challenges and Prospects, NordiskaAfrikainstitutet, Uppsala, 2011, <http://nai.diva-portal.org/smash/get/diva2:442741/FULLTEXT01.pdf>.

από τις μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων τις οποίες είχαν διαπράξει οι κυβερνητικές δυνάμεις που ισοδυναμούν με εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, όπως επισήμανε το Συμβούλιο Ασφαλείας²², ο Καντάφι είχε προχωρήσει σε δημόσιες δηλώσεις στη λιβυκή εθνική τηλεόραση εκφράζοντας την πρόθεσή του να εξαφανίσει όσους του εναντιωθούν²³. Η συγκεκριμένη στάση δείχνει ξεκάθαρα την πρόθεσή του για εθνοκάθαρση και σε συνδυασμό με τα προαναφερόμενα ειδικά εγκλήματα και τη μη δυνατότητα των εθνικών αρχών να προστατέψουν τους πολίτες του από αυτά, προτάσσει την αναγκαία ενεργοποίηση των μηχανισμών προστασίας της διεθνούς κοινότητας.

2.1 Η ενεργός δράση του ΟΗΕ

2.1.1 Η άμεση αντίδραση του Συμβουλίου Ασφαλείας

Το πρώτο παράδειγμα εφαρμογής της ευθύνης προστασίας συνιστά η ανθρωπιστική κρίση στη Λιβύη. Σε πρώτο στάδιο, το ανώτατο πολιτικό όργανο των Ηνωμένων Εθνών εκδίδει την απόφαση 1970 (2011)²⁴ σύμφωνα με την οποία αποφασίζει να λάβει μέτρα ειρηνικού χαρακτήρα υπό το πρίσμα του άρθρου 41 του Χάρτη. Τέτοιου είδους μέτρα αφορούν την επιβολή οικονομικών κυρώσεων στο πολιτικό καθεστώς της Λιβύης. Συγκεκριμένα, επιβάλλει εμπάργκο όπλων, απαγόρευση εξόδου από τη χώρα της οικογένειας Gaddafi και όλων των κρατικών αξιωματούχων του καθεστώτος, όπως και πάγωμα των τραπεζικών λογαριασμών και των περιουσιακών στοιχείων των κυριότερων στελεχών του καθεστώτος. Τα ονόματά τους παρατίθενται σε λίστες υπό μορφή παραρτήματος στο τέλος της *resolution*. Εκτός από τα κυρωτικά μέτρα, το ΣΑ αποφασίζει και για την παραπομπή των υπευθύνων για εγκλήματα

²²“Considering that the widespread and systematic attacks currently taking place in the Libyan Arab Jamahiriya against the civilian population may amount to crimes against humanity”, UNSC, Resolution 1970 (2011), S/RES/1970 (2011), 26 February 2011, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970\(2011\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970(2011)).

²³“Colonel Muammar Gaddafi reacted to calls for constitutional change in the country with a violent crackdown-called on his supporters on national television to “cleanse Libya house by house” of the “cockroaches” taking part in the protests”, Alexandra Buskie, The Responsibility to Protect: From Promise to Practice, 14 February 2013, <http://www.una.org.uk/sites/default/files/R2P%20from%20promise%20to%20practice%20lecture%20February%202013.pdf>.

²⁴UNSC, Resolution 1970 (2011), S/RES/1970 (2011), 26 February 2011.

πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας στον Εισαγγελέα του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου από τις 15 Φεβρουαρίου του 2011²⁵.

Σε δεύτερο στάδιο, αφού οι βιαιοπραγίες κατά των πολιτών όχι μόνο δεν έπαψαν να υφίστανται, αλλά αυξάνονταν με την πάροδο των ημερών, το ΣΑ αποφάσισε να προσφύγει σε πιο αποφασιστικά μέτρα για να προστατέψει τον άμαχο πληθυσμό της Λιβύης και να εξουσιοδοτήσει την προσφυγή στη χρήση βίας με την απόφαση 1973 (2011)²⁶. Συγκεκριμένα, το Συμβούλιο με την επιβολή της Ζώνης Απαγόρευσης Πτήσεων εξουσιοδοτεί τα μέλη της διεθνούς κοινότητας, βάσει του Κεφαλαίου 7 μέσω του NATO να επέμβει στρατιωτικά στη χώρα. Η απόφαση αυτή πάρθηκε ένα μήνα μετά την έκδοση του προηγούμενου ψηφίσματος και μέσα από αυτή τη στάση διαφαίνεται η άμεση αντίδραση του ΟΗΕ.

Αυτό όμως που είναι ιδιαιτέρως σημαντικό με τη συγκεκριμένη απόφαση είναι η επίκληση στην ευθύνη προστασίας στο Προοίμιό της. Αρχικά επιβεβαιώνει την πρωταρχική ευθύνη τόσο των λιβυκών κυβερνητικών αρχών, όσο και των εμπόλεμων μερών σε μια σύρραξη να προστατεύουν τον άμαχο πληθυσμό τους και στη συνέχεια αναφέρει πως οι συστηματικές επιθέσεις από το καθεστώς Gaddafi κατά των πολιτών μπορεί να ισοδυναμούν με εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας.

Η απόφαση 1970 (2013) αντικατοπτρίζει τον πρώτο πυλώνα της ευθύνης προστασίας, καθώς η διεθνής κοινότητα προσφεύγει εξαρχής σε μέτρα ειρηνικού χαρακτήρα για να προλάβει την κλιμάκωση της σύγκρουσης. Βλέποντας όμως πως η κατάσταση επιδεινώνεται, έχει τη διεθνή ευθύνη σύμφωνα με την ευθύνη προστασίας να προβεί και σε στρατιωτικά μέτρα, έτσι ώστε να προστατέξει τον άμαχο πληθυσμό. Το ψήφισμα 1973 (2011) αποτελεί το δεύτερο πυλώνα του θεσμού, δηλαδή την ευθύνη της αντίδρασης, όπου οι οργανισμοί σε διεθνές και περιφερειακό

²⁵ Το ΔΠΔ ξεκίνησε την ερευνά του για την κατάσταση στη Λιβύη στις 3 Μαρτίου του 2011 και εξέδωσε εντάλματα σύλληψης στις 27 Ιουνίου του ίδιου έτους για τον MuammarGaddafi του οποίου βέβαια η υπόθεση έκλεισε δεδομένου του θανάτου του, τον Abdullah Al-Senussi και τον Saif Al-Islam Gaddafi για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, ICC, Situations and Cases, 01/11, http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/situations%20and%20cases/situations/icc0111/related%20cases/icc01110111/Pages/icc01110111.aspx. (προσπελάστηκε στις 01.06.2013??)

²⁶ UNSC, Resolution 1973 (2011), S/RES/1973/ (2011), 17 March 2011, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973\(2011\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973(2011)).

επίπεδο επεμβαίνουν για να τερματίσουν τη σύγκρουση και παρέχουν προστασία στον πληθυσμό.

Το ψήφισμα 2009 (2011)²⁷ του Συμβουλίου Ασφαλείας καλωσορίζει τη βελτίωση της κατάστασης στο έδαφος της Λιβύης. Υπό το πρίσμα του Κεφαλαίου 7 αποφασίζει να εγκαθιδρύσει μια αποστολή υποστήριξης στη Λιβύη υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, την UNSMIL, για μια αρχική χρονική περίοδος τριών μηνών, η οποία ανανεώθηκε σε μεταγενέστερες αποφάσεις. Αυτή η επιχείρηση, εκτός του ότι αντιπροσωπεύει τον τρίτο πυλώνα της ευθύνης προστασίας, την ευθύνη της αποκατάστασης, έχει ως στόχο να στηρίζει τις προσπάθειες των κυβερνητικών αρχών για α) την αποκατάσταση της ασφάλειας και της τάξης, β) την προώθηση του κράτους δικαίου, γ) τη διενέργεια ενός εθνικού και ολοκληρωμένου διαλόγου που θα προωθήσει τη συμφιλίωση μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών στη σύγκρουση και θα προετοιμάσει τις εθνικές εκλογές, δ) τη προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ειδικά για τις ευάλωτες κατηγορίες και ε) την οικονομική ανάκαμψη.

2.1.2 Ο Ρόλος της Γενικής Συνέλευσης

Ως το συλλογικό όργανο της βούλησης της διεθνούς κοινότητας, η Γενική Συνέλευση είχε ένα σχετικά περιορισμένο ρόλο στη λιβυκή κρίση και αυτό σχετίζεται με την έγκαιρη και αποτελεσματική αντιμετώπισή της από το ΣΑ. Μια σημαντική δράση της ήταν η απόφαση της 1^η Μαρτίου του 2011 για αναστολή της ιδιότητας του μέλους του λιβυκού κράτους στο Συμβούλιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου²⁸ λόγω σοβαρών παραβιάσεων δικαιωμάτων του ανθρώπου εκ μέρους του καθεστώτος Gaddafi. Επίσης, μέσα από τις αποφάσεις που εξέδωσε, καταδίκασε ρητά όλες τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν από το λιβυκό καθεστώς. Σε αυτό το σημείο να αναφερθεί πως, μετά το πέρας της κρίσης, η ΓΣ αποφάσισε την αποκατάσταση της ιδιότητας μέλους στο Συμβούλιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου²⁹.

²⁷ UNSC, Resolution 2009 (2011), S/RES/2009 (2011), 16 September 2011, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2009\(2011\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2009(2011)).

²⁸ UN, GA, Resolution 65/265, A/RES/65/265 (2011), 03.03.2011, <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Libya%20A%20RES%2065%20265.pdf>.

²⁹ UN, GA, Resolution 65/265, A/RES/66/11 (2011), 18.11.2011, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/459/48/PDF/N1145948.pdf?OpenElement>.

2.1.3 Το Συμβούλιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και οι μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Λιβύη

Το Συμβούλιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ως διεθνής θεσμός προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αποφάσισε στις 25 Φεβρουάριου του 2011 να προχωρήσει στη σύσταση μιας Διεθνούς Διερευνητικής Επιτροπής Έρευνας. Σκοπός αυτής της επιτροπής ήταν να ερευνήσει τα πραγματικά περιστατικά της ανθρωπιστικής κρίσης, τις παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Λιβύη από τα εμπλεκόμενα μέρη στη σύρραξη και να προσδιορίσει τους υπεύθυνους αυτών των παραβιάσεων επισημαίνοντας την ποινική τους ευθύνη.

Συγκεκριμένα, η Διεθνής Επιτροπή Έρευνας εξέδωσε δύο εκθέσεις³⁰ μέσα από τις οποίες εξέφρασε τη θέση της, δηλαδή τη διάπραξη μαζικών παραβιάσεων από την πλευρά του καθεστώτος του Muammar Gaddafi, πολλές από τις οποίες ισοδυναμούν με εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Διαπίστωσε μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που ισοδυναμούν με εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας από τους αντικαθεστωτικούς *thumar*. Ενδιαφέρον σημείο, στο οποίο αναφέρθηκε το ΣΔΑ³¹, συνιστούν οι απώλειες άμαχου πληθυσμού από τις στρατιωτικές επιχειρήσεις του NATO όπου σε ορισμένες περιπτώσεις δεν μπορούσαν να δικαιολογηθούν από το στοιχείο της στρατιωτικής αναγκαιότητας. Η διεθνής κοινότητα δεσμεύτηκε να ταχθεί στο πλευρό της Λιβύης μετά το πέρας της σύγκρουσης στο πλαίσιο της ανοικοδόμησης των κρατικών της θεσμών. Το σημείο αυτό αποτελεί τον τρίτο πυλώνα της ευθύνης προστασίας.

2.2 Η συμβολή των Περιφερειακών Οργανώσεων

2.2.1 Το αντίκτυπο των ευρωπαϊκών ληφθέντων μέτρων

Η στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν καθοριστική στην κρίση της Λιβύης και αυτό φάνηκε μέσα από μια σειρά δράσεων, όπως η επιβολή κυρώσεων και περιοριστικών μέτρων στο

³⁰ UN, HRC, A/HRC/17/44, 01.06.2011, A/HRC/19/68, 02.03.2012, <http://www.ohchr.org/EN/countries/MENARegion/Pages/LYIndex.aspx>.

³¹ “The Commission concluded that NATO...On limited occasions, the Commission confirmed civilian casualties and found targets that showed no evidence of military utility.”, HRC, A/HRC/19/68, 2 March 2012, <http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session19/A.HRC.19.68.pdf>.

καθεστώς Gaddafi από το Συμβούλιο Υπουργών, η έκδοση αποφάσεων και δελτίων τύπου εκ μέρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Υπάτου Εκπροσώπου της ΕΕ όπου καταδικάζουν τις επιθέσεις κατά του άμαχου πληθυσμού, οι συστηματικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας. Από το ξέσπασμα της λιβυκής κρίσης ο ευρωπαϊκός οργανισμός μέσα από τα αντιπροσωπευτικά του όργανα καταδίκασε τις αποτρόπαιες πράξεις της κυβέρνησης. Η Υπάτη Εκπρόσωπος στη δήλωση της 19^{ης} Μαρτίου του 2011 ζητούσε από τον Gaddafi να συμμορφωθεί ως προς την απόφαση 1973 (2011) του ΣΑ και να σταματήσει τη βία κατά των πολιτών του³². Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τάχθηκε στο πλευρό του Εθνικού Μεταβατικού Συμβουλίου και το αναγνώρισε ως το νόμιμο εκπρόσωπο της Λιβύης. Στο πλαίσιο των κυρώσεων η Ένωση συμμορφώνεται με τις αντίστοιχες αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας ακολουθώντας το ίδιο μοντέλο, το πάγωμα των κεφαλαίων, το εμπάργκο όπλων και την ταξιδιωτική απαγόρευση³³. Όσον αφορά την ανθρωπιστική βοήθεια, η ΕΕ έχει συνδράμει πάνω 80.5 εκ ευρώ στην κρίση της Λιβύης³⁴ για την κάλυψη βασικών αναγκών, την περίθαλψη τραυματιών, τη συνδρομή προσφύγων και την πρόληψη παραβιάσεων των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Το μελανό σημείο στην αντιμετώπιση της λιβυκής κρίσης από την ΕΕ ήταν η σχεδιαζόμενη στρατιωτική επιχείρηση *EUFOR Libya*, η οποία τελικά δε διεξήχθη. Το Συμβούλιο αποφάσισε στις 1 Απριλίου του 2011 να αναπτύξει στο έδαφος της Λιβύης μια αποστολή στρατιωτικού χαρακτήρα³⁵, η οποία θα είχε ως στόχο να υποστηρίξει την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στην περιοχή. Η θητεία της θα είχε χρονική διάρκεια τεσσάρων μηνών και ο προϋπολογισμός ανερχόταν στα 7.9 εκατομμύρια ευρώ. Όμως η επιχείρηση δεν πραγματοποιήθηκε διότι δεν υπήρχε ομοφωνία στο πλαίσιο των κρατών μελών της Ένωσης, όπως φάνηκε από την αποχή της Γερμανίας και της Πολωνίας, καθώς και από την απουσία συμμετοχής της Δανίας σε θέματα

³² EU, Statement by the High Representative Catherine Ashton, on Libya, A 116/11, Brussels, 19 March 2011, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/120045.pdf.

³³ EU, Council of the EU, Decision 2011/137/CFSP, 28 February 2011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:058:0053:0062:EN:PDF>.

³⁴ EU, ECHO, Libyan Crisis, Facts and Figures, February 2012, http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/libya_en.pdf.

³⁵ Council of the EU, Council Decision 2011/210/CFSP, April 1 2011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:089:0017:0020:en:PDF>.

άμυνας και συγκεκριμένα στο πλαίσιο των στρατιωτικών αποστολών. Αντί αυτού, στις 22 Μαΐου του 2013, ύστερα από αίτημα της λιβυκής κυβέρνησης, αποφασίστηκε να διενεργηθεί η *EUBAM Libya*³⁶, μια ανθρωπιστική αποστολή που θα υποστήριζε τις κυβερνητικές αρχές της Λιβύης ώστε να βελτιωθεί η κατάσταση της ασφάλειας στα σύνορα της χώρας. Θα είχε αρχική χρονική περίοδος δύο ετών και θα συνέβαλε στην αποκατάσταση της ειρήνης στο έδαφος της Λιβύης μετά το πέρας της σύγκρουσης.

2.2.2 Η κρίσιμη στάση του Αραβικού Συνδέσμου στην πορεία της λιβυκής κρίσης

Ο Αραβικός Σύνδεσμος είχε έναν πολύ κομβικό ρόλο στο πλαίσιο της κρίσης στη Λιβύη καθώς κάλεσε τα Ηνωμένα Έθνη να επέμβουν στρατιωτικά στο έδαφός της. Η εν λόγω δράση θεωρείται ασυνήθιστη, διότι είναι ιδιαίτερα σπάνιο ένας αραβικός περιφερειακός οργανισμός να προσκαλεί σε αραβικό έδαφος μια δυτική οργάνωση. Επίσης, άσκησε πιέσεις στη Ρωσία και την Κίνα, οι οποίες είναι παραδοσιακά αντίθετες σε παρόμοιες στρατιωτικές επεμβάσεις, να δώσουν την έγκρισή τους σε μια απόφαση βάσει Κεφαλαίου VII. Συγκεκριμένα, το Συμβούλιο Υπουργών του ΑΣ καλεί το ΣΑ του ΟΗΕ να προχωρήσει στην υιοθέτηση των απαραίτητων μέτρων για την άμεση επιβολή της Ζώνης Απαγόρευσης Πτήσεων προκειμένου να προστατευτεί ο άμαχος πληθυσμός³⁷.

Εκτός από αυτήν τη δραστική κίνηση για την αντιμετώπιση της λιβυκής κρίσης, ο ΑΣ αποφάσισε στις 23 Φεβρουαρίου του 2011, να αναστείλει την ιδιότητα μέλους της Λιβύης από τον Οργανισμό, καθώς και τη συμμετοχή στις συνδιασκέψεις και στις συνόδους του οργανισμού³⁸. Η Λιβύη επανέκτησε την ιδιότητα του μέλους τον Αύγουστο του 2011 όπου η έδρα παραδόθηκε στο Εθνικό Μεταβατικό Συμβούλιο αναγνωρίζοντας το με αυτόν τον τρόπο ως ο νόμιμος εκπρόσωπος της χώρας.

³⁶ Council of the EU, Council Decision 2013/233/CFSP, 22 May 2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:138:0015:0018:EN:PDF>

³⁷ CNN, Arab League backs no-fly zone in Libya, March 12 2011, <http://edition.cnn.com/2011/WORLD/africa/03/12/libya.civil.war/>.

³⁸ BBC, The Arab League suspends Libya until demands of the people are met, February 23 2011, http://www.bbc.co.uk/worldservice/africa/2011/02/110223_libya_arableague_focus.shtml.

2.2.3 Η προσπάθεια της Αφρικανικής Ένωσης να αντιμετωπίσει την κρίση

Η λύση της Αφρικανικής Ένωσης και κυρίως του Συμβούλιο Ειρήνης και Ασφάλειας αναφορικά με την κρίση στη Λιβύη ήταν ο περίφημος «οδικός χάρτης». Τα σημαντικά στοιχεία αυτού του διπλωματικού εγχειρήματος είναι ο άμεσος τερματισμός των εχθροπραξιών, η συνεργασία με τις λιβυκές αρχές προκειμένου να διευκολυνθεί η παροχή της ανθρωπιστικής βοήθειας, η ύπαρξη ενός εθνικού διαλόγου μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών στη σύρραξη και η πολιτική μετάβαση σε μια κυβέρνηση εθνικής ενότητας. Το όργανο της ΑΕ, αρμόδιο για τη διατήρηση και προώθηση της ειρήνης και ασφάλειας στην ευρύτερη περιοχή, προχώρησε στη σύσταση μιας *ad hoc* Επιτροπής που θα είχε ως στόχο την υλοποίηση του Οδικού Χάρτη. Να σημειωθεί πως στο πλαίσιο της απόφασης 1970 (2011) αναφέρεται η απόφαση της ΑΕ να στείλει την *ad hoc* Επιτροπή στο έδαφος της Λιβύης για την εύρεση πολιτικής λύσης στη σύγκρουση³⁹.

Τα εμπόδια για την υλοποίηση του Οδικού Χάρτη ήταν αρκετά. Αρχικά, ενώ τον αποδεχόταν ο Gaddafi, την ίδια στιγμή τον απέρριπτε ο επικεφαλής του Εθνικού Μεταβατικού Συμβουλίου. Ένα άλλο πρόβλημα ήταν η απροθυμία από την πλευρά των κρατών μελών της ΑΕ να θέσουν στη διάθεση του Οργανισμού στρατιωτικές δυνάμεις (στο πλαίσιο της παροχής άοπλων παρατηρητών). Αυτή η πολιτική απροθυμία φάνηκε και σε διπλωματικό επίπεδο, όταν η Αφρικανική Ήπειρος εμφανίστηκε διαιρεμένη σχετικά με τη λιβυκή κρίση. Κράτη, όπως η Νότιος Αφρική και το Τσαντ, δεν ήταν αρνητικά ως προς την παραίτηση του Gaddafi, ενώ άλλα, όπως η Νιγηρία και η Αιθιοπία, επιθυμούσαν την αναχώρησή του.

2.2.4 Η αντίδραση του Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης

Ο Οργανισμός Ισλαμικής Διάσκεψης, ενόψει των επιθέσεων και των εχθροπραξιών κατά του άμαχου πληθυσμού στη Λιβύη, καταδίκασε τη στάση της κυβέρνησης Gaddafi μέσω της έκδοσης ανακοινωθέντων. Στις 19 Μαρτίου του 2011, μέσω ενός *Final Communiqué*⁴⁰, τα κράτη μέλη του Οργανισμού, στο πλαίσιο μιας Έκτακτης Συνόδου σε υπουργικό επίπεδο, καταδίκασαν τις βιαιοπραγίες κατά του λιβυκού πληθυσμού, ενώ παράλληλα εξέφρασαν την αντίθεσή τους προς κάθε είδους στρατιωτική επέμβαση. Παρά ταύτα, το εν λόγω *communiqué* ενέκρινε την

³⁹UNSC, Resolution 1973 (2011), page 2, par 2.

⁴⁰Organisation of Islamic Cooperation, Communiqué on the Alarming Developments in Libyan Jamahiriya, 19.03.2011, http://www.democraticunderground.com/discuss/duboard.php?az=view_all&address=102x4778731.

απόφαση 1973 (2011) του ΣΑ του ΟΗΕ η οποία εξουσιοδοτεί την προσφυγή στη χρήση βίας στην επικράτεια της Λιβύης. Επίσης ανακοινώθηκε η έναρξη συνομιλιών με το Εθνικό Μεταβατικό Συμβούλιο λαμβάνοντας με αυτόν τον τρόπο θέση στην εμφύλια σύγκρουση στη Λιβύη.

2.3 Η κατάσταση σήμερα

Παρά τη βελτίωση της κατάστασης στο έδαφος της Λιβύης μετά το πέρας της σύγκρουσης που έπληξε τη χώρα το 2011 και την ενθαρρυντική διενέργεια εκλογών τον Ιούλιο του 2012⁴¹ η δράση αντιμαχόμενων ένοπλων ομάδων βυθίζει για άλλη μια φορά τη Λιβύη στη βιαιότητα⁴². Η δράση τους ξεκίνησε το καλοκαίρι του 2014, στοχεύει στον έλεγχο του αεροδρομίου της Τρίπολης και στρέφεται κατά της κυβέρνησης που δεν αναγνωρίζουν. Ο κίνδυνος για πιθανή εμφύλια σύρραξη ολοένα και αυξάνεται με τους ξένους υπηκόους και τις διπλωματικές αποστολές των περισσότερων χωρών να έχουν αποσυρθεί⁴³ από το φόβο των δυσάρεστων συνεπειών της διαμάχης που έχει ξεσπάσει. Εκτός από τους ξένους υπηκόους που διέμεναν στη Λιβύη, καθημερινά χιλιάδες πολίτες εγκαταλείπουν τη χώρα αναζητώντας καταφύγιο σε γειτονικά κράτη, όπως την Αίγυπτο, την Τυνησία και την Ιταλία. Στη συνέχεια παραιτείται η Μεταβατική Κυβέρνηση στις 29 Αυγούστου του 2014 και σύμφωνα με τη Le Monde εναέριοι βομβαρδισμοί εξαπολύθηκαν από την Αίγυπτο και τα Ενωμένα Αραβικά Εμιράτα για να αναχαιτίσουν την απειλή των ισλαμιστών⁴⁴ τους οποίους όμως τα εν λόγω κράτη αρνούνται. Η διεθνής κοινότητα ανησυχεί για την κλιμάκωση της σύγκρουσης που ενδέχεται να έχει *spill over effects* στην περιοχή και υποστηρίζει ότι η κατάσταση που έχει δημιουργηθεί βασίζεται σε μία

⁴¹ The Guardian, Mohammed el-Megarif elected as Libya's interim president, 10 August 2012, <http://www.theguardian.com/world/2012/aug/10/mohammed-el-megarif-libya-president>.

⁴² Aljazeera, Libya: on the brink of civil war?, 25 August 2014, <http://www.aljazeera.com/programmes/insidestory/2014/08/libya-brink-civil-war-2014825135541674250.html>.

⁴³ Le Monde, Libye: plusieurs Etats appellant leurs ressortissants à quitter le pays, 27.07.2014, http://www.lemonde.fr/libye/article/2014/07/27/la-libye-s-enfonce-dans-la-violence-38-morts-a-benghazi_4463428_1496980.html.

⁴⁴ Le Monde, Le Caire s'ingère dans la crise libyenne pour contrer la mouvance islamiste, 26.08.2014, http://www.lemonde.fr/libye/article/2014/08/26/le-caire-s-ingere-dans-la-crise-libyenne-pour-contrer-la-mouvance-islamiste_4476746_1496980.html.

αποτυχημένη πολιτική μετάβαση όπου τα γεγονότα των τελευταίων τριών⁴⁵ ετών υπήρξαν ενδεικτικά.

Κεφάλαιο 3: Η αδράνεια της Διεθνούς Κοινότητας απέναντι στην ανθρωπιστική κρίση της Συρίας

3.1 Η μη εφαρμογή του θεσμού της ευθύνης προστασίας παρά τις προϋποθέσεις εφαρμογής του

Η κρίση στη Συρία ξέσπασε το Μάρτιο του 2011, το ίδιο χρονικό διάστημα με εκείνη της Λιβύης. Αφορμή στάθηκαν τα συνθήματα αντικαθεστωτικού περιεχομένου μαθητών σε γυμνάσιο στην πόλη Deera. Οι κρατικές δυνάμεις αντέδρασαν με βίαιο τρόπο επηρεασμένες από τα γεγονότα της Τυνησίας και της Αιγύπτου. Συγκεκριμένα, συνέλαβαν και υπέβαλαν τα παιδιά ηλικίας 9-15 ετών σε βασανιστήρια. Το γεγονός όχι μόνο αύξησε τον αριθμό των διαδηλωτών, οι οποίοι ζητούσαν άμεσα ριζικές μεταρρυθμίσεις ενάντια στη διαφθορά και στη βίαιη καταστολή, αλλά και λόγω της απρόσκοπτης και υπερβολικής χρήσης βίας από τη πλευρά των συριακών αρχών, οι διαδηλώσεις εξαπλώθηκαν και σε άλλες πόλεις της Συρίας.

Σε αντίθεση με την περίπτωση της Λιβύης, όπου έγινε εφαρμογή της ευθύνης προστασίας και ενεργοποιήθηκαν άμεσα οι διεθνείς και περιφερειακοί θεσμοί, στη Συρία, ενώ πληρούνταν οι προϋποθέσεις, δεν υπήρξε πρακτική εφαρμογή του θεσμού. Τα κριτήρια και οι προϋποθέσεις για να μπορέσει να εφαρμοστεί το R2P ήταν πολύ συγκεκριμένα, οπότε το να έχουν διαπραχθεί παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να υπάρχει η κατακραυγή της διεθνούς κοινής γνώμης δεν αρκούσε για να κινητοποιηθεί η διεθνής κοινότητα. Στην περίπτωση της κρίσης της Συρίας η πρώτη προϋπόθεση υπήρχε, καθώς το ίδιο το κράτος ήταν υπεύθυνο για τις επιθέσεις κατά των πολιτών του. Το δεύτερο κριτήριο, το κατά πόσο έχουν διαπραχθεί εγκλήματα πολέμου ή εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, επίσης συνέτρεχε και για αυτό αποφαίνεται εδώ και τρία χρόνια η Διεθνής Διερευνητική Επιτροπή Έρευνας για τη Συρία μέσα από τις

⁴⁵ Το Σεπτέμβριο του 2012 τέσσερις αμερικάνοι, ένας εκ των οποίων και ο πρέσβης Chris Stevens, δολοφονούνται από ισλαμιστές διαδηλωτές. Τον Ιούλιο του 2013 ένοπλες ομάδες παίρνουν υπό τον έλεγχό τους τις πετρελαϊκές εγκαταστάσεις της χώρας διεκδικώντας μεγαλύτερη πολιτική αυτονομία και μοίρασμα των πετρελαϊκών εσόδων. Το Μάρτιο του 2014 αφαιρείται το αξίωμα από τον Πρωθυπουργό της Λιβύης, AliZeidan. Το ίδιο έτος ένα παλιό στέλεχος του καθεστώτος Καντάφι διενεργεί μαζική επίθεση κατά των ισλαμιστών τους οποίους αποκαλεί τρομοκράτες που δηλητηριάζουν τη Λιβύη.

αλληπάλληλες εκθέσεις της⁴⁶. Εκτός από την Επιτροπή που συστάθηκε από το Συμβούλιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αναφορές για μαζικές και συστηματικές παραβιάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου που ισοδυναμούν με εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας έχουν γίνει από αξιόπιστες ΜΚΟ, όπως οι Human Rights Watch και Amnesty International⁴⁷.

3.2 Η αντίδραση των Ηνωμένων Εθνών

Σε αντίθεση με την κρίση στη Λιβύη, όπου ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών αντέδρασε άμεσα και αποφασιστικά, στη συριακή κρίση ο ΟΗΕ και συγκεκριμένα το Συμβούλιο Ασφαλείας καθυστέρησε να αντιδράσει απέναντι σε μια τεράστια ανθρωπιστική κρίση. Στους κόλπους του διεθνούς οργανισμού το ΣΑ επέδειξε αδράνεια απέναντι στην κρίση που έπληξε και συνεχίζει να πλήττει έως και σήμερα τη Συρία, σε αντίθεση με τη Γενική Συνέλευση η οποία διαδραμάτισε έναν πιο ενεργό ρόλο εξαιτίας της διαιρεμένης στάσης των μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας.

3.2.1 Το Συμβούλιο Ασφαλείας και τα συνεχή βέτο των κρατών μελών του

Το πρώτο βέτο σχετικά με το συριακό ζήτημα ασκήθηκε το Σεπτέμβριο του 2011 από τα μόνιμα μέλη του ΣΑ, Ρωσία και Κίνα. Το κείμενο περιείχε καταδίκη των μαζικών και συστηματικών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως και προειδοποίηση για επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση που η κατάσταση επιδεινωνόταν. Η απόφαση δεν υιοθετήθηκε λόγω επιφυλάξεων που σχετίζονται με την αντιμετώπιση της κατάστασης στη Λιβύη αλλά και διαφορετικών αντιλήψεων για την αντιμετώπιση της κατάστασης στη Συρία. Επίσης, τα μη μόνιμα μέλη, όπως η Βραζιλία, ο Λίβανος, η Νότιος Αφρική και η Ινδία, απείχαν από τη ψηφοφορία.

Το δεύτερο βέτο ήρθε στα τέλη Ιανουαρίου πάλι από τα ίδια μόνιμα μέλη, Ρωσία και Κίνα, το οποίο καταδικάστηκε έντονα από την κοινωνία των πολιτών και τις ΜΚΟ παγκοσμίως. Αυτό το κείμενο το οποίο ξεκίνησε από πρωτοβουλία του ΓΓ του Αραβικού Συνδέσμου, Nabil El Araby

⁴⁶Όλες οι εκθέσεις της Επιτροπής Έρευνας για τη Συρία από το 2011 που συστάθηκε έως και σήμερα βρίσκονται στην παρακάτω ιστοσελίδα: <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/IICISyria/Pages/Documentation.aspx>.

⁴⁷Amnesty International, “Syrie: Opinions en Crises, Regard du mois sur la crise des droits humains en Syrie”, Juillet 2014, <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE24/029/2014/en/e34593be-c4b9-456b-9e81-da342764b8df/mde240292014fr.pdf>, Human Rights Watch, “Maybe we live maybe we die”, Recruitment and Use of Children by Armed Groups in Syria, 23 June 2014, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syria0614_crd_ForUpload.pdf.

μαζί με τον πρωθυπουργό του Κατάρ, Sheikh Hamad bin Jassimal-Thani⁴⁸, συμπεριλαμβάνει τον τερματισμό της αιματοχυσίας, την αποχώρηση των ένοπλων δυνάμεων από τη χώρα, την ελευθερία πρόσβασης στα Ηνωμένα Έθνη και σε ΜΚΟ και την απελευθέρωση των κρατουμένων. Παρόλο που το ψήφισμα δεν θα περιείχε ουδεμία αναφορά σε κυρωτικά μέτρα, δεν κατάφερε να ψηφιστεί στις 4 Φεβρουαρίου του 2012.

Το τρίτο βέτο ήρθε εκ νέου από τις ίδιες δυνάμεις σε απόφαση του ΣΑ στις 19 Ιουλίου του 2012, τη στιγμή που η κρίση στη Συρία κλιμακωνόταν⁴⁹. Η διεθνής κοινότητα και συγκεκριμένα τα δυτικά κράτη, άσκησαν πίεση για την υιοθέτηση της συγκεκριμένης *resolution*. Θεωρούσαν ότι είχε έρθει πλέον η στιγμή να επιβληθούν κυρώσεις στο καθεστώς Assad χωρίς καμιά άλλη καθυστέρηση. Η Ρωσία και η Κίνα πίστευαν από τη μεριά τους ότι οι διατάξεις της απόφασης προέβλεπαν μόνο κυρώσεις για τη συριακή κυβέρνηση χωρίς καμία αναφορά στο κίνημα των ένοπλων ανταρτών, το οποίο με τη σειρά του διενεργούσε επιθέσεις και βιαιοπραγίες σε βάρος των πολιτών. Η δυσαρέσκεια από τη μη επίτευξη συναίνεσης ώθησε μια μεγάλη πλειοψηφία κρατών στη δημιουργία ενός άτυπου συνασπισμού⁵⁰ στο πλαίσιο του οποίου θα διεξάγονται συζητήσεις για το ζήτημα της Συρίας.

Η έκδοση των αποφάσεων 2042 (2012)⁵¹ και 2043 (2012)⁵² αποτελούν τις περιπτώσεις όπου σε πρώτο στάδιο τα κράτη μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας κατάφεραν να μιλήσουν με μια ενιαία φωνή στην παγκόσμια σκηνή. Τα σημαντικά στοιχεία αυτών των αποφάσεων ήταν η προώθηση

⁴⁸ Η πρωτοβουλία βασίζεται στην αναζήτηση υποστήριξης από τον ΟΗΕ αναφορικά με το Σχέδιο Ειρήνης του Αραβικού Συνδέσμου που προβλέπει μετάβαση εξουσίας από τον Assad σε μια κυβέρνηση εθνικής ενότητας.

⁴⁹ Οι σφαγές των σύριων πολιτών στη Houla από το καθεστώς Άσσαντ και η επανέναρξη των εχθροπραξιών από τον Ελεύθερο Συριακό Στρατό σε όλη την επικράτεια της Συρίας.

⁵⁰ Ο εν λόγω συνασπισμός ονομάζεται Group of Friends of the Syrian People και συνιστά μια πρωτοβουλία διπλωματικής φύσεως εκτός του πλαισίου του Συμβουλίου Ασφαλείας. Τα μέλη του είναι το Η-Β, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, η Αίγυπτος, η Τουρκία, το Κατάρ, η Ιορδανία, η Σαουδική Αραβία, το Ηνωμένο Αραβικό Εμιράτο με επικεφαλής τις ΗΠΑ. Συμμετέχει επίσης το Εθνικό Συριακό Συμβούλιο και η οργάνωση της αντιπολίτευσης της Συρίας.

⁵¹ UN, SC, Resolution 2042, S/RES.2042 (2012), 14.04.2012, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2042\(2012\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2042(2012)).

⁵² UN, SC, Resolution 2043, S/RES/2043 (2012), 21.04.2012, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2043\(2012\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2043(2012)).

του Σχεδίου των Έξι Σημείων⁵³ του Ειδικού Απεσταλμένου στη Συρία, Κόφι Ανάν και η αποστολή ειρηνευτικής δύναμης στο έδαφος της Συρίας, η UNSMIS⁵⁴. Το Σχέδιο προέβλεπε τη δέσμευση του συριακού καθεστώτος για την έναρξη ενός εθνικού διαλόγου, τη δέσμευση από το τελευταίο και από τις ένοπλες αντικαθεστωτικές ομάδες για τον τερματισμό της βίας, την εξασφάλιση της πρόσβασης στην ανθρωπιστική βοήθεια, την απελευθέρωση των κρατουμένων και την ελεύθερη διακίνηση των δημοσιογράφων. Όσον αφορά την ειρηνευτική αποστολή του ΟΗΕ, αυτή είχε ως στόχο την εποπτεία του τερματισμού των εχθροπραξιών από τα συμβαλλόμενα μέρη στη σύρραξη και την εφαρμογή του ανώτερου Σχεδίου. Λόγω όμως της αναζωπύρωσης της κατάστασης η UNSMIS αναγκάστηκε να διακόψει τις δραστηριότητές της και να αποσυρθεί από το έδαφος της χώρας στις 19 Αυγούστου του 2012.

Στη συνέχεια με την κλιμάκωση της συριακής κρίσης κατά τη διάρκεια του έτους 2013 και με την επίθεση χημικών όπλων εκ μέρους των κυβερνητικών δυνάμεων, στις 21 Αύγουστου του ιδίου έτους, οι ΗΠΑ, ενώ προσέφυγαν σε ανακοινώσεις για ένοπλη επέμβαση, με τη Γαλλία στο πλευρό τους, τελικά αποφάσισαν με πρωτοβουλία της Ρωσίας να τεθεί το συριακό χημικό οπλοστάσιο υπό διεθνή έλεγχο. Αυτή η πολιτική προσπάθεια αποτυπώνεται νομικά στο ψήφισμα 2118 (2013)⁵⁵ του ΣΑ του ΟΗΕ. Εκτός από τη διεξαγωγή έρευνας στο έδαφος της Συρίας για τον καταλογισμό των ευθυνών αναφορικά με τη χρήση χημικών όπλων, θα διενεργηθεί και καταγραφή του συνόλου των εν λόγω όπλων που έχει στην κατοχή της η συριακή κυβέρνηση, έτσι ώστε να καταστραφούν για να μη συνιστούν απειλή για τον άμαχο πληθυσμό. Η εν λόγω διαδικασία θα γίνει σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΔΟΑΕ. Επίσης, και αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί, η απόφαση αναφέρει το *Communiqué* της Γενεύης τις 30^{ης} Ιουνίου του 2012 που αποτελεί τη βάση για την εύρεση μιας πολιτικής λύσης στην κρίση της Συρίας και τη σύγκλιση μιας μελλοντικής διεθνούς διάσκεψης, τη λεγόμενη «Γενεύη II»⁵⁶.

⁵³ UNSC, Presidential Statement, SC/10583, 21 March 2012, <http://www.un.org/News/Press/docs/2012/sc10583.doc.htm>.

⁵⁴ United Nations Supervision Mission in Syria, <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/unsmis/>.

⁵⁵ UNSC, Resolution 2118 (2013), S/RES/2118/2013, September 27 2013, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2118\(2013\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2118(2013)).

⁵⁶ BBC, “What is the Geneva II conference on Syria?”, 22 January 2014, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-24628442>.

Τελικά η συναίνεση των μόνιμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας αποκρυσταλλώνεται και σε άλλες δύο πρόσφατες αποφάσεις που αφορούν την ανθρωπιστική κατάσταση στη Συρία, την 2139 (2014)⁵⁷ και την 2165 (2014)⁵⁸. Η πρώτη δεν προσφεύγει σε κάποια δραστική ενέργεια και η ανθρωπιστική κρίση στη Συρία συνεχίζεται κλείνοντας μέχρι σήμερα τρία χρόνια, όπου πάνω από 150.000 άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους, οι πρόσφυγες έχουν αγγίξει αριθμούς ρεκόρ πλησιάζοντας τα 3 εκατομμύρια και οι εσωτερικά εκτοπισμένοι τα 6.5 εκατομμύρια⁵⁹. Επίσης περιορίζεται σε καταδίκες των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του ανθρωπιστικού δικαίου. Η δεύτερη προβαίνει σε μια θετική ενέργεια, όπου καταδικάζοντας αρχικά τις παραβιάσεις κατά του άμαχου πληθυσμού εκ μέρους του συριακού καθεστώτος και των ένοπλων ομάδων, την άνοδο των εξτρεμιστικών στοιχείων στο συριακό έδαφος και την παρεμπόδιση της ανθρωπιστικής βοήθειας, αποφασίζει να εγκαθιδρύσει ένα μηχανισμό ελέγχου των διεθνών ανθρωπιστικών αποστολών. Ο μηχανισμός θα τεθεί υπό τον έλεγχο του ΓΓ του ΟΗΕ και με τη συνεργασία των γειτονικών χωρών η πρόσβαση της ανθρωπιστικής βοήθειας θα ενισχυθεί, καθώς δεν θα χρειάζεται τη συναίνεση του συριακού καθεστώτος αφού οι νηοπομπές θα περνάνε από τα σύνορα των εν λόγω κρατών.

3.2.2 Η ενεργός δράση της Γενικής Συνέλευσης

Λόγω των διαφωνιών στους κόλπους του Συμβουλίου Ασφαλείας απέναντι στην εμφύλια σύγκρουση στη Συρία, ο ρόλος της Γενικής Συνέλευσης ήταν ιδιαίτερος σημαντικός καταδικάζοντας επανειλημμένα την κυβέρνηση Assad αλλά και τους αντάρτες. Η Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου υιοθέτησε μια σειρά αποφάσεων καταδικάζοντας ρητά τη συριακή κυβέρνηση⁶⁰. Επίσης, η ΓΣ στο πλαίσιο της Ολομέλειας, καλεί στις 19 Δεκεμβρίου του 2011 για πρώτη φορά τη Συρία να υλοποιήσει το Σχέδιο των Έξι Σημείων. Αυτή η κίνηση συνιστούσε μια διπλωματική πρωτοβουλία της ΓΣ για την εύρεση πολιτικής λύσης στο *conflict syrien*. Οι

⁵⁷ UNSC, Resolution 2139 (2014), S/RES/2139/2014, February 22 2014, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2139\(2014\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2139(2014)).

⁵⁸ UNSC, Resolution 2165 (2014), S/RES/2165/2014, July 14 2014, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2165\(2014\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2165(2014))

⁵⁹ UNHCR, Refugee total hits 3 million as Syrians flee growing insecurity and worsening conditions, 29 August 2014, <http://www.unhcr.org/53ff78ac9.html>.

⁶⁰ Συνολικά 11 αποφάσεις έχουν υιοθετηθεί από τη Γενική Συνέλευση, http://www.un.org/depts/dhl/resguide/r68_en.shtml.

προσπάθειές της δεν σταμάτησαν εκεί, καθώς το Φεβρουάριο του ιδίου έτους προχώρησε στην υιοθέτηση δύο ψηφισμάτων⁶¹ τα οποία υπήρξαν αφετηρία των αποφάσεων 2042 και 2043 του ΣΑ και προετοίμασαν το έδαφος για την πραγματοποίηση του ανωτέρου Σχεδίου που προτάθηκε από τον Ειδικό Απεσταλμένο του ΟΗΕ για τη Συρία, Κόφι Ανάν. Οι αποφάσεις αυτές είναι σημαντικές γιατί επίσης δείχνουν την αδράνεια του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Έκτοτε η Γενική Συνέλευση έχει προβεί στην έκδοση δύο ακόμη αποφάσεων. Η πρώτη ήταν τον Ιούνιο του 2013⁶², καταδικάζει ρητά τη διενεργούμενη βία από τις κυβερνητικές δυνάμεις κατά τον άμαχο πληθυσμό και καλωσορίζει τη σύσταση της Συριακής Εθνικής Συμμαχίας για την έναρξη συνομιλιών, ώστε να υπάρξει μια πολιτική μετάβαση στο συριακό έδαφος. Η δεύτερη εκδόθηκε τον Ιανουάριο του 2014⁶³, καταγγέλλει τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη Συρία και καλεί το ΣΑ να υιοθετήσει άμεσα μέτρα για να βάλει ένα τέλος σε αυτές τις παραβιάσεις. Το σχέδιο ψηφίσματος συντάχθηκε από τη Σαουδική Αραβία.

3.2.3 Το Συμβούλιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και η ανθρωπιστική κρίση στη Συρία

Από το ξεκίνημα της κρίσης στη Συρία το όργανο του ΟΗΕ με αρμοδιότητα στα δικαιώματα του ανθρώπου αποφάσισε να προχωρήσει στη σύσταση μιας Διεθνούς Διερευνητικής Επιτροπής⁶⁴ το έργο της οποίας θα ήταν να ερευνήσει τις μαζικές και συστηματικές παραβιάσεις ανθρωπιστικού δικαίου και ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην επικράτεια της Συρίας. Η πρώτη έκθεση, στην οποία αποτυπώνονται οι παραβιάσεις από τα εμπλεκόμενα μέρη στη σύρραξη, εκδόθηκε τον Μάρτιο του 2011⁶⁵ όπου καταδικάστηκε έντονα το καθεστώς του Μπασσάρ Αλ Άσσαντ για τα βασανιστήρια που διέπραττε σε βάρος του άμαχου πληθυσμού. Έκτοτε εκδόθηκαν και άλλες

⁶¹UNGA, A/RES/66/253, 21.02.2012, A/RES/66/176, 23.02.2012

⁶²UNGA, A/RES/67/262, 4 June 2013, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_res_67_262.pdf.

⁶³UNGA, A/RES/68/182, 30 January 2014, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_res_68_182.pdf.

⁶⁴Η Διεθνής Επιτροπή Ερευνας για τη Συρία εγκαθιδρύθηκε στις 22 Αυγούστου του 2011 από το Συμβούλιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σύμφωνα με την απόφαση S-17/1, http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/ColSyria/ResS17_1.pdf.

⁶⁵UN, HRC, A/HRC/S-17/2/Add.2, 23.11.2011, http://www.ohchr.org/Documents/Countries/SY/A.HRC.S-17.2.Add.1_en.pdf.

εκθέσεις όταν, με την κλιμάκωση της κρίσης, η Επιτροπή Έρευνας διαπίστωσε μαζικές παραβιάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου που ισοδυναμούν με εγκλήματα πολέμου όχι μόνο από την πλευρά του συριακού καθεστώ, αλλά και από την πλευρά των αντικαθεστωτικών. Στην τελευταία της έκθεση⁶⁶ καταδίκασε ρητά την τέλεση εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας από τις κυβερνητικές δυνάμεις, όπως την άσκηση σεξουαλική βίας, τις επιθέσεις, τις αναγκαστικές εξαφανίσεις και τη στρατολόγηση παιδιών. Οι ένοπλες μη κρατικές ομάδες που ανήκουν στην αντιπολίτευση συνέχιζαν και αυτές με τη σειρά τους να διαπράττουν σοβαρές παραβιάσεις του ΔΑΔ, όπως δολοφονίες, εξωδικαστικές εκτελέσεις, ομηρίες και άσκηση βασανιστηρίων.

3.3 Οι ενέργειες σε επίπεδο Περιφερειακών Οργανώσεων

3.3.1 Η βαρύτητα της ευρωπαϊκής πολιτικής

Όπως φάνηκε από την κρίση της Λιβύης, ο στοχευμένος ρόλος της ΕΕ ήταν, μέσα από την επιβολή κυρωτικών μέτρων που χρησίμευσαν για να καταστείλουν το αυταρχικό καθεστώς του Gaddafi, να τερματιστούν οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην περίπτωση της Συρίας ο ρόλος ήταν ακόμα πιο σημαντικός. Σε αντίθεση με την Λιβυκή κρίση όπου η Ευρωπαϊκή Ένωση είχε την υποστήριξη του Συμβουλίου Ασφαλείας, στην περίπτωση της κρίσης στη Συρία, όσον αφορά την επιβολή κυρώσεων, δε διέθετε το ‘χέρι βοηθείας’ του εν λόγω οργάνου, άρα η πολιτική της είχε ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα. Είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η ΕΕ χρησιμοποιώντας όλο το φάσμα των κυρώσεων⁶⁷ της έπληξε το συριακό καθεστώς. Το είδος των κυρώσεων που αφορούσε μεμονωμένα πρόσωπα, τα λεγόμενα περιοριστικά μέτρα, άρχισαν να επιβάλλονται από το Συμβούλιο Υπουργών την 1^η Ιουνίου του 2013⁶⁸ με τα τελευταία να έχουν τεθεί σε ισχύ στις 23 Ιουνίου του 2014⁶⁹ κατά το συριακό καθεστώς. Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία και αξίζει να αναφερθεί είναι πως η ΕΕ προχώρησε

⁶⁶UN, HRC, Report of the Independent Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, A/HRC/25/65, 12 February 2014.

⁶⁷Το πάγωμα καταθέσεων και περιουσιακών στοιχείων, το εμπάργκο όπλων και πετρελαίου, οι περιορισμοί στο εμπόριο, η αναστολή εκταμίευσης δανείων και τεχνικής βοήθειας από την Ευρωπαϊκή Επενδυτική Τράπεζα.

⁶⁸ EU, EEAS, Fact Sheet, The European Union and Syria, Brussels, 14 March 2014, http://eeas.europa.eu/statements/docs/2013/131018_01_en.pdf.

⁶⁹EU, Council of the EU, EU strengthens sanctions against the Syrian regime, Luxembourg, 23 June 2014, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/143307.pdf.

σε μια κίνηση καθοριστική όταν στις 27 Μαΐου του 2013 στη συνάντηση των υπουργών εξωτερικών στις Βρυξέλλες, ενώ προχώρησε στην ανανέωση όλων των υπόλοιπων κυρώσεων, δεν έπραξε το ίδιο και για το εμπάργκο όπλων⁷⁰. Η άρση του εμπάργκο θα έδινε τη δυνατότητα στους αντάρτες της Συρίας να προμηθευτούν όπλα από τα κράτη μέλη της ΕΕ⁷¹ και συγκεκριμένα από τη Γαλλία και τη Μ-Β που άσκησαν πιέσεις στους κόλπους της γι' αυτήν την κίνηση και μπορούσαν να πλήξουν το καθεστώς Άσσαντ. Να σημειωθεί σε αυτό το σημείο πως στην πολιτική σκηνή, το Συριακό Εθνικό Συμβούλιο που τους εκπροσωπεί, υποστηρίζεται από τον ευρωπαϊκό οργανισμό.

Οι δράσεις της Ένωσης δεν περιορίζονταν μόνο σε στοχευμένες κυρώσεις, αλλά επεκτείνονταν και σε αποφάσεις, δηλώσεις, σχέδια δράσης από τα υπόλοιπα όργανα της Ένωσης, όπως του Ευρωκοινοβουλίου, της Υπάτου Εκπροσώπου, της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Ανθρωπιστικής Βοήθειας. Στο πλαίσιο της παροχής βοήθειας η ΕΕ παρείχε το ποσό των 483 εκ. ευρώ για ανθρωπιστική βοήθεια και, αν συμπεριληφθούν και οι συνεισφορές των κρατών μελών, το ποσό ανερχόταν σε 1.3 εκ. ευρώ τοποθετώντας τον ευρωπαϊκό οργανισμό στον πρώτο διεθνή δωρητή ανθρωπιστικής βοήθειας για τους Σύριους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μέσω του ECHO διευκόλυνε το συντονισμό των διεθνών δράσεων σε σχέση με την ανταπόκριση στις ανάγκες της συριακής κρίσης⁷². Άκρως σημαντικές συνεισφορές συνιστούν επίσης αυτές στο πλαίσιο των αποστολών για την καταστροφή του συριακού χημικού οπλοστασίου⁷³.

⁷⁰ EEAS, Syria crisis dominates May meeting of EU Foreign Ministers, 27 May 2013, http://eeas.europa.eu/top_stories/2013/280513_fac_en.htm.

⁷¹ Aljazeera, EU lifts arms embargo on Syrian rebels, 28 May 2013, <http://www.aljazeera.com/news/2013/05/2013527185914804364.html>.

⁷² Όπως οι προμήθειες σε νερό, η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, η παροχή καταφυγίου σε πρόσφυγες και εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα, η ανακούφιση του πόνου, European Commission, ECHO, Syria Crisis, Facts and Figures, 26.06.2014, http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/syria_en.pdf.

⁷³ EEAS, “Statement by the Spokesperson on the removal of chemical weapons from Syria”, Brussels 23 June 2014, http://eeas.europa.eu/statements/docs/2014/140623_02_en.pdf, EC, ‘EU to support the destruction of Syrian chemical stockpiles’, Brussels 17 February 2014, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-151_en.htm.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με τη σειρά του καταδίκασε μέσα από μια σειρά αποφάσεων⁷⁴ τις παραβιάσεις του συριακού καθεστώτος και προχώρησε περαιτέρω αποδοκιμάζοντας τη μη επίτευξη συμφωνίας στο πλαίσιο του ΣΑ του ΟΗΕ εκφράζοντας κατά αυτόν τον τρόπο τη θέση της Ένωσης σε ζητήματα διεθνούς ενδιαφέροντος. Ύστερα βέβαια από την υιοθέτηση των πρόσφατων αποφάσεων του ΣΑ, η Ένωση χαιρέτησε τις εν λόγω ενέργειες. Συγκεκριμένα η Ύπατη Εκπρόσωπος της Ένωσης, Catherine Ashton, μέσω των δημοσίων δηλώσεων της⁷⁵ εξέφρασε αρχικά τον αποτροπιασμό της για τις βιαιοπραγίες στη Συρία και στη συνέχεια χαιρέτισε την κινητικότητα του ΣΑ με την υιοθέτηση της απόφασης για την καταστροφή του χημικού οπλοστασίου της⁷⁶. Από την αρχή της κρίσης η ΕΕ υποστηρίζει μια πολιτική λύση στην κρίση και λόγω του φόβου εξάπλωσης σε γειτονικές χώρες έχει αναλάβει συνομιλίες με τους κυριότερους εμπλεκόμενους στο συριακό εμφύλιο, τις ΗΠΑ, τη Ρωσία, την Τουρκία, το Ιράν, το Λίβανο, το Κατάρ, τη Σαουδική Αραβία και τον Αραβικό Σύνδεσμο. Στις 4 Ιουνίου του 2014 Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης δήλωσε⁷⁷, ύστερα από τη διενέργεια εθνικών εκλογών στη Συρία και την επικράτεια του Μάσσαρ Αλ Άσσαντ, πως δε δύναται να θεωρηθεί ότι υπήρξε διαφάνεια στη δημοκρατική διαδικασία δεδομένου ότι οι κυβερνητικές δυνάμεις δε σεβάστηκαν το *Communiqué* της Γενεύης, την πολιτική μετάβαση και ένα μεγάλο αριθμό πολιτών που εναντιωνόταν στο καθεστώς δεν είχε το δικαίωμα να ψηφίσει.

3.3.2 Η συνδρομή του Αραβικού Συνδέσμου στο συριακό πρόβλημα

Στο ξεκίνημα της κρίσης ο Αραβικός Σύνδεσμος είχε μια παθητική στάση απέναντι στις παραβιάσεις του συριακού καθεστώτος προβαίνοντας σε δηλώσεις καταδίκης, χωρίς όμως να είναι διατεθειμένος να αναλάβει δράση. Από τη στιγμή όμως που η σύγκρουση άρχισε να λαμβάνει εμφύλιες διαστάσεις, ο οργανισμός πρότεινε το Σεπτέμβριο του 2012 ένα σχέδιο

⁷⁴Συγκεκριμένα στην απόφαση (2012/2788 (RSP)) το ΕΚ καλεί την κυβέρνηση Άσσαντ να παραιτηθεί αφήνοντας το περιθώριο για μια ομαλή πολιτική μετάβαση, ενώ ταυτόχρονα επιδοκίμασε την ενέργεια του Οργανισμού Ισλαμικής Συνεργασίας, ο οποίος ανέστειλε την ιδιότητα του μέλους της Συρίας.

⁷⁵EU, Statement by the High Representative Catherine Ashton on the killings in Syria, Brussels, 13 July 2012, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/131740.pdf.

⁷⁶EEAS, Statement by EU High Representative Catherine Ashton on the adoption of the UNSC resolution on Syrian chemical weapons, Brussels, 28 September 2013, http://eeas.europa.eu/statements/docs/2013/130928_01_en.pdf.

⁷⁷ EEAS, Statement on the presidential elections in Syria, Brussels 4 June 2014, http://eeas.europa.eu/statements/docs/2014/140604_03_en.pdf.

ειρήνης το οποίο προέβλεπε τον τερματισμό των επιθέσεων σε βάρος του άμαχου πληθυσμού. Να σημειωθεί πως ο ΑΣ είχε προτείνει και άλλα σχέδια ειρήνης στον Μπασσάρ Αλ Άσσαντ χωρίς όμως να καταφέρει να εξασφαλίσει τη συναίνεση του τελευταίου. Το Νοέμβριο του ίδιου έτους η κυβέρνηση αποδέχεται την υλοποίηση ενός σχεδίου ειρήνης, αλλά δεν το σέβεται καθώς οι αιματοχυσίες συνεχίζονται.

Εκτός από αυτή τη διπλωματική προσέγγιση, ο περιφερειακός οργανισμός πρότεινε την αποστολή ομάδας παρατηρητών στο έδαφος της Συρίας ως μια μορφή πίεσης προς την κυβέρνηση Άσσαντ. Η τελευταία αντιμετώπισε πολλά προβλήματα *on the ground* λόγω της έλλειψης εμπειρίας της οργάνωσης σε τέτοιου είδους αποστολές και στη συνέχεια απέσυρε την αποστολή της λόγω της επιδείνωσης της κατάστασης.

Ο ΑΣ εξάντλησε όλα τα μέσα που είχε στη διάθεσή του και αποφάσισε, αρχικά, να αναστείλει την ιδιότητα μέλους της Συρίας καλώντας τα κράτη μέλη του να ανακαλέσουν τους διπλωματικούς απεσταλμένους τους από το έδαφός της και στη συνέχεια να επιβάλει κυρώσεις οικονομικής και εμπορικής φύσης στο συριακό καθεστώς.

Μια άλλη καθοριστική κίνηση του ΑΣ, η οποία οφείλεται να αναφερθεί, συνιστά η αναγνώριση του Εθνικού Συνασπισμού για τις Επαναστατικές Δυνάμεις και τις Αντιπολιτευόμενες Δυνάμεις ως η μόνη αντιπροσωπευτική δύναμη στη Συρία. Επιπροσθέτως, σε μία διμερή σύνοδο του Οργανισμού η Syrian National Coalition αντικατέστησε τη συριακή κυβέρνηση εκπροσωπώντας με αυτόν τον τρόπο τον πληθυσμό της Συρίας⁷⁸.

Στο αποκορύφωμα της σύγκρουσης, στις 21 Αυγούστου του 2013, όταν το συριακό καθεστώς έκανε χρήση χημικών όπλων βυθίζοντας τη χώρα σε μια ανθρωπιστική κατάσταση άνευ προηγουμένου, οι υπουργοί εξωτερικών του ΑΣ συναντήθηκαν στο Κάιρο και έκαναν έκκληση στη διεθνή κοινότητα και συγκεκριμένα στον ΟΗΕ να λάβει τα απαραίτητα μέτρα ώστε να αναχαιτίσει τις επιθέσεις της συριακής κυβέρνησης με χημικά όπλα. Σε αυτό το σημείο να σημειωθεί πως τα κράτη μέλη του ΑΣ θεωρούσαν υπεύθυνο το καθεστώς του Άσσαντ για την επίθεση με χημικά όπλα. Στους κόλπους του υπήρχαν τα κράτη που υποστήριζαν το ενδεχόμενο μιας στρατιωτικής επέμβασης της διεθνούς κοινότητας στο έδαφος της Συρίας, όπως οι χώρες

⁷⁸ Aljazeera, Arab League welcomes Syrian opposition, 27 March 2013, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/03/20133262278258896.html>.

σουνιτικής προέλευσης, η Σαουδική Αραβία, η Ιορδανία και το Κατάρ σε αντιδιαστολή με την Αίγυπτο, την Τυνησία και την Αλγερία⁷⁹.

3.3.3 Η στάση του Οργανισμού Ισλαμικής Διάσκεψης

Σε πρώτο στάδιο αυτός ο διακυβερνητικός οργανισμός πήρε την πρωτοβουλία στη Σύνοδο Κορυφής στη Μέκκα για την αναστολή της ιδιότητας μέλους της Σύριας από τον Οργανισμό⁸⁰. Καθώς η κρίση στην Συρία επιδεινωνόταν, ο Οργανισμός κάλεσε τα εμπόλεμα μέρη σε διάλογο καταδικάζοντας το καθεστώς Άσσαντ για τις επιθέσεις και τις δολοφονίες κατά των πολιτών και παρότρυνε ταυτόχρονα την αντιπολίτευση να σχηματίσει μια μεταβατική κυβέρνηση. Στο πλαίσιο του οργανισμού δίδονται οι απόψεις για το συριακό ζήτημα, όπως και στην περίπτωση του Αραβικού Συνδέσμου. Τα κράτη σιτικής προέλευσης όπως το Ιράν και το Ιράκ, υπήρξαν πιο επιεικείς με τον Άσσαντ σε αντίθεση με τα κράτη σουνιτικής προέλευσης όπως η Τουρκία, η Αίγυπτος και το Κατάρ, που άσκησαν έντονη κριτική στον τελευταίο.

3.4 Οι πρόσφατες εξελίξεις

Το χημικό οπλοστάσιο της Συρίας, το οποίο είχε τεθεί υπό διεθνή διοίκηση και είχε προγραμματιστεί να καταστραφεί ολοσχερώς, ολοκληρώθηκε τον Ιούλιο τρέχοντος έτους⁸¹. Όπως ανακοίνωσε το Πεντάγωνο, η καταστροφή των χημικών έγινε πάνω σε πολεμικό πλοίο σε διεθνή ύδατα στη Μεσόγειο⁸². Την επιχείρηση καταστροφής είχε υπό την εποπτεία του ο Οργανισμός για την Απαγόρευση των Χημικών Όπλων. Έμεινε η καταστροφή των εγκαταστάσεων παραγωγής χημικών όπλων για τις οποίες έχει δεσμευτεί το συριακό καθεστώς. Ο Μπασσάρ Αλ Άσσαντ στις εκλογές που διενεργήθηκαν τον περασμένο Ιούνιο επανεξελέγη με

⁷⁹ Le Figaro, La Ligue Arabe divisée sur une intervention occidentale en Syrie, Lundi 9 Septembre 2013, <http://www.lefigaro.fr/international/2013/09/01/01003-20130901ARTFIG00169-la-ligue-arabe-divisee-sur-une-intervention-occidentale-en-syrie.php>.

⁸⁰ CNN, Organization of Islamic Cooperation suspends Syria, August 16 2012, <http://edition.cnn.com/2012/08/15/world/meast/syria-unrest/>.

⁸¹ Η Καθημερινή, Καταστράφηκε το χημικό οπλοστάσιο της Συρίας, 19.08 2014, <http://www.kathimerini.com.cy/index.php?pageaction=kst&modid=1&artid=181035>.

⁸² The New York Times, Syria's chemical Arsenal Fully Destroyed, U.S. Says, August 18 2014, http://www.nytimes.com/2014/08/19/world/middleeast/syrias-chemical-arsenal-fully-destroyed-us-says.html?_r=0.

88.7 % των ψήφων⁸³, ένα αποτέλεσμα που δέχθηκε έντονη κριτική από τη διεθνή κοινότητα και συγκεκριμένα από τις ΗΠΑ και την ΕΕ χαρακτηρίζοντάς το ως μη δημοκρατικό.

Η ανθρωπιστική κρίση στη Συρία χειροτερεύει διαρκώς με πάνω από 190.00 ανθρώπους να έχουν χάσει τη ζωή τους και σχεδόν το 50 % του πληθυσμού να έχει αναγκαστεί να εγκαταλείψει την οικία του, σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες⁸⁴. Σε όλη αυτήν τη δυσάρεστη κατάσταση έρχεται να προστεθεί και η αυξημένη δράση των τζιχαντιστών υπό την αιγίδα του Ισλαμικού Κράτους ή αλλιώς “*L’Etat Islamique*”⁸⁵, οι οποίοι διαπράττουν καθημερινά μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο συριακό έδαφος που ισοδυναμούν με εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Η διεθνής κοινότητα φοβούμενη τις επιπτώσεις που μπορεί να έχουν οι ενέργειες των ισλαμιστών που δρουν ανελλιπώς στο βόρειο τμήμα του Ιράκ, άρχισε να ενεργοποιείται σημαντικά με τη Γαλλία να παρέχει όπλα στους αντάρτες της Συρίας και τις ΗΠΑ να δηλώνουν πιθανό το ενδεχόμενο αεροπορικών βομβαρδισμών⁸⁶. Ενόψει της Συνόδου Κορυφής των κρατών μελών του ΝΑΤΟ στις 4 και 5 Σεπτεμβρίου του 2014, οι τελευταίοι και συγκεκριμένα ο υπουργός εξωτερικών των ΗΠΑ, John Kerry, εξέφρασαν την επιθυμία τους για τη δημιουργία ενός διεθνούς συνασπισμού για να αντιμετωπιστεί η απειλή των τζιχαντιστών στη Συρία, καθώς και στο Ιράκ.

Κεφάλαιο 4: Η ιδιάζουσα περίπτωση του Μάλι και η αντιμετώπισή της από το διεθνές γίνεσθαι

4.1 Η κρίση στο Μάλι: τρομοκρατική απειλή απέναντι στη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια;

⁸³ Aljazeera, Assad re-elected in wartime election, 05.06.2014, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/06/bashar-al-assad-re-elected-syrian-president-20146419457810751.html>.

⁸⁴ Le Monde, Trois millions de syriens ont fui leur pays, 29.08.2014, http://www.lemonde.fr/proche-orient/article/2014/08/29/trois-millions-de-syriens-ont-fui-leur-pays_4478702_3218.html.

⁸⁵ Μία ένοπλη οργάνωση τζιχαντιστών η οποία δήλωσε στις 29 Ιουνίου του 2014 την αποκατάσταση του καλιφάτου στη Συρία και στο Ιράκ. Δημιουργήθηκε το 2006 από το Συμβουλευτικό Συμβούλιο των Μουτζαχεντίν στο Ιράκ στο οποίο άνηκε και η Αλ Κάιντα. Οργάνωση σουνιτικής προέλευσης κατάφερε με το πέρασ των ετών να απορροφήσει το ιρακινό σκέλος της Αλ Κάιντα, LeFigaro, L’Etat Islamique d’Irak et du Levant, “ennemi no 1 de L’Islam”, 21.08.2014, <http://www.lefigaro.fr/vox/monde/2014/08/21/31002-20140821ARTFIG00342-l-etat-islamique-d-irak-et-du-levant-ennemi-n1-de-l-islam.php>.

⁸⁶ Le Monde, Les Etats-Unis ne bombarderont pas L’Etat Islamique dans l’immédiat, 29.08.2014, http://www.lemonde.fr/ameriques/article/2014/08/28/les-etats-unis-ne-bombarderont-pas-l-etat-islamique-en-syrie-dans-l-immediat_4478681_3222.html.

Το Μάλι συνιστά μια ιδιαίτερη περίπτωση στο πλαίσιο των εμφύλιων συρράξεων των τελευταίων ετών που οδήγησαν τα κράτη που έπληξαν σε ανθρωπιστικές κρίσεις. Όχι μόνο δεν εφαρμόστηκε η ευθύνη προστασίας, παρά την ύπαρξη δικαιολογητικής βάσης, αλλά αντιμετωπίστηκε από τη διεθνή κοινότητα ως τρομοκρατική απειλή για τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια σύμφωνα με το κεφάλαιο 7 του Χάρτη του ΟΗΕ. Ταυτόχρονα, δόθηκε η εξουσιοδότηση για ένοπλη επέμβαση.

Η κρίση στο Μάλι ξεκίνησε ένα χρόνο μετά τις εμφύλιες συρράξεις της Λιβύης και της Συρίας, δηλαδή το Μάρτιο του 2012. Συγκεκριμένα, στις 22 Μαρτίου, οι αντάρτες τουαρέγκ⁸⁷, που δραστηριοποιούνται στο βόρειο κομμάτι της χώρας, διενήργησαν πραξικόπημα κατά του τότε Προέδρου της χώρας, Αμαντού Τουμανί Τουρέ⁸⁸. Οι ένοπλες ομάδες, επιχειρώντας επιθέσεις σε διάφορες τοποθεσίες της πρωτεύουσας Μπαμακό, συμπεριλαμβανομένων του Προεδρικού Μεγάρου και των στρατιωτικών βάσεων, ανέλαβαν τα ηνία της χώρας. Ο αρχηγός τους, Αμαντού Σανόγκο⁸⁹, αυτοανακηρύχθηκε σε Πρόεδρος του Μάλι. Τις επόμενες ημέρες βύθισαν τη χώρα στο χάος καταλαμβάνοντας το βόρειο κομμάτι του Μάλι και συγκεκριμένα τις πόλεις Τιμπουκτού, Κιντάλ και Γκάο. Το πραξικόπημα καταδικάστηκε έντονα από τη διεθνή κοινότητα και ύστερα από τις υποβληθείσες κυρώσεις σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο, ο Amadou Sanogo αποφάσισε να αποτραβηχτεί στις 12 Απριλίου του 2012 και να παραδώσει την εξουσία

⁸⁷Οι Τουαρέγκ είναι μια νομαδική φυλή στη Βόρεια και Δυτική Αφρική. Εκτιμώνται σε πάνω από 1 εκ. στο Μάλι, στο Νίγηρα, την Αλγερία και σε μικρότερο βαθμό στη Λιβύη, στη Μπουρκίνα Φάσο και στη Μαυριτανία. Για δεκαετίες υπήρξαν περιθωριοποιημένοι από τις κυβερνητικές αρχές οδηγώντας τους στη δημιουργία αντάρτικων. Πηγές αναφέρουν τη σύνδεσή τους με μέλη της Αλ Κάιντα, αν και αναλυτές επισημαίνουν ότι οι Τουαρέγκ συνδέονται με αυτές τις ομάδες μόνο οικονομικά και όχι ιδεολογικά.

⁸⁸Γεννήθηκε στις 4 Νοεμβρίου του 1948 στο Μάλι και υπήρξε, εκτός από πολιτικός που ηγήθηκε της χώρας του δύο φορές, μία ως μεταβατικός Πρόεδρος ύστερα από πραξικόπημα το 1991-92 και τη δεύτερη μέσω εθνικών εκλογών το 2002, και στρατιωτικός ηγέτης. Συγκεκριμένα, εκπαιδεύτηκε στη Γαλλία και στην πρώην Σοβιετική Ένωση. Μεταξύ του 1992 και του 2002 ασχολήθηκε με ανθρωπιστικές δραστηριότητες, όπως την καταπολέμηση θανατηφόρων ασθενειών στην Αφρικανική Ήπειρο, την επίλυση συγκρούσεων στο Μπουρούντι, στο Κονγκό και στη Ρουάντα. Αξίζει να αναφερθεί πως υπηρέτησε ως ειδικός απεσταλμένος του ΟΗΕ για την CAR ύστερα από ένα πραξικόπημα που προήλθε στη χώρα το 2001, <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/862348/Amadou-Toumani-Toure>.

⁸⁹Γεννήθηκε το 1972 στο Μάλι όπου επί 22 χρόνια είχε μια στρατιωτική καριέρα εκπαιδευόμενος στις Ηνωμένες Πολιτείες. Αρχηγός του πολιτικού κόμματος, Comité National pour le Redressement de la Democratie et la Restauration de l'Etat (CNRDRE), από τις 22 Μαρτίου μέχρι τις 12 Απριλίου του 2012 το οποίο αποτελούσε την κυβέρνηση του Μάλι μετά το πραξικόπημα του τελευταίου, The Huffington Post, Amadou Haya Sanogo, Mali Coup Leader, Derails 20 Years of Democracy, 07.07.2012, http://www.huffingtonpost.com/2012/07/07/amadou-haya-sanogo-mali-coup_n_1655975.html.

στο μεταβατικό Πρόεδρο, Dioncounda Traore⁹⁰. Στη συνέχεια, ο τελευταίος μη μπορώντας να αντιμετωπίσει την *avancee* των ανταρτών τουαρέγκ και των ισλαμιστών κάνει έκκληση στη Γαλλία για βοήθεια. Ο γάλλος Πρόεδρος, Francois Hollande, απαντά θετικά⁹¹ στην έναρξη μιας στρατιωτικής επιχείρησης στο Μάλι φέροντας το ζήτημα στους κόλπους του ΟΗΕ προς έγκριση.⁹² Στις 11 Ιανουαρίου του 2013 μαζί με τα αφρικανικά στρατεύματα της ECOWAS, τα γαλλικά στρατεύματα επεμβαίνουν στο έδαφος της χώρας για να τερματίσουν τη σύγκρουση που έχει ξεσπάσει μεταξύ των ένοπλων ομάδων και της κυβέρνησης.

Η κρίση στο Μάλι δεν αντιμετωπίστηκε από τη διεθνή κοινότητα ως μια περίπτωση στην οποία όφειλε να επέμβει για να προστατέψει τους πολίτες του Μάλι από τις μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διέπρατταν οι ένοπλες ομάδες αφού οι κρατικές δυνάμεις της χώρας δε μπορούσαν να το πράξουν. Όπως αναφέρθηκε, τα Ηνωμένα Έθνη και οι περιφερειακοί οργανισμοί αντιμετώπισαν την εμφύλια σύγκρουση ως μια επίθεση διενεργούμενη από τρομοκρατικές ομάδες που απειλούσαν την εδαφική ακεραιότητα της χώρας.

Η περίπτωση του Μάλι πληρεί τις προϋποθέσεις εφαρμογής του θεσμού της ευθύνης προστασίας. Το πραξικόπημα της 22ης Μαρτίου του 2012 και η πρόσκληση εκ μέρους του μεταβατικού Προέδρου του Μάλι στον γάλλο Πρόεδρο για ένοπλη επέμβαση στο έδαφος της χώρας καταδεικνύουν την αδυναμία του κράτους να αντιμετωπίσει τους αντικαθεστωτικούς και την αποτυχία του να προστατέψει τον πληθυσμό του από τα εξτρεμιστικά στοιχεία και τις επιθέσεις που διενεργούν σε βάρος του. Οι μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά των πολιτών του Μάλι, που ισοδυναμούν με εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της

⁹⁰ Γεννήθηκε στις 23 Φεβρουαρίου του 1942 στο Μάλι και σπούδασε μαθηματικά στην πρώην Σοβιετική Ένωση και στην Αλγερία πριν γίνει διδάκτωρ στη Γαλλία. Επίσης ακολούθησε στρατιωτική εκπαίδευση για χρονική διάρκεια τριών ετών. Από το 1992 και έπειτα κατείχε διάφορες υπουργικές θέσεις όπως υπουργός εξωτερικών και υπουργός αμύνης της χώρας. Μετά το πραξικόπημα του 1992 έφυγε από το Μάλι και επέστρεψε όταν οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ECOWAS άσκησαν πιέσεις στους αντικαθεστωτικούς να αφήσουν τα ηνία της χώρας. Κατηγορήθηκε έντονα γι' αυτή του τη στάση και δεν ήταν λίγοι αυτοί που έσπευσαν να δηλώσουν ότι εγκατέλειψε τη χώρα του όταν αυτή βρισκόταν στα πρόθυρα της ανθρωπιστικής κρίσης, Aljazeera, Profile: Mali's Dioncounda Traore, (προσπελάστηκε στις 12 Απριλίου του 2012), <http://www.aljazeera.com/news/africa/2012/04/20124917549965212.html>.

⁹¹ Το Μάλι αποτελεί πρώην γαλλική αποικία. Περίπου 6.000 γάλλοι υπήκοοι διαμένουν στο έδαφός του, ορισμένοι από τους οποίους είχαν απαχθεί από τις ένοπλες ομάδες. Γι' αυτό η Γαλλία είχε κάθε λόγο να θέλει επέμβει στο έδαφος της χώρας, James P. Rudolph, R2P and its Application to the Crisis in Mali, April 16 2013, E-International Relations, <http://www.e-ir.info/2013/04/16/r2p-and-its-application-to-the-crisis-in-mali/>.

⁹² The Guardian, Mali seeks outside military help to fight Islamist rebels, October 2 2012, <http://www.theguardian.com/world/2012/oct/02/mali-seeks-outside-military-aid>.

ανθρωπότητας, παρέχουν τη δυνατότητα ενεργοποίησης και του δεύτερου κριτηρίου της ευθύνης προστασίας. Τα εγκλήματα αυτά έχουν επισημανθεί από τον ΟΗΕ στο πλαίσιο των αποφάσεων του⁹³ και από ΜΚΟ, όπως διαφαίνεται στις εκθέσεις τους⁹⁴. Η κατάσταση που επικρατεί στο Μάλι έχει παραπεμφθεί από τις Μεταβατικές Αρχές στο πλαίσιο του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου στις 13 Ιουλίου του 2012, όπου ο Εισαγγελέας του αποφάσισε, στις 16 Ιανουαρίου του 2013, να διερευνήσει τα πιθανά εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί στο έδαφός του σύμφωνα με το Καταστατικό της Ρώμης⁹⁵.

Έτσι, σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, λόγω της πολιτικής και στρατιωτικής κρίσης που έπληξε το Μάλι τον Ιανουάριο του 2012, η ανθρωπιστική κατάσταση στη χώρα επιδεινώθηκε δραματικά με προσφυγικά *spill over effects* σε γειτονικά κράτη, όπως τη Μαυριτανία, τη Μπούρκινα Φάσο, το Νίγηρα και σε μικρότερο βαθμό την Αλγερία. Από τον Απρίλιο του 2012 μέχρι τον Ιανουάριο του 2013, τα εσωτερικά εκτοπισμένα άτομα αυξήθηκαν φθάνοντας τους 300.000⁹⁶. Συγκεκριμένα, σε μια έκθεσή της τον Ιανουάριο του 2013⁹⁷, ανέφερε τις τραγικές *conditions de vie* των εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων στην πρωτεύουσα του Μάλι, Μπαμακό, όπου δεν είχαν πρόσβαση σε βασικές ανάγκες, νερό, διατροφή, ιατρική περίθαλψη, εκπαίδευση. Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο της έκθεσης συνιστούν οι αναφερθείσες

⁹³ UNSC, Resolution 2085 (2012), S/RES/2085 (2012), “ Condemning strongly the abuses of human rights committed in the North of Mali by armed rebels, terrorists and other extremist groups including violence against its civilians, notably women and children, killings, hostage-taking, pillaging, theft, destruction of cultural and religious sites and recruitment of child soldiers, stressing that some of such acts may account to crimes under the Rome Statute..”, 20 December 2012, UNSC, Resolution 2100 (2013), S/RES/2100 (2013), “ Condemning strongly all abuses and violations of human rights and violations of international humanitarian law including those involving extrajudicial executions, arbitrary arrests and detentions, and sexual and gender-based violence, forced amputations...noting espexially widespread abuses of human rights committed by terrorist, extremist and armed groups in the north of Mali..”, 25 April 2013, <http://www.un.org/en/sc/documents/resolutions/>.

⁹⁴ Human Rights Watch, Mali: War Crimes by Northern Rebels, April 30 2012, <http://www.hrw.org/news/2012/04/30/mali-war-crimes-northern-rebels>, Amnesty International, Mali: Conclusions Preliminaires d’une mission de quatres semaines: Atteintes Graves aux Droits Humains, 7 Juin 2013, <http://www.amnesty.org/en/library/asset/AFR37/004/2013/en/54900b0b-249c-4fae-96fe-e39003205c27/af370042013fr.pdf>.

⁹⁵ ICC, ICC Prosecutor opens investigation into war crimes in Mali: “The legal requirements have been met. We will Investigate”, 16.01.2013, http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/news%20and%20highlights/Pages/pr869.aspx.

⁹⁶ UNHCR, 2014 UNHCR country operations profile-Mali, <http://www.unhcr.org/pages/49e484e66.html>.

⁹⁷ UNHCR, Mali: Urgent humanitarian help needed as war expands, wide reports of human rights abuses, January 25 2013, <http://www.unhcr.org/51026ae09.html>.

μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που βασίζονται σε μαρτυρίες πολιτών και τις οποίες έχουν διαπράξει αντάρτες συνδεδεμένοι με την Αλ Κάιντα. Οι εξωδικαστικές εκτελέσεις, οι ακρωτηριασμοί, οι δολοφονίες, οι επιθέσεις σε ιατρικές εγκαταστάσεις, οι απαγωγές παιδιών και η στρατολόγησή τους είναι ορισμένες από τις πρακτικές τους. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την Επιτροπή της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Ουνέσκο, οι αντάρτες προχώρησαν στην καταστροφή τοποθεσιών στην πρωτεύουσα του Μάλι που ανήκουν στη λίστα της Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Ουνέσκο και απολαμβάνουν καθεστώς διεθνούς προστασίας. Στο δελτίο τύπου που εξέδωσε καταδίκασε έντονα την εν λόγω ενέργεια⁹⁸.

4.2 Η αμφιλεγόμενη στάση του ΟΗΕ

4.2.1 Η Εξουσιοδότηση για Επέμβαση του Συμβουλίου Ασφαλείας χωρίς την οικονομική στήριξη των Ηνωμένων Εθνών

Το Συμβούλιο από το επίσημο ξέσπασμα της σύγκρουσης στο Μάλι, το Μάρτιο του 2012, έχει εκδώσει πέντε ψηφίσματα για την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα υιοθετώντας μέτρα για την καταπολέμηση των εχθροπραξιών από τις ένοπλες ομάδες αντάρτικης, ισλαμιστικής και εξτρεμιστικής φύσεως. Η πρώτη απόφαση που υιοθέτησε, η 2056 (2012)⁹⁹, καταδικάζει το πραξικόπημα της 22^{ης} Μαρτίου του 2012, την κήρυξη ανεξαρτησίας του βόρειου τμήματος του Μάλι από τους αντάρτες και τις σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττουν σε βάρος των πολιτών. Ζητά τον άμεσο τερματισμό των εχθροπραξιών και καλωσορίζει τις διαμεσολαβητικές προσπάθειες της ΑΕ και της ECOWAS, όπως και τις υποβληθείσες κυρώσεις που έθεσαν σε ισχύ. Καλεί, περαιτέρω, τον ΓΓ να συμβάλει στις ενέργειες επίλυσης της σύγκρουσης των περιφερειακών οργανισμών ειδικά μέσω των καλών υπηρεσιών του Ειδικού Απεσταλμένου για τη Δυτική Αφρική.

Η δεύτερη απόφαση που εξέδωσε, η 2071 (2012)¹⁰⁰, επισημαίνει την κλιμάκωση της σύγκρουσης, την επιδείνωση της ανθρωπιστικής κατάστασης και της κατάστασης της ασφάλειας

⁹⁸ UN, News Centre, World Heritage Committee condemns destruction of Mali sites, 3 July 2012, http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=42387#U-9wHvI_tLI.

⁹⁹ UNSC, Resolution 2056 (2012), S/RES/2056 (2012), 5 July 2012, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2056\(2012\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2056(2012)).

¹⁰⁰ UNSC, Resolution 2071 (2012), S/RES/2071 (2012), 12 October 2012, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2071\(2012\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2071(2012)).

στη χώρα και ενθαρρύνει τις προσπάθειες επίλυσης της κρίσης σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο, αναφέροντας την πρόσκληση της Μεταβατικής Κυβέρνησης του Μάλι στην ECOWAS για ένοπλη βοήθεια ύστερα από την έγκριση του ΟΗΕ. Συγκεκριμένα, αναφέρει τις προσπάθειες διαμεσολάβησης της ECOWAS σε συνεργασία με την Αφρικανική Ένωση, αλλά και τη σημαντική συμβολή άλλων περιφερειακών οργανισμών, όπως της ΕΕ, γειτονικών κρατών και διμερών εταίρων για την ειρηνική επίλυση της σύγκρουσης. Επίσης, το ΣΑ δηλώνει την ετοιμότητα του όσον αφορά την έγκριση μιας στρατιωτικής επιχείρησης.

Το τρίτο ψήφισμα, το 2085 (2012), έρχεται δύο μήνες μετά και είναι ιδιαίτερα σημαντικό διότι δίνει την εξουσιοδότηση για την έναρξη της διεθνούς στρατιωτικής αποστολής στο Μάλι. Η επιχείρηση AFISMA, η οποία θα βρίσκεται υπό αφρικανική ηγεσία, θα διεξαχθεί στο έδαφος της χώρας για να βάλει ένα τέλος στις παραβατικές ενέργειες των ένοπλων ομάδων, όπως την κατοχή του βόρειου τμήματος του Μάλι, τις σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ανθρωπιστικού δικαίου που διαπράττουν σε βάρος του άμαχου πληθυσμού και τη δημιουργία ενός ανασφαλούς κλίματος για τους πολίτες της χώρας σε καθημερινή βάση παρεμποδίζοντας τη διαμονή της ανθρωπιστικής βοήθειας και τον επαναπατρισμό των προσφύγων και των IDP's.

Το αντιφατικό σημείο στην παραπάνω απόφαση, που αξίζει να αναφερθεί, είναι το γεγονός ότι από τη μια πλευρά το ΣΑ δίνει την έγκρισή του στις περιφερειακές αφρικανικές οργανώσεις να διεξάγουν μια στρατιωτική επιχείρηση στο Μάλι και από την άλλη δεν είναι διατεθειμένο να την ενισχύσει οικονομικά και τεχνικά, όπως είχε πράξει σε προηγούμενες περιπτώσεις¹⁰¹ στο παρελθόν. Η μη στήριξη του ΟΗΕ διαφαίνεται από την έκθεση του ΓΓ για την κατάσταση στο Μάλι στις 29^{ης} Νοεμβρίου του 2012¹⁰². Η έκθεση αναφέρει ότι «βασικά ερωτήματα για το πως η δύναμη θα αναπτυχθεί, εκπαιδευτεί, εξοπλιστεί και χρηματοδοτηθεί παραμένουν αναπάντητα» και πως «η έκκληση της ΑΕ στο ΣΑ να εγκρίνει ένα πακέτο υποστήριξης χρηματοδοτούμενο

¹⁰¹ Η περίπτωση της African Union Mission in Somalia (AMISOM) η οποία εβρισκόμενη υπό την ηγεσία της Αφρικανικής Ενώσης έλαβε την εξουσιοδότηση από το ΣΑ του ΟΗΕ σύμφωνα με την απόφαση 1744 (2007) το Φεβρουάριο του 2007 να αναπτυχθεί στο έδαφος της Σομαλίας με στόχο την υποστήριξη της εθνικής συμφιλίωσης μεταξύ των εμπόλεμων μερών, <http://amisom-au.org/amisom-background/>. Ο ΓΓ παρείχε στην εν λόγω αποστολή ένα πακέτο λογιστικής υποστήριξης για την αποτελεσματική λειτουργία της στο έδαφος της χώρας, UNSC, SC Extends Mandate of AMISOM until 31 October 2012, Adoptin gResolution 2010 (2011), <http://amisom-au.org/wp-content/uploads/2008/09/AMISOM-Mandate-extended-to-Oct.-2012.pdf>.

¹⁰² UNSC, Report of the SG on the situation in Mali, S/2012/894, 28 November 2012, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/894.

από τον ΟΗΕ για τη διεξαγωγή της στρατιωτικής επιχείρησης εγείρει σοβαρά ερωτήματα» όσον αφορά την εικόνα της Αφρικανικής Ένωσης και της ικανότητάς της να παίζει ένα σημαντικό ρόλο σε ζητήματα διατήρησης της ειρήνης στο έδαφος του Μάλι. Οι στρατιωτικές δυνάμεις της AFISMA λοιπόν παρέμειναν εξαρτημένες από εθελοντικές συνεισφορές στο πλαίσιο ενός trustfund της ΑΕ και από τη στήριξη διμερών εταίρων.

Η τέταρτη απόφαση, η 2100 (2013), είναι αυτή που εξουσιοδοτεί τη μετατροπή της AFISMA στη MINUSMA, μια αποστολή για τη διατήρηση της ειρήνης υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Η MINUSMA θα είχε ως στόχο την υποστήριξη των Μεταβατικών Αρχών για μια ομαλή πολιτική μετάβαση στο Μάλι και τη σταθεροποίηση της χώρας μέσω τη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος, την προστασία των αμάχων, την προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την αποκατάσταση των κρατικών δομών.

Η πέμπτη και τελευταία απόφαση, η 2164 (2014)¹⁰³, καλωσορίζει τα θετικά βήματα που έχουν γίνει στο Μάλι, όπως την ομαλή διεξαγωγή των εθνικών εκλογών, τη συμφωνία για την κατάπαυση του πυρός μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών στη σύρραξη που υπεγράφη στις 23 Μαΐου του 2014 υπό την αιγίδα της ΑΕ, τη σύσταση της Επιτροπής για την Αλήθεια, τη Δικαιοσύνη και τη Συμφιλίωση στις 20 Μαρτίου του 2014 και την εκπαιδευτική αποστολή της ΕΕ, EUTM Mali. Υπενθυμίζει βέβαια πως η κατάσταση στη χώρα παραμένει εύθραυστη και καταδικάζει τις σποραδικές επιθέσεις που συνεχίζουν να λαμβάνουν μέρος στο βόρειο τμήμα του Μάλι από τους αντάρτες, αναφέροντας πως συνιστούν παραβίαση της κατάπαυσης του πυρός και τις συνεχιζόμενες παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Τονίζει, επίσης, πως για να καταπολεμηθεί η τρομοκρατική απειλή, όχι μόνο στη χώρα, αλλά και ευρύτερα στην περιοχή του Σαχέλ, πρέπει να υπάρξουν συντονισμένες ενέργειες σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο.

¹⁰³ UNSC, Resolution 2164 (2014), S/RES/2164 (2014), [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2164\(2014\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2164(2014)).

4.2.2 Η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Μάλι σύμφωνα με τους θεσμούς προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου

Η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Μάλι αντικατοπτρίζεται μέσα από τις εκθέσεις¹⁰⁴ του Ύπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Οι εκθέσεις συντάχθηκαν στη βάση αποστολών που διενεργήθηκαν στο έδαφος της χώρας για να διερευνηθούν οι παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ανθρωπιστικού δικαίου που διαπράχθηκαν. Στην έκθεση του Ύπατου Αρμοστή στις 7^{ης} Ιανουαρίου του 2012 υπογραμμίζονται οι σοβαρές παραβιάσεις εκ μέρους των ένοπλων ομάδων αντάρτικης, ισλαμιστικής και εξτρεμιστικής φύσεως που κατέχουν το βόρειο τμήμα της χώρας σε βάρος του άμαχου πληθυσμού, όπως εξωδικαστικές εκτελέσεις, βιασμοί, άσκηση βασανιστηρίων, στρατολόγηση παιδιών και παραβιάσεις του δικαιώματος στην υγεία και την εκπαίδευση. Στο πλαίσιο της έκδοσης της τελευταίας του έκθεσης, στις 26 Ιουνίου του 2013, και σύμφωνα με τα ευρήματα της αποστολής έρευνας, η κατάσταση στο βόρειο Μάλι παραμένει κρίσιμη. Οι παραβιάσεις συνεχίζονται από τις ένοπλες ομάδες και συγκεκριμένα από το National Movement for the Liberation of Azawad¹⁰⁵, το National Movement for Unity and Jihad in West Africa¹⁰⁶ και το στρατό του Μάλι. Σύμφωνα με τον Ύπατο Αρμοστή, οι κυβερνητικές αρχές υιοθέτησαν ορισμένα μέτρα¹⁰⁷ για να καταπολεμήσουν την ατιμωρησία και

¹⁰⁴Human Rights Council, Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Mali, A/HRC/22/33, 7 January 2012, Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the human rights situation in Mali, A/HRC/23/57, 26 June 2013, http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?c=114&su=118.

¹⁰⁵Μία πολιτική και στρατιωτική οργάνωση η οποία έχει τις βάσεις της στο Azawad στο βόρειο Μάλι. Το κίνημα αποτελείται από αντάρτες τουραρέγκ όπου ορισμένοι πολέμησαν στην εμφύλια σύρραξη της Λιβύης το 2011 στο πλαίσιο του λιβυκού στρατού. Σύμφωνα με τις κυβερνητικές αρχές του Μάλι, η εν λόγω οργάνωση διατηρεί δεσμούς με την Αλ Κάιντα, κάτι το οποίο τα μέλη της αρνούνται. Είχαν υπό την επικράτειά τους το βόρειο τμήμα της χώρας μέχρι τον Απρίλιο του 2012 το οποίο θεωρούν ότι πρέπει να είναι ανεξάρτητο και ο λαός του να έχει δικαίωμα στην αυτοδιάθεση. Ύστερα όμως από έντονες διαμάχες με το κίνημα των τζιχαντιστών, έχασαν τον έλεγχό του, IRIN, Analysis: Warriors and websites—a new kind of rebellion in Mali?, 26 March 2012, <http://www.irinnews.org/report/95170/analysis-warriors-and-websites-a-new-kind-of-rebellion-in-mali>.

¹⁰⁶Μία ενεργή στρατιωτική οργάνωση που έσπασε τους δεσμούς της με την Αλ Κάιντα του Ισλαμικού Μαγκρέμπ στα μέσα του 2011. Έχει διενεργήσει ένοπλες επιχειρήσεις σε μεγάλο τμήμα της Δυτικής Αφρικής με στόχο την επέκταση του τζιχάντ. Έχουν υποβληθεί κυρώσεις στην οργάνωσή από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ με την απόφαση 2085 (2012) . Είχε υπό τον έλεγχό της πόλεις του βόρειου τμήματος του Μάλι τις οποίες έχασε στη συνέχεια λόγω της γαλλοαφρικανικής επέμβασης στη χώρα, Aljazeera, Making sense of Mali's armed groups, 17 January 2013, <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2013/01/20131139522812326.html>.

¹⁰⁷Η Διακήρυξη της Μπαμακό, στις 7 Φεβρουαρίου του 2013, με την οποία οι αρχές δεσμεύτηκαν να σέβονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και να καταπολεμήσουν την ατιμωρησία για τους δράστες των παραβιάσεων ανθρωπιστικού δικαίου και δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η σύσταση μιας Επιτροπής Έρευνας για να διερευνήσει αυτές τις παραβιάσεις όπως και μίας Εθνικής Επιτροπής για το Διάλογο και τη Συμφιλίωση για να μπορέσει να υπάρξει ένας

να κηρύξουν διαδικασία δίωξης για τα άτομα που ευθύνονται για τις παραβιάσεις. Η διεθνής κοινότητα οφείλει να στηρίζει αυτές τις προσπάθειες, ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις στη χώρα που σχετίζονται με το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την αποκατάσταση του κράτος δικαίου, την οικονομική ανοικοδόμηση και τα ζητήματα ασφαλείας.

Σύμφωνα με την απόφαση της 10^{ης} Απριλίου του 2013¹⁰⁸, το ΣΔΑ αποφάσισε να διορίσει έναν Ανεξάρτητο Εμπειρογνώμονα για χρονική διάρκεια ενός έτους ο οποίος θα είναι αρμόδιος να εξετάσει την πολιτική κατάσταση και την κατάσταση ασφαλείας στο έδαφος του Μάλι, τις θεσμικές μεταρρυθμίσεις που έχουν γίνει σε εθνικό επίπεδο και τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που έχουν διαπραχθεί από τις ένοπλες ομάδες και το μαλαισιανό στρατό. Σύμφωνα με την έκθεση που εκδόθηκε στις 10 Ιανουαρίου του 2014¹⁰⁹, έχει παρατηρηθεί βελτίωση στο πλαίσιο της ασφάλειας λόγω των αυξημένων προσπαθειών από την πλευρά των στρατιωτικών δυνάμεων του Μάλι να διασπάσουν τις ένοπλες ομάδες, αλλά όχι και να τις εξαλείψουν. Οι συγκεκριμένες αυτές ομάδες, παρά τη γαλλική και αφρικανική επέμβαση, συνεχίζουν να διενεργούν επιθέσεις στο βόρειο τμήμα της χώρας. Όσον αφορά το δικαστικό σύστημα, οι αρχές έχουν κάνει θετικά βήματα αναγνωρίζοντας τα δικαιώματα των θυμάτων και των οικογενειών τους διεξάγοντας ανεξάρτητες έρευνες και κηρύσσοντας διαδικασία δίωξης για τους δράστες των παραβιάσεων.

4.3 Η ενεργός δράση των περιφερειακών οργανισμών

4.3.1 Το αίσθημα συνεργασίας της Αφρικανικής Ένωσης

Για να αντιμετωπίσει την κρίση που είχε ξεσπάσει στο Μάλι, η ΑΕ συνεργάστηκε στενά με την ECOWAS για να εξουδετερώσει την απειλή των μελών της *junta* και των συνεργατών της στο έδαφός του. Υιοθέτησε κυρωτικά μέτρα κατά του Μάλι ύστερα από την έκκληση της τελευταίας

ολοκληρωμένος διάλογος σε εθνικό επίπεδο έτσι ώστε η χώρα να βγει από την κρίση, η πίεση που ασκείται από τη μεταβατική κυβέρνηση στους δικαστές και εισαγγελείς για να επικεντρωθούν στις υποθέσεις βιασμού που διαπράττονται στο βόρειο τμήμα της χώρας και να φέρουν τους δράστες ενώπιον δικαιοσύνης, A/HRC/23/57.

¹⁰⁸HRC, Resolution adopted by the Human Rights Council, Assistance to the Republic of Mali in the field of Human Rights, A/HRC/RES/22/18, 10 April 2013, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_hrc_res_22_18.pdf.

¹⁰⁹HRC, Report of the independent expert on the situation of human rights in Mali, Suliman Baldo, A/HRC/25/72, 10 January 2014, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/101/18/PDF/G1410118.pdf?OpenElement>.

για στήριξη των προσπαθειών της ¹¹⁰. Επέβαλε στοχευμένες κυρώσεις στα μέλη της στρατιωτικής junta και κατά της χώρας οι οποίες ήταν διπλωματικής και οικονομικής φύσεως. Επίσης, υποστήριξε τις ενέργειες του υποπεριφερειακού οργανισμού στο πλαίσιο του σχεδιασμού μιας στρατιωτικής επιχείρησης με την παροχή ειδικού προσωπικού, καθώς και λογιστική και οικονομική υποστήριξη. Στις 13 Νοεμβρίου του 2012, ένα μήνα περίπου πριν εξουσιοδοτηθεί η διεξαγωγή της AFISMA από τον ΟΗΕ, το ΣΕΑ της ΑΕ δίνει την έγκρισή του στην ECOWAS για την ανάπτυξη των στρατευμάτων της¹¹¹.

Όσον αφορά το διπλωματικό σκέλος, το οποίο, παρά την προσφυγή της ΑΕ σε μέτρα καταναγκαστικού χαρακτήρα, αυτό ήταν σε όλη τη διάρκεια της προσπάθειας επίλυσης της κρίσης παρόν. Κάλεσε τον Πρόεδρο της Επιτροπής να υιοθετήσει μια διαδικασία διαμεσολάβησης προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ρίζες του προβλήματος της κρίσης στο Μάλι και καλωσόρισε την πρωτοβουλία της ECOWAS να ορίσει τον Πρόεδρο της Μπούρκινα Φάσο ως διαμεσολαβητή δηλώνοντας πως θα ενισχύσει τις διπλωματικές προσπάθειες επίλυσης της σύγκρουσης. Επίσης, το Συμβούλιο Ειρήνης και Ασφαλείας της ΑΕ προέβη στη σύσταση ενός *Support and Follow up Group* για την κατάσταση στο Μάλι¹¹² στο οποίο τα συμμετέχοντα μέρη ήταν η ΑΕ, η ECOWAS, ο ΟΗΕ, διμερείς και πολυμερείς εταίροι και οι βασικές χώρες που επηρεάζονται άμεσα από την κρίση.

Στο πλαίσιο των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις ένοπλες ομάδες, το Συμβούλιο Ειρήνης και Ασφαλείας της ΑΕ δήλωσε την ένθερμη καταδίκη του και κάλεσε επείγοντως τα κράτη μέλη του Οργανισμού να παράσχουν άμεσα ανθρωπιστική βοήθεια στον πληθυσμό του Μάλι¹¹³.

¹¹⁰ AU, Peace and Security Council, Communiqué, 3 April 2012, <http://www.peaceau.org/uploads/psc-comm-mali-03-04-2012.pdf>.

¹¹¹ AU, Peace and Security Council, Communiqué, 12 November 2012, <http://www.peaceau.org/uploads/psc-341-com-mali-13-11-2012.pdf>.

¹¹² AU, Inaugural Meeting of the Support and Follow up Group on the situation in Mali, Abidjan, Cote d'Ivoire, 7 June 2012, http://www.au.int/en/sites/default/files/auc.conclusions.mali_.pdf.

¹¹³ AU, Peace and Security Council, Communiqué, 12 June 2012, <http://www.peaceau.org/uploads/psc-323-mali-12-06-2012.pdf>.

4.3.2 Ο ηγετικός ρόλος της ECOWAS

4.3.2.1 Η άσκηση διπλωματικής πίεσης

Με το πραξικόπημα της 22^{ης} Μαρτίου του 2012 και τη συνεχή επιδείνωση της κατάστασης στο έδαφος του Μάλι, η ECOWAS αποφασίζει να κάνει χρήση όλων των διπλωματικών μέσων που έχει στη διάθεσή της για να επιλύσει την κρίση. Αρχικά, ορίζει τον Πρόεδρο της Μπούρκινα Φάσο, Blaise Compaore, ως διαμεσολαβητή για να διαπραγματευτεί με τους εκπροσώπους των ανταρτών ελπίζοντας να διακόψει τους δεσμούς τους με τις ένοπλες ομάδες της Αλ Κάιντα¹¹⁴. Στις 6 Απριλίου του ιδίου έτους προχώρησαν στην υπογραφή ενός Πλαισίου Συμφωνίας για την αποκατάσταση της τάξης, την ανάπτυξη ενός εθνικού διαλόγου και την προετοιμασία εθνικών εκλογών μέσα σε χρονικό διάστημα 12 μηνών. Από τη στιγμή που η κατάσταση στο έδαφος του Μάλι επιδειωνόταν με το βόρειο τμήμα να βρίσκεται υπό ισλαμικό έλεγχο και τη δράση των ομάδων της Αλ Κάιντα να λαμβάνει μεγαλύτερες διαστάσεις καθημερινά, παρά τη διατήρηση της διπλωματικής της πίεσης, αποφάσισε να στραφεί και στην υιοθέτηση καταναγκαστικών μέτρων.

4.3.2.2 Η επιβολή κυρώσεων

Στις 30 Μαρτίου του 2012, σε μια επείγουσα σύνοδος των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ECOWAS, τα κράτη μέλη αποφάσισαν να υιοθετήσουν κυρωτικά μέτρα κατά του Μάλι διπλωματικού και οικονομικού χαρακτήρα. Οι κυρώσεις στόχευαν τόσο στα μέλη του αντάρτικου κινήματος που διενέργησαν το πραξικόπημα, όσο και στη χώρα και περιλάμβαναν την ταξιδιωτική απαγόρευση και το πάγωμα κεφαλαίων των ηγετικών μελών της CNRDRE, το κλείσιμο των συνόρων μεταξύ του Μάλι και των υπολοίπων κρατών μελών του Οργανισμού καθώς και διακοπή της ροής συναλλάγματος εκ μέρους της West African Monetary Union¹¹⁵. Επίσης, αποφασίστηκε η αναστολή της ιδιότητα μέλους του Μάλι από τον Οργανισμό αφαιρώντας του τη δυνατότητα να συμμετέχει στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Οι κυρώσεις θα είχαν άμεση εφαρμογή από τις 2 Απριλίου του 2012, ένα χρονικό περιθώριο που δόθηκε

¹¹⁴ Aljazeera Center for Studies, Report, Franco-African Military Intervention in the Mali Crisis and Evolving Security Concerns, 19 February 2013, file:///C:/Users/Home/Downloads/ALJAZEERA_-_Onuoha_Thurston_Mali_Crisis-libre.pdf.

¹¹⁵ ECOWAS, Emergency Mini-Summit of the Heads of State and Government on the situation in Mali, 30 March 2012, Abidjan, Cote d'Ivoire, <http://news.ecowas.int/presseshow.php?nb=092&lang=en&annee=2012>.

στους αντάρτες για να αποσυρθούν από την εξουσία. Από τη στιγμή όμως που δεν το έπραξαν, στις 2 Απριλίου, σε μια επείγουσα σύνοδος στο Ντακάρ της Νιγηρίας, οι κυρώσεις τέθηκαν σε ισχύ¹¹⁶.

4.3.2.3 Η έναρξη της στρατιωτικής επιχείρησης

Σε πρώτο στάδιο, η αφρικανική υποπεριφερειακή οργάνωση διαβίβασε την έκκληση της Μεταβατικής Κυβέρνησης του Μάλι στην ECOWAS για παροχή ένοπλης υποστήριξης στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η απόφαση 2071 (2012) του Συμβουλίου Ασφαλείας έδινε την εξουσιοδότηση στην ECOWAS και στην Αφρικανική Ένωση να αναπτύξουν ένα σχέδιο για την έναρξη μιας στρατιωτικής αποστολής στο Μάλι. Ειδικοί σε στρατιωτικά ζητήματα από την Αφρική, την ΕΕ και τον ΟΗΕ συνεδρίασαν από κοινού στη Μπαμακό σχεδιάζοντας την ανάπτυξη της επιχείρησης αποφασίζοντας τη διεξαγωγή 3.000 ως 4.000 στρατιωτών για την ανάκτηση του βορείου τμήματος της χώρας. Ύστερα από τη συνάντηση κορυφής των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων στις 11 Νοεμβρίου του 2012 στην Abuja, τα κράτη μέλη της ECOWAS συμφώνησαν στην αποστολή στρατευμάτων στο Μάλι για να αναχαιτιστεί η ισλαμική απειλή¹¹⁷. Η απόφαση διαβιβάστηκε στην ΑΕ και το Συμβούλιο Ειρήνης και Ασφαλείας έδωσε με τη σειρά του την έγκρισή του. Ειδικά ο Επίτροπος του ΣΕΑ της ΑΕ, Ramtane Lamamra, δήλωσε σε μία συνέντευξη τύπου τη δέσμευση του Οργανισμού να εξουσιοδοτήσει τη διεξαγωγή της AFISMA¹¹⁸. Όταν ήρθε και η έγκριση του Συμβουλίου Ασφαλείας με την απόφαση 2085 (2012), η ECOWAS ανέπτυξε τη στρατιωτική της δύναμη με την υποστήριξη των γαλλικών στρατευμάτων. Τα τελευταία εγκαταστάθηκαν στο έδαφος του Μάλι στο πλαίσιο της *Operation Serval*¹¹⁹. Στη συνέχεια, η ECOWAS παρέδωσε τη σκυτάλη

¹¹⁶ Aljazeera, West African Nations slap sanctions on Mali, 2 April 2012, <http://www.aljazeera.com/news/africa/2012/04/201242164538759448.html>.

¹¹⁷ ECOWAS, Extraordinary Session of the Authority of ECOWAS Heads of State and Government, Final Communique, Abuja, Federal Republic of Nigeria, 11 November 2012, http://www.ecowas.int/publications/en/communique_final/session_extra/comfinal11112012.pdf.

¹¹⁸ Press TV, AU approves plan to send ECOWAS troops to Mali, 14.11.2012, <http://presstv.com/detail/2012/11/14/272106/au-greenlights-ecowas-troops-to-mali/>.

¹¹⁹ Le Monde, Qui participe à l'opération Serval au Mali?, 29.01.2013, http://www.lemonde.fr/afrique/article/2013/01/29/qui-participe-a-l-operation-serval-au-mali_1824111_3212.html.

στον ΟΗΕ, όταν πάρθηκε η απόφαση για τη μετατροπή της AFISMA στη MINUSMA, την αποστολή υπό την αιγίδα του ΟΗΕ για την αποκατάσταση της ειρήνης¹²⁰.

4.3.3 Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Από την επίσημη έναρξη της κρίσης το Μάρτιο του 2012, η ΕΕ υποστήριζε την εύρεση μίας πολιτικής λύσης. Καταδίκασε σθεναρά το πραξικόπημα της 22^{ης} Μαρτίου του 2012 και τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του ανθρωπιστικού δικαίου οι οποίες οδηγούσαν το Μάλι σε μια ανθρωπιστική καταστροφή¹²¹, όπως δήλωσε η Ύπατη Εκπρόσωπος, Catherine Ashton. Στο πλαίσιο της συνεργασίας της με την ECOWAS, σε μια σύνοδο που διεξήχθη σε υπουργικό επίπεδο, η Ένωση καλωσόρισε τις διαμεσολαβητικές ενέργειες της ECOWAS και δήλωσε την υποστήριξή της στις προσπάθειες πολιτικής επίλυσης της σύγκρουσης¹²². Επίσης, η ΕΕ έδωσε την έγκρισή της για την ανάπτυξη μιας αποστολής παρατηρητών στο έδαφος του Μάλι για να εποπτεύσει τις εθνικές εκλογές της 28^{ης} Ιουλίου του 2013, ύστερα από σχετικό αίτημα των μεταβατικών αρχών¹²³. Το Μάιο του 2014 ο ευρωπαϊκός οργανισμός καλωσόρισε, επίσης, την υπογραφή συμφωνίας για κατάπαυση του πυρός μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών στη σύρραξη.

Στον τομέα της ασφάλειας υποστήριξαν τη διεξαγωγή της AFISMA παρέχοντας στρατεύματα στην εν λόγω επιχείρηση και διενεργώντας μια αποστολή στο έδαφος του Μάλι, έτσι ώστε να εκπαιδεύσουν το στρατό του. Συγκεκριμένα, στις 18 Φεβρουαρίου του 2013, σύμφωνα με την έκκληση των μεταβατικών αρχών και την απόφαση 2085 (2012) του ΟΗΕ, το Συμβούλιο της Ένωσης αποφάσισε να διενεργήσει την επιχείρηση 'EUTM-Mali' για αρχική χρονική περίοδο 15

¹²⁰ ECOWAS, Regional Defense Chiefs charged on successful transformation of AFISMA into UN Mission in Mali, 11 May 2013, Abidjan-Cote d'Ivoire, <http://news.ecowas.int/>.

¹²¹ Council of the EU, Council conclusions on Mali-Sahel, 23 April 2012, Luxembourg, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/129711.pdf.

¹²² EEAS, 19th EU-ECOWAS Political Dialogue Meeting at Ministerial Level, 16 May 2013, Brussels, http://eeas.europa.eu/africa/docs/16052013_ecowas_eu_communique_en.pdf.

¹²³ EU, European Union launches Election Observation Mission to Mali, 5 July 2013, Brussels, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/137770.pdf.

μηνών¹²⁴. Κράτη μέλη, όπως η Αυστρία, το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Ρουμανία, η Ελλάδα, η Φινλανδία, το Η-Β, παρείχαν στρατεύματα και λογιστική υποστήριξη ¹²⁵ στην εκπαιδευτική αποστολή. Η αποκατάσταση της ασφάλειας στο Μάλι συνιστούσε ένα καίριο ζήτημα στο πλαίσιο της σταθερότητας στην περιοχή του Σαχέλ, η οποία αποτελεί μια από τις προτεραιότητες της Ένωσης. Αρχικός στόχος της αποστολής ήταν η εκπαίδευση του στρατού του Μάλι για να είναι επαρκώς καταρτισμένος προκειμένου να αντιμετωπίσει την απειλή των ανταρτών και τρομοκρατικών ένοπλων ομάδων και να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει στο εξής οποιαδήποτε απειλή στο έδαφός του.

Όσον αφορά την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας, η ΕΕ υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους δωρητές από το ξέσπασμα της κρίσης το 2012. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεισέφερε 178 εκατομμύρια ευρώ σε ανθρωπιστική βοήθεια στη χώρα εκ των οποίων τα 8.7 εκατομμύρια προορίστηκαν για το βόρεια τμήμα το οποίο πλήττεται ιδιαίτερα από τη σύγκρουση ¹²⁶. Ειδικότερα, οι οργανώσεις που συνεργάζονται με την Επιτροπή ενίσχυσαν οικονομικά 105 ανθρωπιστικές εγκαταστάσεις διασφαλίζοντας την παροχή διατροφής και ιατρικής περίθαλψης σε πάνω από 800.000 άτομα και τα κράτη μέλη της ΕΕ συνεισέφεραν 120.6 εκατομμύρια από τον Ιανουάριο του 2013 για να βοηθήσουν τον πληθυσμό του Μάλι.

4.4 Η συνέχεια στο Μάλι μέχρι σήμερα

Μετά το πέρας της σύγκρουσης και τη γαλλοαφρικανική επέμβαση στο έδαφος του Μάλι η κατάσταση βελτιώθηκε αισθητά παρά τις σποραδικές συγκρούσεις. Τον Αύγουστο του 2013 διενεργήθηκαν εθνικές εκλογές για τις οποίες η MINUSMA παρείχε τεχνική και λογιστική υποστήριξη ¹²⁷, καθώς και διευκόλυνση για τη συμμετοχή των προσφύγων στην εκλογική διαδικασία μεταφέροντας ψηφοδέλτια στους πρόσφυγες της Μαυριτανίας. Το Μάιο του 2014 με

¹²⁴ Council of the EU, Council Decision 2013/87/CFSP, 18 February 2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:046:0027:0027:EN:PDF>.

¹²⁵ EEAS, European Union enables logistical support for Mali, 11 March 2013, http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eutm-mali/news/20130311_news_en.htm.

¹²⁶ ECHO, Factsheet “Mali crisis”, June 2014, http://ec.europa.eu/echo/files/aid/countries/factsheets/mali_en.pdf.

¹²⁷ UN News Centre, Mali: UN mission welcomes confirmation of presidential election results, 20 August 2013, http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=45661#.VAXYQPI_tLJ.

πρωτοβουλία της Αφρικανικής Ένωσης υπεγράφη συμφωνία για την κατάπαυση του πυρός μεταξύ των τουαρέγκ και της κυβέρνησης παρά την απώλεια της Κιντάλ, μία σημαντική πόλη στο βόρειο Μάλι που βρίσκεται πλέον υπό τον έλεγχο των ανταρτών. Τον Ιούλιο του ιδίου έτους τα αντιμαχόμενα μέρη υπέγραψαν συμφωνία, η οποία θα έχει ως στόχο τη μακροχρόνια ειρήνη στη χώρα¹²⁸. Στο πλαίσιο της ειρηνευτικής διαδικασίας που είχε σημείο εκκίνησης τον Ιούνιο του 2013, οι διαπραγματεύσεις υπό την αιγίδα του Αλγέρι θα ξεκινήσουν και πάλι το φθινόπωρο με την προοπτική μιας τελικής συμφωνίας αποκλείοντας το ενδεχόμενο της ανεξαρτησίας του βορείου τμήματος.

Στον τομέα της ασφάλειας η γαλλική αποστολή Serval, που είχε αναπτυχθεί στη χώρα τον Ιανουάριο του 2013 για να τερματίσει τη δράση των ένοπλων ομάδων υποστηρίζοντας τα στρατεύματα του Μάλι, συνεχίστηκε μέχρι και τον Ιούλιο του 2014 στο πλαίσιο της καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Τη σκυτάλη θα πάρει η επιχείρηση 'Barkhane' η οποία θα διεξαχθεί σε συνεργασία με τα υπόλοιπα κράτη της περιοχής του Σαχέλ, έτσι ώστε να μην υπάρξει επαναφορά των τρομοκρατικών ομάδων στην ευρύτερη περιοχή¹²⁹.

4.5 Κριτική και συγκριτική ανάλυση

Όσον αφορά την περίπτωση της Λιβύης η διεθνής κοινότητα και συγκεκριμένα ο ΟΗΕ είχε μια πιο άμεση αντίδραση συγκριτικά με τους περιφερειακούς οργανισμούς. Έκανε χρήση όλου του φάσματος των νομικών εργαλείων που είχε στη διάθεσή του για να αντιμετωπίσει την κρίση σε σχετικά μικρό χρονικό διάστημα προσφεύγοντας και στους τρεις πυλώνες της ευθύνης προστασίας: την πρόληψη, την αντίδραση και την αποκατάσταση. Οι περιφερειακές οργανώσεις συμμορφώθηκαν στις αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας επιβάλλοντας με τη σειρά τους κυρώσεις στο καθεστώς Gaddafi. Ο τρόπος αυτός έδειξε την υποστήριξή τους στα Ηνωμένα Έθνη και τη διάθεσή τους να συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της εμφύλιας σύρραξης παίρνοντας ξεκάθαρα μια θέση. Θα μπορούσαν να είχαν συμβάλει περαιτέρω στην εν λόγω κρίση, αν είχαν καταφέρει να ξεπεράσουν την πολιτική απροθυμία που υπήρχε στο εσωτερικό

¹²⁸ Le Monde, Mali: gouvernement et rebelles établissent une feuille de route, 24.07.2014, http://www.lemonde.fr/afrique/article/2014/07/24/mali-gouvernement-et-rebelles-etablissent-une-feuille-de-route_4462536_3212.html/

¹²⁹ Le Nouvel Observateur, 14 Juillet: Hollande en rassembleur et réformiste, 14.07.2014, <http://tempsreel.nouvelobs.com/politique/20140714.AFP1855/14-juillet-hollande-en-rassembleur-et-reformiste.html>.

τους. Αυτό φανερώνεται από τη μη διεξαγωγή της σχεδιαζόμενης στρατιωτικής επιχείρησης της ΕΕ στο έδαφος της Λιβύης εξαιτίας της απουσίας κοινής πολιτικής βούλησης ορισμένων κρατών μελών της Ένωσης, γεγονός στο οποίο αντικατοπτρίζεται ο διχασμός της σε ζητήματα άμυνας και η αδυναμία της να μιλήσει με μια ενιαία φωνή στη διεθνή σκηνή. Φανερώνεται, επίσης, από την αποτυχημένη προσπάθεια της ΑΕ να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο στην κρίση της Λιβύης λόγω της απροθυμίας των κρατών μελών να παράσχουν στρατεύματα και του διχασμού τους όσον αφορά τον Gaddafi. Σε αντίθεση βέβαια με τις προαναφερθείσες οργανώσεις, ο ρόλος του Αραβικού Συνδέσμου ήταν καθοριστικός προβαίνοντας για πρώτη φορά στην ιστορία του σε μια αξιοσημείωτη κίνηση, την έκκληση στο πλαίσιο του ΟΗΕ για επέμβαση στη Λιβύη, δίνοντας στην ουσία το πράσινο φως στη Ρωσία και την Κίνα, που είναι ανέκαθεν αντίθετες ως προς τις στρατιωτικές επεμβάσεις, να δώσουν την εξουσιοδότησή τους στους κόλπους του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Όσον αφορά την ανθρωπιστική κρίση στη Συρία, οι διεθνείς μηχανισμοί, όπως και οι περιφερειακοί, έδειξαν αδράνεια ως προς την αντιμετώπισή της. Σε αντίθεση με τον ΟΗΕ, υιοθέτησαν περιοριστικά μέτρα κατά του καθεστώτος Άσσαντ, μια σημαντική κίνηση ιδιαίτερα σημαντική για την ΕΕ, η οποία δεν είχε τη συγκατάθεση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Ανεξάρτητα από αυτό, ακολούθησαν, όπως και τα Ηνωμένα Έθνη, τη διπλωματική οδό υιοθετώντας την προσέγγιση της πολιτικής επίλυσης της σύγκρουσης. Στο αποκορύφωμα της σύγκρουσης, τον Αύγουστο του 2013, με την επίθεση χημικών όπλων ενάντια στον συριακό πληθυσμό, υπήρξαν σε επίπεδο κρατών ορισμένες χώρες, όπως η Γαλλία, η Μ.Β και οι ΗΠΑ που έδειξαν την προθυμία να προσφύγουν στη χρήση στρατιωτικών μέσων. Όμως την ύστατη στιγμή οι ΗΠΑ αναθεώρησαν επιλέγοντας τη διπλωματική λύση της Ρωσίας. Η απροθυμία των κρατών αποκρυσταλλώνεται και στο πλαίσιο του Αραβικού Συνδέσμου, όπου ορισμένα κράτη ήταν αντίθετα στην επέμβαση και άλλα τάχθηκαν υπέρ.

Στο πλαίσιο της κρίσης στο Μάλι, οι περιφερειακές οργανώσεις ενέργησαν σθεναρά στην αναχαίτιση της απειλής των ένοπλων ομάδων σε αντίθεση με τον ΟΗΕ, ο οποίος μπορεί μεν να έδωσε την έγκρισή του για την προσφυγή στη χρήση βίας, να έθεσε σε εφαρμογή ένα σύστημα κυρώσεων και να διεξήγαγε μια αποστολή για την αποκατάσταση της ειρήνης, αλλά τις άφησε στην ουσία μόνες τους στο πεδίο της μάχης. Η υιοθέτηση αυτής της θέσης βασίζεται από τη μία στη μη χρηματοδότηση της γαλλοαφρικανικής στρατιωτικής επιχείρησης εκ μέρους του ΟΗΕ

και από την άλλη στην ενεργή δράση των αφρικανικών περιφερειακών οργανισμών και κυρίως, των υποπεριφερειακών, όπως η ολοκληρωμένη προσέγγιση της ECOWAS. Η τελευταία χρησιμοποίησε όλα τα μέσα διπλωματικού και στρατιωτικού χαρακτήρα που είχε στη διάθεσή της για να αντιμετωπίσει τη σύγκρουση και συνεργάστηκε στενά με την Αφρικανική Ένωση, όπως και με την ΕΕ, για να την επιλύσει. Στη συγκεκριμένη περίπτωση φάνηκε όχι μόνο η αφρικανική συνεργασία, αλλά και η συνεργασία των αφρικανικών μηχανισμών προστασίας με την Ένωση, όπου συμπεραίνεται η αυξημένη αποτελεσματικότητά τους συγκριτικά με τον ΟΗΕ.

Δεύτερο Μέρος: Η ανάδειξη του πλαισίου της Ευθύνης Προστασίας μέσα από την κρίση της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας και η αντίδραση της Διεθνούς Κοινότητας.

Η κρίση στη Κεντροαφρικανική Δημοκρατία ξέσπασε στις 10 Δεκεμβρίου του 2012 ανάμεσα στις κυβερνητικές δυνάμεις της χώρας και σε μία ένοπλη συμμαχία επαναστατικής φύσεως¹³⁰. Η σύγκρουση, που στην αρχή φάνηκε να έχει όψεις καθαρά πολιτικές, στη συνέχεια έδειξε πως οι ρίζες της ήταν κατά βάθος θρησκευτικές και άλλαξε τροπή, καθώς η διένεξη συνεχίστηκε μεν με αμείωτη ένταση, αλλά είχε λάβει πλέον εθνοτικο-θρησκευτικές διαστάσεις με τη χώρα να έχει διαιρεθεί στα δύο μεταξύ μουσουλμάνων και χριστιανών¹³¹. Παρά την πίεση της Γαλλίας στους κόλπους του Συμβουλίου Ασφαλείας για επέμβαση, ο ΟΗΕ καθυστέρησε να αντιδράσει. Η έκδοση της απόφασης που εξουσιοδοτεί την χρήση βίας για ανθρωπιστικούς λόγους εφαρμόζοντας με έμμεσο τρόπο την ευθύνη προστασίας ήρθε ένα χρόνο μετά την έναρξη της σύρραξης, το Δεκέμβριο του 2013. Η δε απόφαση, που δίνει τη δυνατότητα στην ΕΕ να παρέμβει στρατιωτικά στο έδαφος την CAR για να συμβάλει με την σειρά στην ήδη στρατιωτική επιχείρηση που διενεργείται υπό αφρικανική ηγεσία, ήρθε και εκείνη με πολύ μεγάλη καθυστέρηση, δηλαδή τον Ιανουάριο του 2014. Επιπλέον, η έκδοση της απόφασης που νομικά δίνει το έναυσμα στην αποστολή για την διατήρηση την ειρήνης να πραγματοποιηθεί δεν θα έχει παρά άμεση εφαρμογή το Σεπτέμβριο του 2014. Οι προηγούμενες ενέργειες είναι μόνο μερικές από τις οποίες θα αναφερθούν και θα αναλυθούν στον παρόν κεφάλαιο.

Σε πρώτο στάδιο θα επιχειρηθεί μια μελέτη των κριτηρίων ενεργοποίησης του θεσμού της ευθύνης προστασίας, που δεν είναι άλλες από τα εγκλήματα πολέμου, τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, την εθνοκάθαρση και την γενοκτονία, όπως και τη μη δυνατότητα του κράτους, είτε αυτή μεταφράζεται ως ανικανότητα ή/και απροθυμία, είτε ως έκδηλη αποτυχία να προστατέψει τον πληθυσμό του από τα εν λόγω εγκλήματα¹³² στην τωρινή κρίση στην CAR. Σε

¹³⁰ “ Le président centrafricain Francois Bozizé a appelé jeudi 27 Decembre la France et les Etats- Unis à l’aider a stopper la rebellion du Seleka, qui a pris les armes depuis le 10 Decembre et menace à present Bangui ”, Le Monde, Le président centrafricain appelle la France et les Etats-Unis à l’aide, 29.12.2012, http://www.lemonde.fr/afrique/article/2012/12/27/le-president-centrafricain-appelle-la-france-et-les-etats-unis-a-l-aide_1810889_3212.html.

¹³¹ Human Rights Watch, Central African republic: Seleka Fighters regroup in North, February 5 2014, www.hrw.org.

¹³² Οι προϋποθέσεις εφαρμογής της ευθύνης προστασίας ορίστηκαν εξ αρχής από τη Διεθνή Επιτροπή για την Επέμβαση και την Κρατική Κυριαρχία το 2001. Η εν λόγω Επιτροπή εξέδωσε μια έκθεση η οποία αποτελεί

δεύτερο στάδιο θα διερευνηθεί η αντιμετώπιση της εν λόγω κρίσης από τη διεθνή κοινότητα, αντιπαραθέτοντας το ρόλο των περιφερειακών οργανισμών με το ρόλο του ΟΗΕ.

Κεφάλαιο 1: Προϋποθέσεις Εφαρμογής του Θεσμού στη CAR

1.1 Αποτυχία του κράτους να προστατέψει τον πληθυσμό του απ' τα διεθνώς αναγνωρισμένα ειδεχθή εγκλήματα

1.1.1 Το Πραξικόπημα της 24^{ης} Μαρτίου του 2013

Όπως προαναφέρθηκε η κρίση στην οποία βυθίστηκε η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία ήδη εύθραυστη από τις προηγούμενες συγκρούσεις πολιτικής φύσεως που είχε γνωρίσει¹³³, ξεκίνησε επίσημα τον Δεκέμβριο του 2012. Η πολιτική αστάθεια που θα περιγραφεί εκτενώς και η οποία θα αποτελέσει τη δεύτερη προϋπόθεση εφαρμογής της ευθύνης προστασίας θα αντικατοπτρίσει την αποτυχία-ανικανότητα των κυβερνήσεων να προστατέψουν τον πληθυσμό τους από τα εγκλήματα που αναλύθηκαν προηγουμένως. Αρχικά, η σύγκρουση ξέσπασε ανάμεσα στους καθεστωτικούς που υποστήριζαν την κυβέρνηση του François Bozizé¹³⁴ και στη Séleka¹³⁵, μια

γεγονός-σταθμός για την ανάδυση της έννοιας της ευθύνης προστασίας. Στη συνέχεια βέβαια η έκθεση του UN High Level Panel διαμόρφωσε την έννοια καθώς την αποδέχτηκε στο πλαίσιο του ΟΗΕ ως αναδυόμενος κανόνας του διεθνούς δικαίου. Εν τέλει η Παγκόσμια Σύνοδος Κορυφής ήταν προάγγελος για την εξέλιξη της καθώς τη συμπεριέλαβαν στα Συμπεράσματα της Συνόδου προσδιορίζοντας την με ακρίβεια. Σε αυτό το σημείο να αναφερθεί ότι συγκριτικά με την ICISS η διεθνή κοινότητα στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Συνόδου πρόσθεσε όσον αφορά τη μη δυνατότητα του κράτους να προστατέψει τον πληθυσμό του, το κριτήριο της «έκδηλης αποτυχίας», όπως επίσης περιορίστηκε αυστηρώς στα τέσσερα προαναφερθείσα εγκλήματα.

¹³³ Από το 1993 μέχρι και το 2003 Πρόεδρος της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας ήταν ο Angé-Félix Patassé. Την περίοδο που είχε αναλάβει τα ηνία της χώρας έγιναν δύο προσπάθειες πραξικοπήματος. Η πρώτη ήταν το 2001 με τους αντάρτες να καταλαμβάνουν στρατηγικά κτίρια της πρωτεύουσας και η δεύτερη και καταλυτική το 2003 με ηγέτη τον François Bozizé. Ο τελευταίος προχώρησε στην κατάργηση του Συντάγματος και αυτοανακηρύχθηκε σε Πρόεδρο της CAR. Το 2004 ξεκίνησε το Central African Republic BushWar, μια σύγκρουση μεταξύ των αντικαθεστωτικών και των ανταρτών. Οι συμφωνίες ειρήνης του 2007 και 2008 επέβαλαν τον τερματισμό των εχθροπραξιών.

¹³⁴ Ο François Bozizé γεννήθηκε στις 14 Οκτωβρίου του 1946 στην Γκαμπόν. Πριν γίνει Πρόεδρος της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας το 2003, ακολούθησε μια στρατιωτική καριέρα. Στη δεκαετία του '70 ήταν υψηλόβαθμος αξιωματικός του στρατού, όπου και διατέλεσε Υπουργός Άμυνας από το 1979 ως το 1981. Στη συνέχεια διορίστηκε ως Γενικός Αρχηγός του Στρατού υπό την Προεδρία του Angé-Félix Patassé. Οι δυνάμεις του Bozizé κατέλαβαν την εξουσία διά του πραξικοπήματος το Μάρτιο του 2003 όπου βέβαια κέρδισε και τις εκλογές το 2005 και έγινε και επισήμως ο νόμιμος Πρόεδρος της CAR. Επανεξελέγη τον Ιανουάριο του 2011. BBC, “Central African Republic Profile: Leaders”, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/2854669.stm>.

¹³⁵ Δημιουργήθηκε στα τέλη του 2012 και η βάση της ήταν η βορειοανατολική Κεντροαφρικανική Δημοκρατία όπου και προέρχονται οι περισσότεροι μαχητές της. Αρχικά η Seleka ζήτησε την εφαρμογή των αποφάσεων του

ένοπλη συμμαχία η οποία κατηγορούσε την κυβέρνηση ότι απέτυχε να τηρήσει τις συμφωνίες ειρήνης του 2007 και του 2011¹³⁶. Ο τελευταίος ζήτησε την παρέμβαση των ΗΠΑ και της Γαλλίας για να μπορέσει να αντιμετωπίσει τις επιθέσεις στο εσωτερικό της χώρας, αλλά ο Γάλλος Πρόεδρος, François Hollande, απέρριψε την αίτησή του καθώς δεν επιθυμούσε να επέμβει σε μια εσωτερική σύγκρουση και θεωρούσε πως ο ρόλος των γαλλικών στρατευμάτων που βρισκόντουσαν στο έδαφος της CAR ήταν να προστατέψουν τους γάλλους υπηκόους. Η παροχή βοήθειας τελικά ήρθε από την ECCAS υπό τη μορφή της στρατιωτικής δύναμης FOMAC, αλλά ούτε αυτή στάθηκε ικανή να αντισταθμίσει τις επιθέσεις των ανταρτών. Ως μία λύση πολιτικής φύσεως, η οποία θα μπορούσε να αποτελέσει μια θετική εξέλιξη στη σύγκρουση, ήταν η Συμφωνία της Libreville της 11^{ης} Ιανουαρίου του 2013. Η εν λόγω συμφωνία σηματοδοτούσε τον τερματισμό των εχθροπραξιών μεταξύ της Κυβέρνησης και της Σéléka και δημιουργούσε μια κυβέρνηση εθνικής ενότητας χρονικής διάρκειας ενός έτους με δυνατότητα ανανέωσης. Οι αρχηγοί κρατών της ECCAS και η διεθνής κοινότητα θα μεριμνούσε έτσι ώστε τα μέλη αυτής της κυβέρνησης να συμπεριφέρονται με καλή πίστη. Η μεταβατική κυβέρνηση θα έπρεπε να προχωρήσει στην υλοποίηση μιας σειράς προγραμμάτων αφοπλισμού, επανένταξης, αποστράτευσης και μεταρρύθμισης του τομέα της ασφάλειας. Τελικά όμως η Σéléka παραβίασε τις υποχρεώσεις της καθώς κατέλαβε την πρωτεύουσα Bangui στις 24 Μαρτίου του 2013, την ώρα που ο François Bozizé εγκατέλειπε την χώρα διαφεύγοντας στο Καμερούν. Το ηγετικό μέλος των επαναστατών, Michel Djotodia¹³⁷, ανέλαβε τα ηνία της χώρας και αυτοανακηρύχθηκε Πρόεδρος της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας.

πολιτικού διαλόγου του 2008, όπως η οικονομική αποζημίωση για τους αντάρτες, η απελευθέρωση των πολιτικών κρατουμένων και η διεξαγωγή έρευνας για τα εγκλήματα του παρελθόντος. Ηγέτης της είναι ο Michel Djotodia, αλλά παρά την ανάληψη εξουσίας του τελευταίου, εκείνοι συνέχισαν τις εχθροπραξίες στο έδαφος της CAR με τη βοήθεια μισθοφόρων από το Τσάντ και το Σουδάν. International Coalition For The Responsibility To Protect, “Q&A: The Responsibility to Protect (RtoP) and the Central African Republic”, <http://responsibilitytoprotect.org/FINAL%20CAR%20Q%20and%20A.pdf>.

¹³⁶Συμφωνίες που είχε υπογράψει ο Bozize με τα τότε επαναστατικά κινήματα: Central African Democratic Front, Union of Democratic Forces for Unity, People’s Army for the Restoration of Democracy οι οποίες επέβαλαν τον τερματισμό των εχθροπραξιών μεταξύ των αντικαθεστωτικών και των ανταρτών που είχαν ξεκινήσει τον Εμφύλιο του 2004. Επίσης, έδιναν στους αντάρτες τη δυνατότητα αμνηστίας και επανένταξής τους στο στρατιωτικό σκέλος του πολιτεύματος. International Federation of Human Rights, “Central African Republic: A Country in the Hands of Seleka War Criminals”, September 2013, <http://www.fidh.org/IMG/pdf/rca616a2013basdef.pdf>.

¹³⁷Ο Michel Am-Nondokro Djotodia γεννήθηκε το 1949 στην πόλη Βακάγκα. Κατά την περίοδο του εμφυλίου την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία υπήρξε ηγετικό μέλος των ανταρτικών ομάδων της Ένωσης των Δημοκρατικών Δυνάμεων για την Ενότητα και της Πατριωτικής Ομάδας Δράσης για την Απελευθέρωση της Κεντροαφρικανικής

1.1.2 Η Αναγκαστική Παραίτηση του Πρωθυπουργού

Στις 18 Απριλίου του 2013 ο Michel Djotodia αναγνωρίστηκε ως επικεφαλής της μεταβατικής κυβέρνησης της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας. Στις 14 Μαΐου του ίδιου έτους ο Πρόεδρος της CAR έκανε αίτηση για αποστολή ειρηνευτικής δύναμης από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ και κατά τη διάρκεια του ίδιου μήνα κινήθηκε διαδικασία δίωξης εναντίον του πρώην Προέδρου François Bozizé για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και πρόκληση γενοκτονίας.

Παρά την ανάληψη εξουσίας από τον Michel Djotodia και την έκκλησή του για αφοπλισμό, οι επαναστάτες της Seleka συνέχισαν με αμείωτη ένταση τις εχθροπραξίες κατά των υποστηρικτών του προηγούμενου καθεστώτος. Η κατάσταση στην χώρα είχε φτάσει στο απροχώρητο με μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων να διενεργούνται καθημερινά την περίοδο του Αυγούστου. Η Γαλλία κάλεσε το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ και την Αφρικανική Ένωση να εντείνουν τις προσπάθειές τους για να σταθεροποιήσουν την κατάσταση στην χώρα. Η διένεξη κλιμακώθηκε προς το τέλος του έτους, αλλά αυτή τη φορά διαμορφώθηκε κυρίως μεταξύ των Ex-Séléka, δηλαδή των επαναστατών που ανήκουν στην πρώτη επαναστατική Seleka μουσουλμανικής προέλευσης, και μεταξύ της χριστιανικής συμμαχίας Anti-balaka¹³⁸. Μη μπορώντας να ασκήσει έλεγχο στους αντάρτες του, οι οποίοι είχαν εμπλακεί σ' έναν αγώνα 'δίχως αύριο' με καθημερινές αιματοχυσίες και διενεργούμενες επιθέσεις σε βάρος αθώων πολιτών, ο Michel Djotodia αναγκάστηκε να παραιτηθεί τον Ιανουάριο του 2014.

Δημοκρατίας. Κατά τη διάρκεια του εμφυλίου εξορίστηκε στο Κοτονού της Μπενίν. Το Δεκέμβριο του 2012 έγινε ο ηγέτης της μουσουλμανικής Séléka η οποία επαναστάτησε ενάντια στην κυβέρνηση Bozizé καταλαμβάνοντας το μεγαλύτερο μέρος της χώρας. Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι το Μάρτιο του 2013 που ήρθε στην εξουσία, έγινε ο πρώτος μουσουλμάνος που κατείχε το αξίωμα του Προέδρου στην κυρίως χριστιανική αυτή χώρα. BBC, "Central African Republic Profile: Leaders", <http://www.bbc.com/news/world-africa-21938297>.

¹³⁸ Οι Anti-Balaka ορίζουν τις χριστιανικές πολιτοφυλακές που σχηματίστηκαν μετά την άνοδο στην εξουσία του ηγετικού μέλους της Séléka, Michel Djotodia. Με την αναζωπύρωση των συγκρούσεων, οι "anti-manchette" οργανώθηκαν όλο και περισσότερο για να αντιμετωπίσουν τη μουσουλμανική απειλή, η οποία εκφράζεται από την άνοδο της επιρροής της Séléka στη χώρα. Η τελευταία, η οποία έχει συσπειρώσει τις δυνάμεις της στο βόρειο τμήμα της CAR, έχει διαπράξει μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά του χριστιανικού πληθυσμού. Στις 16 Ιανουαρίου του 2014, ηγέτες της Séléka και των Anti-balaka είχαν μια συνάντηση συμφιλίωσης υπό την αιγίδα τοπικών και θρησκευτικών αρχών. Η συνάντηση είχε ολέθριο τέλος καθώς η Séléka εκτέλεσε τρεις εκπροσώπους των Anti-balaka και επιτέθηκε στους ανθρώπους που παρευρέθηκαν στη συνεδρίαση. IRIN, "Who are the anti-balaka of CAR?", 12 February 2014, <http://www.irinnews.org/report/99634/briefing-who-are-the-anti-balaka-of-car>, 16/02/2014.

1.1.3 Η Εκλογή της νέας Προέδρου και οι αλληπάλληλες συγκρούσεις μεταξύ των τοπικών δρώντων

Από τη στιγμή που ο Πρόεδρος της CAR, Michel Djotodia, παραιτήθηκε, κάποιος έπρεπε να πάρει τα ηνία της χώρας η οποία βρισκόταν στα πρόθυρα της καταστροφής. Όπως επισήμανε ο Υπατος Αρμοστής του ΟΗΕ για του Πρόσφυγες, Antonio Guterres, σε μια σύντομη επίσκεψή του στην χώρα, η κατάσταση χαρακτηρίζεται ως μία «ανθρωπιστική καταστροφή με στοιχεία εθνοτικο-θρησκευτικής κάθαρσης»¹³⁹. Άμεσα αντικαταστάθηκε ο προηγούμενος Πρωθυπουργός με την Catherine Samba-Panza¹⁴⁰ η οποία εκλέχθηκε από το Εθνικό Μεταβατικό Συμβούλιο. Αξιοσημείωτο να αναφερθεί πως η τελευταία είναι η πρώτη γυναίκα που κατέχει το αξίωμα της αρχηγού κράτους στη χώρα της. Όμως παρά την τρίτη συνεχή αλλαγή ηγεσίας η κατάσταση στη χώρα παραμένει κρίσιμη με τις συγκρούσεις μεταξύ των ανταρτών της Ex-Séléka και των Anti-balaka να συνεχίζονται μέχρι σήμερα. Αρχικά η εκλογή της μεταβατικής Προέδρου είχε φέρει μια πνοή ελπίδας για το μέλλον της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας. Συγκεκριμένα, είχε χαρακτηριστεί από τη γαλλική εφημερίδα Le Monde ως “l’espoir de la Centrafrique”¹⁴¹. Πέντε μήνες μετά την εκλογική της νίκη όμως, δεν παρατηρείται η παραμικρή βελτίωση στο πλαίσιο της ανθρωπιστικής κατάστασης. Μπορούμε να πούμε πως η τελευταία χειροτερεύει, καθώς οι αριθμοί των εσωτερικά εκτοπισμένων αυξάνονται, οι εχθροπραξίες συνεχίζονται και η παροχή στην ανθρωπιστική βοήθεια γίνεται όλο και πιο δύσκολη. Τελευταία της έχει ασκηθεί κριτική από τα τοπικά μέσα για το ρόλο της στην κρίση της CAR και συγκεκριμένα για το κατά πόσο

¹³⁹ UNHCR, “UNHCR chief decries “humanitarian catastrophe” in CAR, including massive ethno-religious cleansing”, 12 February 2014, <http://www.unhcr.org/52fbc6e96.html>.

¹⁴⁰ Η Catherine Samba Panza γεννήθηκε στις 26 Ιουνίου του 1954 και έχει υπηρετήσει ως δήμαρχος της πρωτεύουσας Bangui. Έπειτα από απόφαση που λήφθηκε στη σύνοδο κορυφής της Οικονομικής Κοινότητας Κρατών της Κεντρικής Αφρικής (ECCAS), ο Alexandre-Ferdinand Nguendet ορίστηκε ως υπηρεσιακός πρόεδρος μέχρι την εκλογή νέου προέδρου από το Εθνικό Μεταβατικό Συμβούλιο. Το τελευταίο την εξέλεξε επιλέγοντας από έναν κατάλογο οχτώ υποψηφίων, οι οποίοι δεν έπρεπε να είχαν ουδεμία σχέση ούτε με τους αντάρτες της Séléka, αλλά ούτε και με τους Anti-balaka. Η Catherine Samba Panza επικράτησε στο δεύτερο γύρο της ψηφοφορίας έναντι του Desire Zanga-Kolingba, γιου του πρώην προέδρου, με 75 ψήφους έναντι 53 που έλαβε ο αντίπαλος της. Η θητεία της θα διαρκέσει ως την εκλογή του νέου προέδρου στις εκλογές που έχουν προγραμματιστεί για το 2015 έως ότου επανέλθει η ομαλότητα στη χώρα. BBC, “Central African Republic Profile:Leaders”, 21.01.2014, <http://www.bbc.com/news/world-africa-13150042>.

¹⁴¹ Le Monde, “Catherine Samba-Panza, l’espoir de la Centrafrique”, 22 Janvier 2014, http://www.lemonde.fr/idees/article/2014/01/22/catherine-samba-panza-l-espoir-de-la-centrafrique_4352303_3232.html.

έχει την ικανότητα και εμπειρία να ανταπεξέλθει σε μια σύγκρουση η οποία έχει λάβει τόσο μεγάλες διαστάσεις.

1.2 Τέλεση εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας

Η ανθρωπιστική κατάσταση στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία έχει φτάσει σε πρωτοφανή επίπεδα. Από τα τέλη του 2012 που ξεκίνησε επίσημα η κρίση η κυβέρνηση της χώρας, αλλά και οι αντικαθεστωτικοί, μέσα από βίαιες συνεχόμενες συγκρούσεις, έχουν προχωρήσει σε μαζικές παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου δικαιωμάτων του ανθρώπου και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις διεθνούς εμβέλειας, όπως η Human Rights Watch, η Διεθνής Αμνηστία και ο Ερυθρός Σταυρός, αλλά και διεθνείς φορείς, όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, εκτός από την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στον πληθυσμό της CAR, έχουν καλέσει και τα υπόλοιπα μέλη της διεθνούς κοινότητας για τη συμβολή τους, ‘κρούοντας’ ταυτόχρονα ‘τον κώδωνα του κινδύνου’ για τα εγκλήματα πολέμου και τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας¹⁴² που διενεργούνται στο έδαφος της. Πάνω από το ήμισυ των πολιτών βρίσκεται σε απόλυτη ανάγκη βοήθειας με επιθέσεις και δολοφονίες αμάχων να διενεργούνται καθημερινά, τη στρατολόγηση παιδιών να έχει γίνει ένα μέσο στα χέρια των αντιμαχόμενων και τον αριθμό των εσωτερικά εκτοπισμένων που διαφεύγουν σε γειτονικές χώρες να αγγίζει υψηλά επίπεδα. Αυτά αποτελούν ορισμένα μόνο από τα ειδεχθή εγκλήματα που έχουν διαπραχθεί και συνεχίζονται να διαπράττονται στην χώρα.

1.2.1 Συστηματικές δολοφονίες και εξωδικαστικές εκτελέσεις

Ήδη από τις αρχές της κεντροαφρικανικής κρίσης, η διενέργεια συστηματικών επιθέσεων και δολοφονιών εναντίων αμάχων είχε ξεκινήσει στην πρωτεύουσα Bangui. Συγκεκριμένα, η εν λόγω παρατήρηση βασίζεται στην Έκθεση του Υπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα σχετικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κεντροαφρικανική

¹⁴²Τα εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας περιλαμβάνουν πράξεις που συνιστούν ιδιαιτέρως ειδεχθή εγκλήματα, αφού δεν πρόκειται για μεμονωμένα ή σποραδικά γεγονότα, αλλά αποτελούν είτε μέρος μιας ευρύτερης πολιτικής, είτε εκτεταμένες ή συστηματικές πρακτικές παραβιάσεων που ανέχεται ή συντονίζει η κυβέρνηση, ή μια de facto εξουσία. Τα εγκλήματα αυτά απαγορεύονται και τιμωρούνται ανεξαρτήτως του αν διαπράττονται στη διάρκεια ένοπλης σύρραξης ή σε περίοδο ειρήνης. Θύματα των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας είναι ο άμαχος πληθυσμός ή πρόσωπα που δεν λαμβάνουν μέρος στις εχθροπραξίες. Μ. Ντ. Μαρούδα, Η Διεθνής Ευθύνη για Παραβιάσεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, Η Κρατική και Ατομική Ευθύνη σε Κίνηση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006.

Δημοκρατία¹⁴³ που με τη σειρά της στηρίζεται σε μια *fact-finding* αποστολή που μεριμνά σε μια συλλογή πληροφοριών σχετικά με παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Bangui και σε άλλες περιοχές μεταξύ της 10^{ης} Δεκεμβρίου του 2012 και της 11^{ης} Ιουλίου του 2013. Η αποστολή συνέλλεξε αξιόπιστες πληροφορίες οι οποίες της έδωσαν τη δυνατότητα να φτάσει στο ακόλουθο συμπέρασμα. Στο πλαίσιο των διενεργούμενων δολοφονιών από τις κυβερνητικές αρχές μεταξύ τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 2013 υπήρξε μεγάλος αριθμός δολοφονιών άμαχου πληθυσμού που υποστήριζε την ένοπλη συμμαχία Séléka από την Προεδρική Φρουρά, των FACA¹⁴⁴ και στρατιωτών που ανήκουν στους Young Patriots¹⁴⁵. Υπήρχαν, επίσης, πληροφορίες και για μαζικές δολοφονίες πολιτών που ήταν ενάντια στο καθεστώς Bozizé σε πόλεις που δεδομένου την αυξημένη εγκληματικότητα δεν ήταν δυνατή η πρόσβαση σε αυτές για να μπορέσει να γίνει η εξακρίβωση των στοιχείων, και άρα δε δύναται να δοθεί περαιτέρω πληροφόρηση. Όσον αφορά τις εκτελέσεις, οι οποίες διενεργήθηκαν από τη Séléka, εξακριβώθηκε από τη Διερευνητική Επιτροπή η συστηματική δολοφονία μελών των δυνάμεων ασφαλείας της κυβέρνησης από την αρχή της σύγκρουσης, το Δεκέμβρη του 2012. Επιπροσθέτως, εξαπολύθηκαν επιθέσεις κατά πολιτών λόγω της στήριξής τους στο καθεστώς εκ των οποίων πολλοί από αυτούς δολοφονήθηκαν, όχι μόνο για τις πεποιθήσεις τους, αλλά και γιατί αρνήθηκαν να εγκαταλείψουν τις οικίες τους. Για λόγους ασφαλείας η αποστολή δεν κατάφερε να επισκεφθεί τις πόλεις Bambari και Bria για να συλλέξει πληροφορίες, αλλά και στις πόλεις Sibut, Damara, Mbaiki, Kaga-Bandoro, που μπόρεσε να παρευρεθεί, λόγω των συστηματικών δολοφονιών από την Séléka, οι πολίτες δεν μπόρεσαν να καταθέσουν εξαιτίας του φόβου που τους είχε καταβάλει.

¹⁴³HRC, Report of the United Nations High Commissioner on Human Rights on the situation of human rights in the Central African Republic, A/HRC/24/59, 12.09.2013, <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session24/Documents/A-HRC-24-59.en.doc>.

¹⁴⁴Ο στρατός της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας. Εγκαθιδρύθηκε μετά την ανεξαρτησία της χώρας το 1960 και συνιστά ένας σχετικά αδύναμος στρατιωτικός θεσμός, ο οποίος επιβιώνει με διεθνή υποστήριξη. Έχει κατηγορηθεί επανειλημμένα από οργανισμούς προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου για άσκηση σεξουαλικής βίας, πρόκληση βασανιστηρίων και διενέργεια εξωδικαστικών εκτελέσεων σε βάρος του άμαχου πληθυσμού.

¹⁴⁵Υποστηρικτές τη κυβέρνησης Bozizé, συνασπίστηκαν με μοναδικό σκοπό να εναντιωθούν στην ένοπλη συμμαχία της Séléka της οποίας ο ηγέτης είχε αναλάβει τα ηνία της χώρας και οι αντάρτες του συνέχιζαν παρά ταύτα να διεξάγουν έναν αιματηρό αγώνα άνευ προηγουμένου με τους εξεγερθέντες.

1.2.2 Αναγκαστικές εξαφανίσεις

Οι αναγκαστικές εξαφανίσεις συνιστούν μια μαζική παραβίαση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών του ανθρώπου και εμπίπτουν στην κατηγορία των εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά την ανθρωπότητα, υπό την προϋπόθεση ότι διαπράττονται συστηματικά κατά των κεντροαφρικανών πολιτών. Σύμφωνα με το πόρισμα της Διερευνητικής Επιτροπής, ένας σημαντικός αριθμός υποθέσεων, στον οποίον είχε πρόσβαση, είχε αντικείμενο τις αναγκαστικές εξαφανίσεις ανταρτών, των οικογενειών τους ή πιθανών υποστηρικτών τους από κρατικές δυνάμεις από τις 10 Δεκεμβρίου του 2012 έως τις 23 Μαρτίου του 2013. Οι ανωτέρω υποθέσεις αφορούσαν παράνομες συλλήψεις πολιτών από των FACA συμπεριλαμβανομένων και μελών της οικογένειας του Προέδρου του Εθνικού Μεταβατικού Συμβουλίου¹⁴⁶, Michel Djotodia, στην πρωτεύουσα αλλά και σε άλλες περιοχές της χώρας. Πληροφορίες δείχνουν ότι τα θύματα συνελήφθησαν με βάση την εθνοτική τους καταγωγή και τις πολιτικές τους πεποιθήσεις. Η ένοπλη συμμαχία της Seleka ‘ενορχήστρωσε’ σενάρια για να μπορέσει να προχωρήσει σε παράνομες συλλήψεις. Οι οικογένειες των θυμάτων που εξαφανίστηκαν δήλωσαν ότι τις περισσότερες φορές τα θύματα λάμβαναν ύποπτα τηλεφωνήματα λίγο πριν την εξαφάνισή τους, κατά την διάρκεια των οποίων οριζόταν ένας τόπος συνάντησης και από τη στιγμή που πήγαιναν εκεί έχαναν τα ίχνη τους.

1.2.3 Σεξουαλική βία και βία με βάση το φύλο

Η άσκηση σεξουαλικής βίας αποτελεί μία από τις συνηθέστερες παραβιάσεις δικαιωμάτων του ανθρώπου και διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου κατά την διάρκεια ένοπλων συρράξεων. Σύμφωνα πάντα με τις έρευνες της Επιτροπής Έρευνας δεν παρατηρήθηκε άσκηση σεξουαλικής βίας εναντίον του άμαχου πληθυσμού από την κυβέρνηση, αλλά από την Séléka και συγκεκριμένα κατά των παιδιών. Σε αυτό το σημείο να αναφερθεί ότι, λόγω του φόβου του στιγματισμού, ήταν ιδιαίτερα δύσκολο να γίνει συλλογή καταθέσεων από τα θύματα. Το Bangui ήταν πρώτη σε ποσοστό βιασμών καθώς πολλοί άνθρωποι αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την περιφέρεια με προορισμό την πρωτεύουσα. Σύμφωνα με αξιόπιστη συλλογή πληροφοριών από ΜΚΟ, ιατρικούς φορείς και καταθέσεις μαρτύρων, εκατοντάδες υποθέσεις βιασμού πραγματοποιήθηκαν, εκ των οποίων οι 250 μόνο στο Bangui από τον Ιανουάριο ως τον Ιούνιο

¹⁴⁶Στις 18 Απριλίου 2013 ο Michel Djotodia αναγνωρίστηκε ως επικεφαλής της μεταβατικής κυβέρνησης της CAR, δηλαδή του Εθνικού Μεταβατικού Συμβουλίου ή αλλιώς του Council of National Transition (CNT).

του 2013. Μια έγκυρη ΜΚΟ κατέγραψε μόνο 106 υποθέσεις βιασμού στην πρωτεύουσα Bangui, οι οποίες διενεργήθηκαν από ένοπλους αντάρτες που ανήκουν στην ανωτέρω συμμαχία από το Δεκέμβριο του 2012 μέχρι και τον Απρίλιο του 2013. Σύμφωνα με ιατρικό φορέα, περίπου 60 % των θυμάτων υπέστησαν βιασμό στην πρωτεύουσα και 40 % στα χωριά Damara και Damara-Boali.

Αυτό που είναι ιδιαίτερος σημαντικό να επισημανθεί είναι ότι τα περισσότερα κρούσματα που αναφέρθηκαν είναι η άσκηση σεξουαλικής βίας κατά των παιδιών και κυρίως η χρήση των κοριτσιών ως σεξουαλικά αντικείμενα. Πιο συγκεκριμένα, παιδιά ηλικίας 2 έως 17 ετών έπεσαν θύματα σεξουαλικής βίας από τη Séléka. Έγκυρος ιατρικός φορέας κατέγραψε 79 υποθέσεις βιασμού, οι οποίες συμπεριλάμβαναν παιδιά μεταξύ 5 και 8 ετών. Μεγάλος αριθμός γυναικών, επίσης, έπεσαν θύματα βιασμού, όπως και κορίτσια ηλικίας 12 και 14 ετών σε περιοχές που υποστήριζαν την κυβέρνηση Bozizé. Σύμφωνα με τα ευρήματα της κοινής αποστολής MONUSCO/BINUCA¹⁴⁷, μεταξύ τις 22 Μαΐου και τις 5 Ιουνίου του 2013, πολλές υποθέσεις βιασμού γυναικών και κοριτσιών διαπράχθηκαν από τη Séléka. Το αντίκτυπο αυτής της σεξουαλικής βίας είναι η πρόκληση ανεπιθύμητης εγκυμοσύνης και τα σεξουαλικά μεταδιδόμενα νοσήματα, όπως το AIDS και το HIV.

1.2.4 Παραβιάσεις των Δικαιωμάτων των Παιδιών

Τα παιδιά εντάσσονται σε μια ειδική κατηγορία προστασίας των δικαιωμάτων τους λόγω της ευάλωτης θέσης στην οποία βρίσκονται. Δεδομένου ότι τα συμβατικά κείμενα γενικού χαρακτήρα δεν ήταν σε θέση να προστατέψουν τα δικαιώματά τους σε περίοδο ειρήνης και πολύ περισσότερο σε περίοδο πολέμου, η διεθνής κοινότητα υιοθέτησε συμβάσεις ειδικού περιεχομένου για να μπορέσει να κατοχυρώσει τα δικαιώματά τους¹⁴⁸. Τα παιδιά συνιστούν τα

¹⁴⁷ Αυτές οι αποστολές συνιστούν ξεχωριστές αποστολές δεδομένου ότι η MONUSCO είναι μια επιχείρηση των Ηνωμένων Εθνών Οργάνωσης-Σταθεροποίησης, η οποία ενεργοποιείται στη Δημοκρατία του Κονγκό και η BINUCA είναι μια δύναμη του ΟΗΕ που εδράζεται στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία για την εδραίωση των κρατικών της θεσμών. Από τη στιγμή όμως που η ασφάλεια στην Κεντρική Αφρική τα τελευταία έτη έχει επιδεινωθεί από τον αυξανόμενο ρυθμό των αντάρτικων, οι αποστολές συνεργάζονται μεταξύ τους σε ένα πλαίσιο περιφερειακής συνεργασίας με διεθνή υποστήριξη. UNSC, Statement by the President of the Security Council, S/PRST/2013/6, 29 May 2013, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_prst_2013_6.pdf.

¹⁴⁸ Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, η οποία υιοθετήθηκε με πρωτοβουλία της Πολωνικής κυβέρνησης, υιοθετήθηκε το 1989. Σημαντικά είναι επίσης και τα δύο Προαιρετικά Πρωτοκολλά της για την εμπλοκή των παιδιών στις ένοπλες συρράξεις (2000) και την πώληση, την πορνεία και την πορνογραφία παιδιών. Στέλιος

βασικά θύματα των ένοπλων συρράξεων και αυτό φάνηκε και στην περίπτωση της κρίσης στην CAR. Έγιναν υποκείμενα σεξουαλικής βίας, όπως προαναφέρθηκε και χρησιμοποιήθηκαν ως μαχητές από την ένοπλη συμμαχία Σέλέκα στο πλαίσιο των εχθροπραξιών. Ορισμένα από τα παιδιά που στρατολογήθηκαν ήταν από το Chad και το Σουδάν. Σύμφωνα με εκτίμηση της UNICEF¹⁴⁹ υπάρχουν, κατά μέσο όρο, 6000 παιδιά-μαχητές. Η άσκηση σεξουαλικής βίας, όπως και η στρατολόγηση παιδιών, αποτελούν εγκλήματα πολέμου και συγκεκριμένα το τελευταίο αποτελεί παραβίαση του σχεδίου δράσης που υπεγράφη με τον ΟΗΕ τον Νοέμβριο του 2011¹⁵⁰. Οι ένοπλοι αντάρτες προχώρησαν επίσης στην κατοχή σχολείων και νοσοκομείων, το γεγονός επηρέασε ιδιαίτερος αρνητικά το ήδη περιορισμένο επίπεδο των βασικών αγαθών που χρειάζονταν τα παιδιά για την ανάπτυξή τους. Αξιοσημείωτες είναι οι δολοφονίες και οι ακρωτηριασμοί που διενεργήθηκαν εναντίον των παιδιών. Σύμφωνα με την έκθεση A/HRC/24/59 του Ύπατου Αρμοστή για τα δικαιώματα του ανθρώπου, η αποστολή έλαβε πληροφορίες για πληθώρα υποθέσεων συστηματικών εκτελέσεων και ακρωτηριασμών, όπως η περίπτωση ενός θύματος 14 ετών που συνελήφθη στις 22 Ιουνίου του 2013, υπέστη βασανιστήρια στο *Bataillon de soutien et de service* και βρέθηκε νεκρό δύο μέρες μετά.

1.2.5 Το Φαινόμενο των εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων

Οι φρικαλεότητες που ξέσπασαν στο έδαφος της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας το Δεκέμβριο του 2012 και συνεχίζονται μέχρι και σήμερα, οδήγησαν τους κατοίκους να εγκαταλείψουν τις οικίες τους για λόγους ασφαλείας και να αναζητήσουν καταφύγιο σε άλλες περιοχές. Ο αριθμός των Εσωτερικά Εκτοπισμένων Ατόμων (IDP) στην CAR ανέρχεται έως σήμερα σε ένα εκατομμύριο άτομα. Αυτοί οι άνθρωποι βρίσκονται σε άμεση ανάγκη ανθρωπιστικής βοήθειας, αλλά λόγω των συνθηκών ασφαλείας, η πρόσβαση σε αυτή την περιοχή είναι ιδιαίτερα δύσκολη και ο αυξανόμενος αριθμός τους καθιστά την κατάσταση ακόμα δυσκολότερη. Πάνω από τους μισούς εσωτερικά εκτοπισμένους είναι παιδιά, σύμφωνα με

Περράκης, Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Προς ένα jus universalis, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Απρίλιος 2013.

¹⁴⁹ News & Media United Nations Radio, UNICEF: 6.000 child soldiers fighting in Central African Republic, 22 November 2013, <http://www.unmultimedia.org/radio/english/2013/11/unicef-6000-child-soldiers-fighting-in-central-africa-republic/>.

¹⁵⁰ UNSC, Resolution 1612 (2005), S/RES/1612 (2005), 26 July 2005, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/439/59/PDF/N0543959.pdf?OpenElement>.

εκτιμήσεις του UNHCR. Τα περισσότερα άτομα είτε καταφεύγουν σε αυτοσχέδια καταφύγια, σχολεία, εκκλησίες, είτε φιλοξενούνται από οικογένειες. Περίπου 700.000 IDP βρίσκονται στο Bangui και 40.000 στο Bossangoa. Τελευταία παρατηρείται και ο αυξανόμενος αριθμός ατόμων (τους τελευταίους τρεις μήνες πάνω από 82.000) ο οποίος καταφεύγει σε γειτονικές χώρες, όπως το Καμερούν, το Κονγκό και το Τσαντ¹⁵¹. Σε όλη αυτήν την ήδη δυσάρεστη κατάσταση έρχεται να προστεθεί η έλλειψη υγιεινής και βασικών αγαθών γι' αυτούς που διανέμουν προσωρινά στους καταυλισμούς λόγω της παροχής περιορισμένης ανθρωπιστικής βοήθειας που εμποδίζουν τα εμπόλεμα μέρη. Συγκεκριμένα, στις 29 Απριλίου του 2014 διενεργήθηκαν επιθέσεις από ένοπλους αντάρτες των Anti-balaka σε ανθρωπιστική νηοπομπή του UNHCR η οποία μετέφερε σε ασφαλές μέρος μέλη της μουσουλμανικής κοινότητας. Η πρόληψη της αναγκαστικής μετακίνησης των πληθυσμών, καθώς και η πρόσβασή τους σε ανθρωπιστική βοήθεια συνιστούν υποχρεώσεις των εμπόλεμων μερών σύμφωνα με το Κοινό Άρθρο 3 των Συμβάσεων της Γενεύης¹⁵². Δε δύναται βέβαια να μην αναφερθεί το αίσθημα φόβου το οποίο είναι μόνιμα αποτυπωμένο στα πρόσωπα τους και εξηγείται από τις συνεχείς επιθέσεις που βιώνουν καθημερινά στους καταυλισμούς, την κακομεταχείριση και την άσκηση σεξουαλικής βίας¹⁵³.

Κεφάλαιο 2: Οι Δράσεις στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών

Όπως διαφάνηκε στο πρώτο κεφάλαιο, οι προϋποθέσεις εφαρμογής του θεσμού της ευθύνης προστασίας πληρούνται στην περίπτωση της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας. Αυτό που θα ερευνηθεί στο παρόν κεφάλαιο είναι η πρακτική εφαρμογή της ευθύνης προστασίας, δηλαδή η ενεργοποίηση των μηχανισμών σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί η ανθρωπιστική κρίση που μαστιάζει την CAR. Θα γίνει μια ανασκόπηση ξεκινώντας από τα Ηνωμένα Έθνη, όπου στο πλαίσιο εκείνου θα κατηγοριοποιηθούν οι

¹⁵¹ UNHCR Spokesperson Adrian Edwards, "UNHCR says insufficient help reaching CAR refugees in Cameroon", UNHCR-The UN Refugee Agency, <http://www.unhcr.org/537f1a5f9.html>.

¹⁵² OCHA, Guiding Principles of Internal Displacement, Principles 25 (2) and (3), <http://www.unhcr.org/43ce1cff2.html>.

¹⁵³ Η μαρτυρία μιας 22χρονης κοπέλας που διαμένει στον καταυλισμό M'Poko εβρισκόμενος δίπλα από το αεροδρόμιο του Bangui, ήταν συγκλονιστική. Υπέστη βιασμό από οχτώ άντρες βραδινή ώρα ενώ βρισκόταν στη σκηνή με τα παιδιά της. Η κοπέλα έχασε επίσης το σύζυγό της πριν λίγο καιρό από τη Séléka. Καθώς τα κρούσματα βιασμού, δολοφονιών και απαγωγών έχουν αυξηθεί τον τελευταίο καιρό στο συγκεκριμένο καταφύγιο, παρά τις προσπάθειες επόπτευσης του UNHCR, το θύμα αναγκάστηκε να το εγκαταλείψει, UNHCR, "Insecurity aggravates the plight of the displaced at sprawling Bangui site", 3 June 2014, Bangui-Central African Republic, <http://www.unhcr.org/538ddba36.html>.

ενέργειες των οργάνων μεταξύ οργάνων καταστατικού χαρακτήρα και οργάνων με αρμοδιότητα στα ανθρώπινα δικαιώματα, διότι δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η σύγκρουση στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία είναι προπάντως μία ανθρωπιστική κρίση¹⁵⁴. Στη συνέχεια θα εξεταστούν οι δράσεις του ΔΠΔ το οποίο υπάγεται στον ΟΗΕ και συνιστά έναν θεσμό διεθνούς εμβέλειας.

2.1 Η αντιμετώπιση της κρίσης από τα καταστατικά όργανα

2.1.1 Οι αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας

2.1.1.1 Η απόφαση 2121 (2013)

Η πρώτη αντίδραση του ΟΗΕ σχετικά με τη φθίνουσα πορεία της κατάστασης στην CAR ήταν στις 10 Οκτωβρίου του 2013 με την υιοθέτηση της απόφασης 2121 (2013)¹⁵⁵. Το ψήφισμα ανανεώνει και ενισχύει την εντολή του UN Integrated Peacebuilding Office in the Central African Republic¹⁵⁶ λόγω της σύγκρουσης, η οποία αποτελεί απειλή όχι μόνο για τη σταθερότητα της χώρας, αλλά και για την Κεντρική Αφρική γενικότερα. Αποτελείται από πέντε τμήματα: την πολιτική μετάβαση της CAR, την εντολή του BINUCA, την προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την πρόσβαση στην ανθρωπιστική βοήθεια, την υποστήριξη των ειρηνευτικών δυνάμεων και τις μεταρρυθμίσεις στον τομέα της ασφάλειας.

Στο πλαίσιο της εφαρμογής της πολιτικής μετάβασης της CAR, το Συμβούλιο εκφράζει την υποστήριξή του για τις Συμφωνίες της Libreville και για τις μεταβατικές ρυθμίσεις της N'Djamena οι οποίες αποτελούν τη βάση για μια λύση πολιτικής φύσεως στην κρίση της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας. Ζητά από τον Γενικό Γραμματέα να στηρίζει τις προσπάθειες διαμεσολάβησης της Οικονομικής Κοινότητας Κρατών της Κεντρικής Αφρικής να εφαρμόσει τις ανωτέρω συμφωνίες, ιδιαιτέρως μέσω των καλών υπηρεσιών του Ειδικού Απεσταλμένου για

¹⁵⁴ BBC, UN warns of Central African Republic humanitarian crisis, 8 January 2014, <http://www.bbc.com/news/world-africa-25658447>.

¹⁵⁵ UNSC, Resolution 2121 (2013), S/RES/2121 (2013), 10 October 2013, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2121\(2013\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2121(2013)).

¹⁵⁶ BINUCA: λειτουργεί με εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας και συμβάλει στην αποκατάσταση της ειρήνης στην περιοχή της CAR, στην εδραίωση των δημοκρατικών θεσμών, στην προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ανωτέρω δύναμη δημιουργήθηκε στις 7 Απριλίου του 2009 (S/PRST/2009/5) ύστερα από σύσταση του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ, BanKi Moon, στις 5 Μαρτίου του 2009.

την CAR. Επίσης, το Συμβούλιο εκφράζει την ετοιμότητά του να εξετάσει τη λήψη κατάλληλων μέτρων εναντίον εκείνων που υπονομεύουν την ειρήνη, την ασφάλεια και τη σταθερότητα, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που παραβιάζουν μεταβατικές συμφωνίες. Υπογραμμίζει την πρωταρχική ευθύνη του κράτους να προστατεύει τον πληθυσμό του, να εξασφαλίσει την ασφάλεια και ενότητα στο έδαφός του και να σέβεται το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο και το Διεθνές Δίκαιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Κλείνοντας το κομμάτι της απόφασης για την πολιτική μετάβαση, το Συμβούλιο απαιτεί από τη Σέλέκα και από τις υπόλοιπες ένοπλες ομάδες να προχωρήσουν σε αφοπλισμό, αποστράτευση και επανένταξη.

Όσον αφορά το σκέλος της απόφασης για το BINUCA, η τελευταία ανανεώνει και ενισχύει την εντολή της ειρηνευτικής δύναμης στους τομείς της διαδικασίας μετάβασης, της πρόληψης των συγκρούσεων και της ανθρωπιστικής βοήθειας, της σταθεροποίησης της κατάστασης της ασφάλειας, της προώθησης και προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του συντονισμού των διεθνών φορέων. Η εντολή αναφέρεται στην υποστήριξη της πολιτικής διαδικασίας, των μεταβατικών θεσμών και της εφαρμογής των ανάλογων μηχανισμών, όπως και της εκλογικής διαδικασίας. Υποστήριξη θα παραχθεί, επίσης, στην πρόληψη των συγκρούσεων και στην ανθρωπιστική βοήθεια ασκώντας καλές υπηρεσίες, οικοδομώντας σχέσεις εμπιστοσύνης έτσι ώστε οι συγκρούσεις να είναι σε θέση να προλαμβάνονται και να αντιμετωπίζονται, όπως και η διευκόλυνση της διανομής της ανθρωπιστικής βοήθειας. Ένα άλλο θέμα είναι η σταθεροποίηση της κατάστασης της ασφάλειας, όπου η στήριξη σε αυτόν τον τομέα θα υλοποιηθεί μέσω των μεταρρυθμίσεων, του κράτους δικαίου, του αφοπλισμού, της αποστράτευσης και της επανένταξης των αντιμαχόμενων. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στα παιδιά-μαχητές, τα οποία είναι συνδεδεμένα με τις ένοπλες ομάδες. Η προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνιστά ένα ζήτημα αξιοσημείωτης σημασίας που πραγματεύεται η εντολή του BINUCA. Μέσω της παρακολούθησης, της έρευνας και της υποβολής εκθέσεων στο Συμβούλιο σχετικά με τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, όπως και της ανάπτυξης του δικαστικού συστήματος, συμπεριλαμβανομένων των μηχανισμών μεταβατικής δικαιοσύνης, θα γίνει μια προσπάθεια προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου στη CAR. Ο συντονισμός των διεθνών φορέων σε όλα τα ανωτέρω καθήκοντα είναι όχι μόνο ιδιαίτερα δύσκολος, αλλά και απαραίτητος για την εφαρμογή τους και την αποτελεσματικότητά τους.

Στο τμήμα της απόφασης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρωπιστική πρόσβαση, το Συμβούλιο καταδικάζει έντονα τις συνεχείς παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και τις μαζικές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίες διαπράττονται από ένοπλες δυνάμεις και συγκεκριμένα από τη Σéléka και την LRA¹⁵⁷. Οι αυτουργοί των εν λόγω παραβιάσεων θα πρέπει να οδηγηθούν στη δικαιοσύνη. Περαιτέρω απαιτεί όλα τα συμβαλλόμενα μέρη στη σύγκρουση και συγκεκριμένα η Σéléka, να διασφαλίσουν την ελεύθερη πρόσβαση στην ανθρωπιστική βοήθεια για τον άμαχο πληθυσμό, να προλάβουν τη στρατολόγηση των παιδιών και να προστατεύσουν εκείνα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν στο πλαίσιο της σύρραξης ως παιδιά-μαχητές, έτσι ώστε να μπορέσουν να επανενταχθούν στην κοινωνία. Η απόφαση εστιάζει επίσης στη σεξουαλική βία δίνοντας συγκεκριμένες οδηγίες προς εφαρμογή στα συμβαλλόμενα μέρη κατά τη διάρκεια ένοπλης σύρραξης, έτσι ώστε οι ένοχοι να τιμωρηθούν για τις προβατικές τους πράξεις¹⁵⁸.

Οι μεταρρυθμίσεις στον τομέα της ασφάλειας αναφέρονται στην ανάπτυξη προγραμμάτων αφοπλισμού, αποστράτευσης και επανένταξης, όπου παράγοντες της Σéléka δεν θα συμπεριληφθούν στις δυνάμεις ασφαλείας της CAR. Οι τελευταίες οφείλουν να διέπονται από τα στοιχεία του επαγγελματισμού, της διαφάνειας, της ισορροπίας και της αντιπροσωπευτικότητας.

Για να ολοκληρωθεί το αντικείμενο της απόφασης, θα αναφερθεί η υποστήριξη στις ειρηνευτικές δυνάμεις. Συγκεκριμένα, σχετικά με τη MISCA¹⁵⁹, το σχέδιο ψηφίσματος

¹⁵⁷ Lord's Resistance Army: μια παραστρατιωτική οργάνωση χριστιανικής προέλευσης η οποία δημιουργήθηκε το 1998 στη βόρεια Ουγκάντα με ηγέτη τον Joseph Kony. Το κίνημα έγινε γνωστό για τη βιαιότητα του καθώς επιχείρησε να αποτρέψει με ένοπλο αντάρτικο την κυβέρνηση του Yoweri Museveni στην Ουγκάντα και να διοικήσει την χώρα. Ύστερα από μια σειρά ηττών από το στρατό της Ουγκάντα το LRA αναγκάστηκε να καταφύγει στο Κονγκό, όπου, σύμφωνα με το Human Rights Watch, έχει μετατραπεί σε ένα περιφερειακό πρόβλημα μεταξύ του Κονγκό, του Σουδάν και της CAR. Η συγκεκριμένη οργάνωση έχει διενεργήσει συστηματικές επιθέσεις σε άμαχο πληθυσμό και σε στρατόπεδα που φιλοξενούν IDP και συγκεκριμένα το 2005, στο πλαίσιο του ΔΠΔ, απαγγέλθηκαν κατηγορίες στον Joseph Kony για εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Σύμφωνα με τον OHE 380.000 άτομα είναι εσωτερικά εκτοπισμένα λόγω των δραστηριοτήτων του LRA και σύμφωνα με το US State Department από το 2008 έχουν δολοφονηθεί πάνω από 2.400 άτομα. Al Jazeera, "Profile: The Lord's Resistance Army, Ugandan rebel force has gained international notoriety for murdering, raping and kidnapping thousands of civilians", May 6 2014, <http://www.aljazeera.com/news/africa/2011/10/2011101418364196576.html>.

¹⁵⁸ UNSC, Resolution 1960 (2010), S/RES/1960 (2010), 16 December 2010, [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1960\(2010\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1960(2010)).

¹⁵⁹ African-led International Support Mission in the Central African Republic: μια στρατιωτική επιχείρηση η οποία θα έχει μεν τη διεθνή υποστήριξη, αλλά θα βρίσκεται υπό αφρικανική ηγεσία. Η αποστολή θα έχει ως στόχο να σταθεροποιήσει την κατάσταση στην CAR, να αποκαταστήσει την τάξη και την ασφάλεια, να προστατεύσει τον

ενθαρρύνει τις χώρες της Αφρικανικής Ηπείρου να συμμετάσχουν στην εγκαθίδρυση της MISCA και τα κράτη μέλη του ΟΗΕ να συμβάλλουν παρέχοντας υποστήριξη. Επιπλέον, ζητά από το Γενικό Γραμματέα και τη δύναμη BINUCA να βοηθήσουν με το συντονισμό και τον προγραμματισμό τους την ECCAS και την Αφρικανική Ένωση σε σχέση με τη μετάβαση από τη MICOPAX¹⁶⁰ στη MISCA.

2.1.1.2 Η απόφαση 2127 (2013)

Στις 5 Δεκεμβρίου του 2013, ένα χρόνο μετά περίπου την επίσημη έναρξη της σύγκρουσης στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, τα 15 κράτη μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ αποφάσισαν να υιοθετήσουν την απόφαση 2127 η οποία εξουσιοδοτεί την έναρξη της επιχείρησης MISCA στο έδαφός της, με την υποστήριξη των γαλλικών δυνάμεων. Σύμφωνα με το Κεφάλαιο VII του Χάρτη, εξουσιοδοτήθηκε η προσφυγή στη χρήση βίας για να αντιμετωπιστεί η απειλή ενάντια στη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, όπως και η ανάπτυξη των αφρικανικών στρατευμάτων που βρίσκονταν ήδη στην περιοχή. Η καινοτομία του ψηφίσματος έγκειται στο γεγονός ότι το κείμενο αποτελείται από δώδεκα σελίδες με πλήθος διατάξεων οι οποίες αναφέρονται στους όρους της επέμβασης στην CAR, στην υποστήριξη της MISCA στο πλαίσιο του ΟΗΕ, των περιφερειακών οργανώσεων, των κρατών μελών και τη μελλοντική μετατροπή της σε επιχείρηση για τη διατήρηση της ειρήνης. Οι διατάξεις πραγματεύονται, επίσης, την πολιτική μετάβαση με την εγκαθίδρυση ενός δημοκρατικού καθεστώτος, την προώθηση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και το καθεστώς της επιβολής κυρώσεων.

Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία και αξίζει να επισημανθεί είναι η δωδέκατη παράγραφος της απόφασης στην οποία το Συμβούλιο Ασφαλείας αναφέρεται με έμμεσο τρόπο στην ευθύνη

άμαχο πληθυσμό δημιουργώντας τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την εξασφάλιση της πρόσβασης στην ανθρωπιστική βοήθεια. Υπάρχει βέβαια η νομική δυνατότητα της προσφυγής στη χρήση βίας εφόσον η εν λόγω αποστολή εξουσιοδοτείται βάσει κεφαλαίου VII. UNSC, Resolution 2127 (2013), S/RES/2127 (2013), 5 December 2013, <https://www.un.org/News/Press/docs/2013/sc11200.doc.htm>.

¹⁶⁰ Mission for the Consolidation of Peace in the Central African Republic: μια στρατιωτική αποστολή η οποία διεξήχθη από την ECCAS που είχε ως στόχο να απωθήσει τις δυνάμεις της Séléka όταν ξέσπασαν οι εχθροπραξίες στο έδαφος της CAR το Δεκέμβριο του 2012. Réseau de Recherche Sur Les Operations De Paix, Mandat De L'Opération MICOPAX, <http://www.operationspaix.net/77-mandat-operation-micopax.html>.

προστασίας¹⁶¹. Ένα άλλο σημείο το οποίο έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στο πλαίσιο του R2P είναι η τέταρτη και πέμπτη παράγραφος, όπου το Συμβούλιο κάνει αναφορά στις προϋποθέσεις εφαρμογής του θεσμού τονίζοντας πως οι μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττουν οι ένοπλες ομάδες της Séléka και των Anti-balaka συνιστούν εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας¹⁶².

Σχετικά με την πολιτική διαδικασία, η απόφαση επισημαίνει, όπως και στο προηγούμενο ψήφισμά της, την υποστήριξή της για τις Συμφωνίες της Libreville και τις μεταβατικές ρυθμίσεις της N'Djamena, προσθέτοντας όμως αυτήν τη φορά δύο καινούριες συμφωνίες, την έφεση του Brazzaville¹⁶³ και τη διακήρυξη του International Contact Group της 8^{ης} Νοεμβρίου του 2013¹⁶⁴. Προτρέπει τη μεταβατική κυβέρνηση της CAR να εφαρμόσει το “Republican Pact”¹⁶⁵ το οποίο υπεγράφη το Νοέμβριο του 2013 υπό την αιγίδα του Sant’Egidio και συνιστά ένα πλαίσιο προώθησης του εθνικού διαλόγου μεταξύ των κοινωνικών, πολιτικών και θρησκευτικών θεσμών της χώρας. Σε αυτήν την προσπάθεια ζητά από το Γενικό Γραμματέα και τον Ειδικό Απεσταλμένο για την CAR να ενισχύσουν τις διαμεσολαβητικές τους ικανότητες. Προτρέπει επίσης τις Μεταβατικές Αρχές να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να προχωρήσει άμεσα σε διαδικασία αφοπλισμού όλων των ένοπλων συμμαχιών σύμφωνα με τα διεθνή στάνταρ. Το Συμβούλιο αναφέρει τη δυσaréσκειά του σχετικά με τη μικρή πρόοδο που έχει επιδείξει η εν

¹⁶¹ “Recalling that the Transitional Authorities have the primal responsibility to protect the civilian population,” UNSC, Resolution 2127 (2013), S/RES/2127 (2013) 5 December 2013, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2127\(2013\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2127(2013)).

¹⁶² “Underlying its particular concern at the new dynamic of violence and retaliation and the risk of it degenerating into a countrywide religious and ethnic divide, with the potential to spiral into an uncontrollable situation, including serious crimes under international law in particular war crimes and crimes against humanity, with serious religious implications.”

¹⁶³ Groupe International de Contact sur la République Centrafricaine, Appel de Brazzaville, 3 Mai 2013, <http://www.peaceau.org/uploads/appel-gig-rca-03-05-2013.pdf>.

¹⁶⁴ African Union, 3rd Meeting of the International Contact Group on the Central African Republic, November 8 2013, <http://www.peaceau.org/uploads/auc-decla-icg-car-08-11-2013.pdf>.

¹⁶⁵ Συντάχθηκε στη Ρώμη κατά τη διάρκεια των ειρηνευτικών συνομιλιών που έλαβαν μέρος στις 6 και 7 Σεπτεμβρίου και συμπεριλάμβαναν εκπροσώπους της κυβέρνησης του Bangui, του Εθνικού Μεταβατικού Συμβουλίου, της κοινωνίας των πολιτών και της θρησκευτικής κοινότητας. Με αυτό το κείμενο οι ανωτέρω δεσμεύονται να σεβαστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις δημοκρατικές αρχές, Community of Sant’ Egidio, Press release, The “Republican Pact” drafted last September at Sant’Egidio has been signed in Bangui, in the Central African Republic, Rome, 7 November 2013, http://www.santegidio.org/pageID/3/langID/en/itemID/8015/The_Republican_Pact_drafted_last_September_at_Sant_Egidio_has_been_signed_in_Bangui_in_the_Central_African_Republic.html.

λόγω κυβέρνηση όσον αφορά την εφαρμογή του Μεταβατικού Πλαισίου και συγκεκριμένα στο πλαίσιο της οργάνωσης της εκλογικής διαδικασίας που έχει προγραμματιστεί για το Φεβρουάριο του 2015. Σε αυτό το σημείο να επισημανθεί ότι τα μέλη που απαρτίζουν τη μεταβατική κυβέρνηση της CAR δεν μπορούν να λάβουν μέρος στις εκλογές.

Αναφορικά με την προώθηση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι αναφορές στις παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, όπως επίσης και οι ενέργειες που πρέπει να ληφθούν για να τιμωρηθούν οι παραβάτες, είναι ιδιαίτερα πλούσιες. Αρχικά το Συμβούλιο καταδικάζει έντονα τις συνεχιζόμενες παραβιάσεις των ανωτέρω δικαίων από τις ένοπλες δυνάμεις της **Seleka**, των Anti-balaka και του Αντιστασιακού Στρατού του Κυρίου (LRA) που απειλούν τον πληθυσμό και τονίζει ότι οι δράστες αυτών των παραβιάσεων πρέπει να προσαχθούν στη δικαιοσύνη. Επαναλαμβάνει την απαίτηση που έχουν όλες οι ένοπλες ομάδες πρώην μέλη της **Seleka** και μέλη των Anti-balaka να αποτρέψουν και να σταματήσουν τη στρατολόγηση και χρήση παιδιών, όλα τα συμβαλλόμενα μέρη να προστατέψουν και να θεωρήσουν ως θύματα τα παιδιά εκείνα που απελευθερώθηκαν ή αποδεσμευτήκαν με άλλο τρόπο από τις ένοπλες δυνάμεις και δίνει έμφαση στην ανάγκη να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην προστασία, απελευθέρωση, επανένταξη των παιδιών που συνδέονται με ένοπλες ομάδες. Καλεί τα εμπλεκόμενα μέρη να καταδικάσουν όλες τις παραβιάσεις του ΔΑΔ, όπως την άσκηση σεξουαλικής βίας και τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών, όπως είναι η στρατολόγηση, οι δολοφονίες, ο ακρωτηριασμός, οι απαγωγές και οι επιθέσεις σε σχολεία και νοσοκομεία. Περαιτέρω, καλεί τις μεταβατικές αρχές να υλοποιήσουν συγκεκριμένες δεσμεύσεις για την ταχεία διερεύνηση φερόμενων παραβιάσεων, έτσι ώστε να λογοδοτήσουν οι δράστες τους και να διευκολυνθεί η πρόσβαση των θυμάτων σε διαθέσιμες υπηρεσίες. Ένα άκρως ενδιαφέρον σημείο σε αυτήν την απόφαση είναι πως παρέχεται εξουσιοδότηση στο Γενικό Γραμματέα για τη σύσταση μιας διεθνούς διερευνητικής επιτροπής. Τα στοιχεία που πλαισιώνουν αυτή την Επιτροπή θα αναφερθούν κατωτέρω.

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, με την απόφαση 2127 εξουσιοδοτείται η MISCA, μια αποστολή διεθνούς υποστηρίξεως υπό αφρικανική ηγεσία, η οποία θα αναπτυχθεί στο έδαφος της CAR για χρονική διάρκεια ενός έτους. Το ψήφισμα προβλέπει, επίσης, πως η διεξαγωγή της αποστολής θα επανεξεταστεί έξι μήνες μετά την υιοθέτηση της απόφασης. Η επιχείρηση έχει την εντολή να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να συμβάλει στην προστασία των

αμάχων και στην αποκατάσταση της ασφάλειας και της δημόσιας τάξης, στη σταθεροποίηση της χώρας και στην αποκατάσταση της κρατικής εξουσίας, στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στους πληθυσμούς που έχουν ανάγκη, στη διαδικασία αφοπλισμού, αποστράτευσης και επανένταξης, τις οποίες συντονίζει το BINUCA και των οποίων ηγούνται οι Μεταβατικές Αρχές και στις εθνικές και διεθνείς προσπάθειες μεταρρύθμισης και αναδιάρθρωσης των τομέων ασφάλειας και άμυνας. Στο πλαίσιο της διεθνούς υποστήριξης, το Συμβούλιο καλωσορίζει τη συμβολή των χωρών της ECCAS και καλεί τα υπόλοιπα αφρικανικά κράτη, τα κράτη μέλη του ΟΗΕ, όπως και τις περιφερειακές οργανώσεις, να συνεργαστούν στενά με την Αφρικανική Ένωση, την ECCAS, τα Ηνωμένα Έθνη και τα κράτη τα οποία παρέχουν στρατεύματα στη MISCA, έτσι ώστε να βοηθήσουν την αποστολή να εκπληρώσει την εντολή της. Επιπλέον, τα αφρικανικά στρατεύματα μπορούν να προσφύγουν σε όλα τα απαραίτητα μέσα, σύμφωνα με την παράγραφο 28 της απόφασης για να εκπληρώσουν τους στόχους της αποστολής¹⁶⁶. Στο πλαίσιο της υποστήριξης που προέρχεται αποκλειστικά από τον οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, το Συμβούλιο καλεί το Γενικό Γραμματέα να συνεχίσει να παρέχει στην Αφρικανική Ένωση τεχνική υποστήριξη ως προς τον προγραμματισμό και την ανάπτυξη της MISCA προκειμένου να ενισχυθούν οι δομές της σε όλα τα επίπεδα (διοίκησης, διαχείρισης, ελέγχου) και να βελτιωθούν οι υποδομές στους τομείς της τεχνολογίας και της επικοινωνίας. Επισημαίνει την ανάγκη να συσταθούν μηχανισμοί συντονισμού μεταξύ του BINUCA και της MISCA. Η απόφαση καλεί τα κράτη μέλη, τους διεθνείς, περιφερειακούς και υποπεριφερειακούς οργανισμούς να συμβάλουν οικονομικά στην αποστολή και χαιρετά την ενέργεια της ΕΕ να παρέχει οικονομική υποστήριξη στη MISCA με την κινητοποίηση του African Peace Facility¹⁶⁷. Όσον αφορά τώρα τη μετατροπή της προαναφερθείσας στρατιωτικής επιχείρησης σε μια αποστολή για τη διατήρηση της ειρήνης υπό την ηγεσία των Ηνωμένων Εθνών, η απόφαση λαμβάνει υπόψη την εν λόγω πρόταση εκ μέρους

¹⁶⁶ "Authorizes the deployment of MISCAwhich shall take all necessary measures, consistent with the concept of operations adopted on 19 July 2013 and reviewed on 10 October 2013", UNSC, Resolution 2127 (2013).

¹⁶⁷ Δημιουργήθηκε για να υποστηρίξει την ασφάλεια και την ειρήνη στην Αφρικανική Ήπειρο στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και της Αφρικής. Οι κύριοι τομείς δραστηριοποίησης είναι η ενίσχυση των υποδομών, οι επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης και η ανάπτυξη ενός μηχανισμού πρόληψης κρίσεων. Το 2007 η ΕΕ και η ΑΕ αποφάσισαν να διευρύνουν τις αρμοδιότητες του APF προκειμένου να καλύπτονται και οι αποστολές για τη σταθεροποίηση της ειρήνης, όπως και να υπάρξει επιτάχυνση σε επίπεδο διαδικασίας λήψης αποφάσεων. Development and Cooperation-Europeaid, 09.12.2013, http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/regional-cooperation/peace/apf_overview_en.htm.

της Αφρικανικής Ένωσης και της ECCAS και καλεί το ΓΓ να αναλάβει τις απαραίτητες προετοιμασίες σε συνεργασία με την ΑΕ και να αναφερθεί στο Συμβούλιο με συστάσεις για αυτό το εγχείρημα όχι πέραν των τριών μηνών. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, η στήριξη της διεθνούς αποστολής από τις γαλλικές δυνάμεις είναι ιδιαίτερα σημαντική. Σύμφωνα με το ψήφισμα, τα γαλλικά στρατεύματα έχουν τη νομική δυνατότητα να προσφύγουν στη χρήση βίας¹⁶⁸ και το Συμβούλιο καλεί τις μεταβατικές αρχές, όπως και τα γειτονικά κράτη, να συνεργαστούν με εκείνα σε όλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων τους στο έδαφος της CAR και να στηρίζουν τις ενέργειές τους.

Το τελευταίο σκέλος του ψηφίσματος πραγματεύεται το καθεστώς της επιβολής κυρώσεων και συγκεκριμένα το εμπάργκο όπλων, τις πιθανές μελλοντικές στοχευμένες κυρώσεις και τη σύσταση μιας επιτροπής η οποία θα μεριμνά για τη μελέτη και την εφαρμογή των κυρώσεων, όπως και ενός πάνελ εμπειρογνομόνων. Για την επιβολή του εμπάργκο όπλων το Συμβούλιο Ασφαλείας αποφάσισε πως για μια αρχική περίοδο ενός έτους από την ημερομηνία υιοθέτησης της απόφασης, όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν άμεσα τα αναγκαία μέτρα για να αποτρέψουν άμεσα ή έμμεσα την προμήθεια, πώληση ή μεταφορά στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, από ή προς το έδαφός τους ή από υπηκόους τους, ή με σκάφη ή αεροσκάφη τους, των όπλων και συναφούς υλικού κάθε τύπου, συμπεριλαμβανομένων και των πυρομαχικών, στρατιωτικών οχημάτων και στρατιωτικού εξοπλισμού, του παραστρατιωτικού εξοπλισμού, καθώς και τα ανταλλακτικά που σχετίζονται με τα παραπάνω, αλλά και οποιαδήποτε φύσης τεχνολογική συνδρομή ή κατάρτιση, καθώς και κάθε οικονομική ή άλλη βοήθεια που σχετίζονται με την παροχή, τη συντήρηση ή τη χρήση οποιονδήποτε όπλων και συναφούς υλικού, συμπεριλαμβανομένης της παροχής ένοπλων μισθοφόρων. Αναφορικά με τα στοχευμένα κυρωτικά μέτρα¹⁶⁹ το Συμβούλιο δεν προχώρησε στην υιοθέτησή τους, αλλά δήλωσε τη

¹⁶⁸“Authorizes the French Forces in the CAR, within the limits of their capacities and areas of deployment, and for a temporary period, to take all necessary measures to support MISCA in the discharge of its mandate as provided by paragraph 28 above”, UNSC, Resolution 2127 (2013), S/RES/2127 (2013), December 5 2013.

¹⁶⁹ Περιπτώσεις στοχευμένων κυρώσεων αποτελούν η ταξιδιωτική απαγόρευση, το πάγωμα κεφαλαίων και περιουσιακών στοιχείων. UN, Sanction's Committee established pursuant to resolution 2127 (2013), <http://www.un.org/sc/committees/2127/>.

μελλοντική του πρόθεση να προχωρήσει στην επιβολή τους σε μεμονωμένες περιπτώσεις οι οποίες διαταράσσουν την ειρήνη, την ασφάλεια και τη σταθερότητα της CAR¹⁷⁰.

2.1.1.3 Η απόφαση 2134 (2014)

Στις 28 Ιανουαρίου του 2014 το Συμβούλιο Ασφαλείας υιοθέτησε την απόφαση 2134¹⁷¹ με την οποία επεκτείνει και άλλο την εντολή του BINUCA ενισχύοντας παράλληλα το ρόλο του, επιβάλλει στοχευμένες κυρώσεις και εξουσιοδοτεί τη στρατιωτική επιχείρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε αυτήν την απόφαση ενισχύεται ακόμα περισσότερο ο επικουρικός ρόλος του BINUCA στη διαδικασία πολιτικής μετάβασης, στην πρόληψη των συγκρούσεων και την πρόσβαση στην ανθρωπιστική βοήθεια, στη σταθεροποίηση της κατάστασης της ασφάλειας, στην προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στη συνεργασία με την Επιτροπή Κυρώσεων και στο συντονισμό των διεθνών φορέων. Τα πιο σημαντικά τμήματα όμως του ψηφίσματος είναι η επέκταση του καθεστώτος των κυρώσεων στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, ώστε να περιλαμβάνει και στοχευμένες κυρώσεις¹⁷², κάτι το οποίο δεν είχε εφαρμοστεί με την έκδοση της προηγούμενης απόφασης του ΣΑ, καθώς και η παροχή έγκρισης για την έναρξη της αποστολής στρατιωτικού χαρακτήρα της Ευρωπαϊκής Ενώσεως.

Αρχικά, στο πλαίσιο των κυρώσεων, το Συμβούλιο αποφάσισε πως για μια περίοδο ενός έτους από την ημερομηνία υιοθέτησης της απόφασης, τα κράτη μέλη πρέπει να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να αποτρέψουν την είσοδο ή το πέρασμα από το έδαφός τους ατόμων τα ονόματα των οποίων ορίζονται από την Επιτροπή Κυρώσεων. Επίσης, οφείλουν να δεσμεύσουν χωρίς καμιά καθυστέρηση όλα τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν στην κατοχή τους ή ελέγχουν έμμεσα ή άμεσα οι εβρισκόμενοι στη λίστα της Επιτροπής οι οποίοι διαμένουν στο έδαφος των κρατών μελών, όπως και τα άτομα που ενεργούν για λογαριασμό τους. Αυτή η

¹⁷⁰Οι ενέργειες ή η υποστήριξη σε δράσεις που απειλούν ή παραβιάζουν τις μεταβατικές ρυθμίσεις, την πολιτική διαδικασία, οι παραβιάσεις του ΔΑΔ και του ΔΔ ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η στρατολόγηση παιδιών και η χρήση τους σε περίοδο ένοπλης σύρραξης, η άσκηση σεξουαλικής βίας, η στήριξη σε παράνομες ένοπλες ομάδες και εγκληματικά δίκτυα που εκμεταλλεύονται τους φυσικούς πόρους της CAR. UNSC, Resolution 2127 (2013)

¹⁷¹ UNSC, Resolution 2134 (2014), S/RES/2134 (2014), 28 January 2014, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2134\(2014\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2134(2014)).

¹⁷²UNSC, “Security Council Committee Concerning Central African Republic Lists Three Individual Subjects To Measures Imposed By Resolution 2134 (2014), SC/11389, 9 May 2014, <http://www.un.org/News/Press/docs/2014/sc11389.doc.htm>.

απόφαση, συγκριτικά με την προηγούμενη, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στα άτομα εκείνα που, όπως προσδιορίστηκαν από την Επιτροπή, έχουν διαπράξει σοβαρές παραβιάσεις ΔΑΔ και ΔΔ ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως άσκηση σεξουαλικής βίας, επιθέσεις σε άμαχο πληθυσμό με γνώμονα τον εθνοτικό-θρησκευτικό παράγοντα σε σχολικές και ιατρικές εγκαταστάσεις, σε διεθνείς αποστολές, απαγωγές και αναγκαστική μετατόπιση μεγάλου αριθμού ατόμων, στρατολόγηση παιδιών και παρεμπόδιση της ανθρωπιστικής βοήθειας.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η αποστολή της ΕΕ αποτελεί το δεύτερο καίριο στοιχείο αυτής της απόφασης. Το Συμβούλιο δίνει τη νομική δυνατότητα στον ευρωπαϊκό περιφερειακό οργανισμό, ύστερα από επιστολή της Υπάτου Εκπροσώπου της ΕΕ, Catherine Ashton, να διεξάγει μια επιχείρηση στο έδαφος της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας¹⁷³ για μια περίοδο έξι μηνών και να προσφύγει σε όλα τα απαραίτητα μέτρα¹⁷⁴, δηλαδή στη χρήση βίας. Στο πλαίσιο αυτής της αποστολής το Συμβούλιο καλεί την ΕΕ να αναφερθεί σε εκείνο με την επίσημη έναρξή της και καλεί περαιτέρω τα κράτη μέλη και τα γειτονικά κράτη της CAR να υιοθετήσουν τα απαραίτητα μέτρα έτσι ώστε να υποστηρίξουν τις ενέργειες της ΕΕ και ιδιαίτερα τη μεταφορά του προσωπικού, του εξοπλισμού, των προμηθειών και οποιουδήποτε άλλου υλικού σχετίζεται με την αποστολή.

2.1.1.4 Η απόφαση 2149 (2014)

Η απόφαση 2149 (2014¹⁷⁵) εκδόθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας στις 10 Απριλίου του 2014 και πραγματευόταν μια ενέργεια αξιοσημείωτης σημασίας σε διεθνές επίπεδο, καθώς οι εκκλήσεις για τη μετατροπή της MISCA σε μια επιχείρηση για τη διατήρηση της ειρήνης εκ μέρους των αφρικανικών περιφερειακών οργανώσεων είχαν ξεκινήσει ήδη από το Δεκέμβριο του 2013. Η απόφαση αποτελείται από δύο τμήματα, την πολιτική διαδικασία με την εκλογή της

¹⁷³ UNSC, Letter from the SG addressed to the President of the SC, 26 February 2014, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2014_45.pdf.

¹⁷⁴ “Authorizes the EU operation to take all necessary measures within the limits of its capacities and areas of deployment from its initial deployment and for a period of six months from the declaration of its full operational capacity;” UNSC, Resolution 2134 (2014)

¹⁷⁵ UNSC, Resolution 2149 (2014), S/RES/2149 (2014), 10 April 2014, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2149\(2014\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2149(2014)).

νέας Προέδρου, της Catherine Samba Panza, και την επιχείρηση για τη διατήρηση της ειρήνης υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, τη MINUSCA¹⁷⁶.

Όσον αφορά το σκέλος της πολιτικής διαδικασίας, το Συμβούλιο καλωσορίζει την εκλογή της νέας Προέδρου της CAR η οποία θα ηγείται της μεταβατικής κυβέρνησης και του νέου Πρωθυπουργού, André Nzapayeké¹⁷⁷. Καλωσορίζει τον ηγετικό ρόλο που είχε η ECCAS και ιδιαίτερα τις διαμεσολαβητικές ικανότητες του Κονγκό στο να συγκαλέσει τους αρχηγούς κρατών, τα μέλη των μεταβατικών αρχών και τους εκπροσώπους της κοινωνίας των πολιτών στις συζητήσεις, οι οποίες φιλοξενήθηκαν από την κυβέρνηση του Τσαντ (chair of ECCAS) στην N'Djanema στις 9 και 10 Ιανουαρίου του 2014. Προτρέπει τη μεταβατική κυβέρνηση να επιταχύνει τις προετοιμασίες οργάνωσης των εκλογών που έχουν οριστεί για το Φεβρουάριο του 2015 και στο πλαίσιο αυτό να υιοθετήσει όλα τα απαραίτητα μέτρα συμπεριλαμβανομένων ένα Πλαίσιο Συμφιλίωσης που θα συμβαδίζει με το *communiqué* της Συνόδου Κορυφής της ECCAS του Ιανουαρίου του 2014, τη δρομολόγηση ενός πολιτικού διαλόγου που να αφορά την εκλογική διαδικασία και την ολοκλήρωση του τεχνικού και νομικού πλαισίου. Στόχο των εκλογών θα πρέπει να αποτελέσει η επιστροφή των προσφύγων και των εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων. Επαναλαμβάνει πως όλοι οι δράστες των παραβιάσεων του ΔΑΔ και του ΔΔ ανθρωπίνων δικαιωμάτων πρέπει να λογοδοτήσουν και ορισμένες από αυτές τις ενέργειες μπορεί να θεωρηθούν ως εγκλήματα πολέμου, σύμφωνα με το Καταστατικό του ΔΠΔ στο οποίο η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία είναι κατοχυρωμένο μέλος. Επιπροσθέτως, το ψήφισμα υπενθυμίζει τις δηλώσεις του Εισαγγελέα του ΔΠΔ¹⁷⁸ για την κλιμάκωση της βίας στην CAR

¹⁷⁶ United Nations Multidimensional Integrated Stabilization Mission in the Central African Republic: εξουσιοδοτήθηκε βάσει της απόφασης 2149 (2014) και θα αντικαταστήσει τη MISCA στις 15 Σεπτεμβρίου του 2014 με γνώμονα την προστασία των αμάχων, την πολιτική μετάβαση στη χώρα, την διευκόλυνση της ανθρωπιστικής βοήθειας, την προώθηση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την υποστήριξη στη δικαιοσύνη και το κράτος δικαίου. <http://www.un.org/en/peacekeeping/missions/minusca/>.

¹⁷⁷ Ο André Nzapayeké γεννήθηκε στις 20 Αυγούστου του 1951 στο Μπανγκασσού της Κεντρικής Αφρικής. Ως τεχνοκράτης, έγινε γενικός γραμματέας της Αφρικανικής Αναπτυξιακής Τράπεζας και αντιπρόεδρος της Αναπτυξιακής Τράπεζας των Κεντροαφρικανικών Κρατών. Εκλέχθηκε Πρωθυπουργός της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας τον Ιανουάριο του 2014 μετά την πτώση της κυβέρνησης Djotodia, την παραίτηση του Πρωθυπουργού Nicolas Tiangaye και την εκλογή της νέας κυβέρνησης υπό την προεδρία της Catherine Samba Panza.

¹⁷⁸ ICC, Office of the Prosecutor, "Statements of the Prosecutor of the International Criminal Court, Fatou Bensouda, in relation to the escalating violence in the Central African Republic", 07.08.2013, http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/structure%20of%20the%20court/office%20of%20the%20prosecutor/reports%20and%20stat

και την έναρξη προκαταρκτικής έρευνας για πιθανά εγκλήματα τα οποία διαπράχθηκαν στο έδαφος της από το Σεπτέμβριο του 2012¹⁷⁹.

Στο πλαίσιο της επιχείρησης για τη διατήρηση της ειρήνης, το Συμβούλιο αποφασίζει να καθιερώσει τη MINUSCA από την ημερομηνία υιοθέτησης της απόφασης και μέχρι τις 30 Απριλίου του 2015. Η αποστολή αυτή θα περιέχει 10.000 άτομα στρατιωτικό προσωπικό, 1.800 άτομα αστυνομικό προσωπικό, συμπεριλαμβανομένων 1400 εκπαιδευμένες αστυνομικές μονάδες και 400 αστυνομικούς, 240 στρατιωτικούς παρατηρητές και 200 αξιωματικούς επιτελείου. Το Συμβούλιο ζητά από το Γενικό Γραμματέα να υπάρξει μια ομαλή μετάβαση από το BINUCA στη MINUSCA από την ημερομηνία έγκρισης του ψηφίσματος. Καλεί τα κράτη μέλη να παρέχουν στρατεύματα και αστυνομικό προσωπικό με ανάλογες ικανότητες, έτσι ώστε να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα της MINUSCA και ζητά από το ΓΓ να προσλάβει προσωπικό το οποίο να έχει τα απαιτούμενα προσόντα προκειμένου να φέρει σε πέρας τα καθήκοντα της αποστολής που ορίζονται ακολούθως. Αυτό όμως που είναι ιδιαίτερα σημαντικό είναι ότι μπορεί μεν με την απόφαση 2149 (2014) να εξουσιοδοτείται η ειρηνευτική αυτή επιχείρηση, αλλά δε θα έχει άμεσα εφαρμογή, καθώς η μεταφορά εξουσίας από τη στρατιωτική επιχείρηση MISCA στη MINUSCA θα πραγματοποιηθεί στις 15 Σεπτεμβρίου του 2014¹⁸⁰ και άρα μόνο τότε θα έχει επίσημη έναρξη. Στόχος της θα είναι η προστασία των πολιτών, η υποστήριξη για την εφαρμογή της μεταβατικής διαδικασίας όπου συμπεριλαμβάνονται οι προσπάθειες για την επέκταση της κρατικής εξουσίας και η διατήρηση της εδαφικής ακεραιότητας, η διευκόλυνση της άμεσης, ασφαλούς και απρόσκοπτης διανομής της ανθρωπιστικής βοήθειας, η προστασία των Ηνωμένων Εθνών, η προαγωγή και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η στήριξη της εθνικής και διεθνούς δικαιοσύνης και του κράτους δικαίου, ο αφοπλισμός, η αποστράτευση, η επανένταξη και ο επαναπατρισμός. Η προστασία των πολιτών θα υλοποιηθεί μέσω της ενεργούς περιπολίας εκ μέρους του προσωπικού της αποστολής, της ανάπτυξης Συμβούλων για την Προστασία των Παιδιών και των Γυναικών, των

[ements/statement/Pages/otp-statement-07-08-2013.aspx](http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/Pages/otp-statement-07-08-2013.aspx)., and 09.12.2013, http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/Pages/otp-statement-09-12-2013.aspx.

¹⁷⁹ICC, Office of the Prosecutor, “Statement of the Prosecutor of the International Criminal Court, Fatou Bensouda on opening a new Preliminary Examination in Central African Republic, 07.02.2014, http://www.icc-cpi.int/EN_Menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/pages/otp-statement-07-02-2014.aspx.

¹⁸⁰ “Further decides that the transfer of authority from MISCA to MINUSCA will take place on 15 September 2014..”, UNSC, Resolution 2149 (2014), paragraph 21.

καθημερινών αλληλεπιδράσεων με τους πολίτες και τις ανθρωπιστικές οργανώσεις προκειμένου να γίνει μια αξιόπιστη καταγραφή απειλών και επιθέσεων, έτσι ώστε να σχεδιαστεί και να εφαρμοστεί μια στρατηγική προστασίας αυτών των πολιτών στο έδαφος της CAR. Η υποστήριξη της πολιτικής μετάβασης θα πραγματοποιηθεί με την παροχή καλών υπηρεσιών, πολιτικής στήριξης στις Μεταβατικές Αρχές οι οποίες συνεργάζονται με την ECCAS, την ΑΕ, τη διεθνή κοινότητα και τους τοπικούς φορείς, έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν οι ρίζες του προβλήματος και να μπορέσει να εγκαθιδρυθεί μακροχρόνια ειρήνη στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία. Ένα επίσης πολύ σημαντικό στοιχείο στην όλη διαδικασία συνιστά η στήριξη στην εκλογική διαδικασία, όπου η συμμετοχή των γυναικών είναι ιδιάζουσας σημασίας, όπως και εκείνη των εσωτερικά εκτοπισθέντων και των προσφύγων. Η προαγωγή και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα πραγματοποιηθεί μέσω της ανάπτυξης παρατηρητών στο έδαφος της CAR που να ειδικεύονται στα ανθρώπινα δικαιώματα, θα διερευνούν την κατάσταση και θα αναφέρονται στο ΣΑ για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που θα διαπράττονται από ένοπλες δυνάμεις και συγκεκριμένα από τη Séléka και των Anti-bala. Υποστήριξη θα παραχθεί, επίσης, στη Διεθνή Διερευνητική Επιτροπή Έρευνας, όπως και στις κυβερνητικές αρχές, στις προσπάθειές τους να προωθήσουν και να προστατεύσουν τα δικαιώματα του ανθρώπου. Στο πλαίσιο της στήριξης για την εθνική και διεθνή δικαιοσύνη και το κράτος δικαίου, αυτή η προσπάθεια θα υλοποιηθεί αρχικά μέσω της συνεργασίας με τις μεταβατικές αρχές, τα υπόλοιπα κράτη και το ΔΠΔ, για να κηρυχθεί η διαδικασία δίωξης για τα άτομα που κατηγορούνται για εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας στη χώρα. Στη συνέχεια μπορούν να οικοδομηθούν οι βάσεις μέσω της τεχνικής υποστήριξης του εθνικού δικαστικού συστήματος και των θεσμών με αντικείμενο στα ανθρώπινα δικαιώματα σε συντονισμό με τον ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα. Μέσα από τη βοήθεια για τη διατήρηση της δημόσιας ασφάλειας, η οποία θα γίνει με τρόπο που να δίνει έμφαση στην αμεροληψία και στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων με την παράλληλη παρουσία και υποστήριξη των Ηνωμένων Εθνών, θα επιχειρηθεί η επαναφορά του εθνικού ποινικού συστήματος σύμφωνα με τις προδιαγραφές του ΟΗΕ. Όσον αφορά τη διαδικασία αφοπλισμού, οι ένοπλοι μαχητές που θα αποτυγχάνουν ή θα αρνούνται να αφήσουν τα όπλα τους, αυτά θα κατάσχονται, ή θα καταστρέφονται, γεγονός που αποτελεί τροποποίηση συγκριτικά με τις προηγούμενες αποφάσεις.

2.1.2 Η στάση του Γενικού Γραμματέα

2.1.2.1 Η έκθεση του Γενικού Γραμματέα για την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία σύμφωνα με την παράγραφο 22 της απόφασης 2121 (2013) του Συμβουλίου Ασφαλείας

Η έκθεση του Γενικού Γραμματέα κατατέθηκε στις 15 Νοεμβρίου του 2013. Πραγματεύεται το σχεδιασμό της MISCA, λεπτομερείς εναλλακτικές επιλογές για τη διεθνή υποστήριξή της και την πιθανότητα μετατροπής της σε μια επιχείρηση για τη διατήρηση της ειρήνης. Για την προετοιμασία αυτής της έκθεσης διεξήχθη μια τεχνική αποστολή αξιολόγησης στην CAR από τις 27 Οκτωβρίου μέχρι τις 8 Νοεμβρίου του 2013. Η διεπιστημονική ομάδα διοικείται από το Βοηθό Γενικό Γραμματέα για Ειρηνευτικές Επιχειρήσεις, Edmond Mulet, και συμπεριλάμβανε εκπροσώπους από την ΑΕ και την ECCAS. Η γενικότερη παρουσία του Γενικού Γραμματέα αντανakλά μια πολύ δραματική κατάσταση στη χώρα όχι μόνο σε επίπεδο ασφάλειας, αλλά και σε επίπεδο ανθρωπιστικής κατάστασης, η οποία επιδειωνόταν συνέχεια με τον κίνδυνο να οδηγήσει σε γενοκτονία. Η ανάληψη δράσης από το Συμβούλιο Ασφαλείας ήταν αναγκαία και σε αυτό συμφώνησαν όλα τα όργανα στο πλαίσιο του ΟΗΕ. Η ανάγκη στήριξης της διεθνούς στρατιωτικής αποστολής υπό αφρικανική ηγεσία που θα έπαιρνε τη σκυτάλη από την αποστολή της ECCAS στις 19 Δεκεμβρίου, ήταν καίριας σημασίας.

Η συγκεκριμένη υποστήριξη θα μπορούσε να λάβει μία από τις ακόλουθες μορφές: την κινητοποίηση διμερών και πολυμερών βοήθειας, την ίδρυση από τον ΟΗΕ ενός ταμείου αρωγής εθελοντικών συνεισφορών από τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών, τη δημιουργία ενός περιορισμένου πακέτου στήριξης που θα χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό και από εθελοντικές εισφορές για την κάλυψη συγκεκριμένων καθηκόντων της MISCA, τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου υλικοτεχνικού πακέτου στήριξης προς τη MISCA και τη μετατροπή της τελευταίας σε μία αποστολή των ΗΕ. Ο Γενικός Γραμματέας υποστηρίζει την τελευταία επιλογή καλωσορίζοντας ταυτόχρονα τη θέση της ECCAS και της ΑΕ, καθώς ήταν δική τους πρωτοβουλία, ανακοινώνοντας ότι για την έγκριση περιμένει την απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας.

2.1.2.2 Η έκθεση του Γενικού Γραμματέα για την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία σύμφωνα με την παράγραφο 48 της απόφαση 2127 (2013) του Συμβουλίου Ασφαλείας

Η έκθεση¹⁸¹ του Γενικού Γραμματέα κατατέθηκε στις 3 Μαρτίου του 2014 και αφορά τη μετατροπή της MISCA σε μια ειρηνευτική επιχείρηση στο έδαφος της CAR υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών, κάτι το οποίο είχε αποτελέσει αντικείμενο πρότασης εκ μέρους των περιφερειακών αφρικανικών οργανώσεων και ανάλυσης, στο πλαίσιο της προηγούμενης έκθεσης του ΓΓ. Αναφέρεται στις προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν¹⁸², έτσι ώστε αυτή η πρόταση να είναι υλοποιήσιμη. Για το σχεδιασμό της παρούσας έκθεσης συστάθηκε μια διεπιστημονική ομάδα στο έδαφος της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας για να προβεί σε μια αξιολόγηση από τις 4 έως τις 15 Φεβρουαρίου του 2014. Από την προηγούμενη αξιολόγηση, το Νοέμβριο του 2013, η κλιμάκωση της βίας έχει φτάσει σε πρωτοφανή επίπεδα οδηγώντας τη χώρα στα πρόθυρα της καταστροφής¹⁸³. Έχουν υπάρξει αλλαγές στο πλαίσιο της σύγκρουσης, καθώς οι αυξανόμενες επιθέσεις από τους Anti-balaka έναντι της Ex-Seleka έχουν διαμορφώσει το χαρακτήρα της σύρραξης σε θρησκευτικό, από εκεί που ήταν καθαρά πολιτικός, οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττονται καθημερινά αγγίζουν όχι μόνο την πρωτεύουσα Bangui, αλλά πλέον όλη τη χώρα, με αποτέλεσμα οι πολίτες μουσουλμανικής καταγωγής να αναγκάζονται είτε να βρουν καταφύγιο στα βόρεια τμήματά της χώρας, είτε να την εγκαταλείψουν προσφεύγοντας σε γειτονικά κράτη, όπως το Τσαντ και το Καμερούν¹⁸⁴. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, τα μέτρα τα οποία έπρεπε να παρθούν για να μπορέσει να είναι πρόσφορο το έδαφος για τη μετατροπή της MISCA αφορούν στην κατάσταση της ασφάλειας και στην ανθρωπιστική κατάσταση με τη σημαντική συνδρομή της MISCA σε συνεργασία με την επιχείρηση Sangaris, στην πολιτική διαδικασία και στις μεταβατικές

¹⁸¹UNSG, Report of the Secretary General on the Central African Republic submitted pursuant to paragraph 48 of Security Council Resolution 2127 (2013), S/2014/142, 3 March 2014, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2014_142.pdf.

¹⁸²Paragraph 45, UNSG, S/2013/677, 15 November 2013.

¹⁸³ ICRC, Central African Republic: Persistent, widespread violence exacerbates major humanitarian crisis, 28.03.2014, <https://www.icrc.org/eng/resources/documents/news-release/2014/03-28-central-african-republic-president-maurer-visit.htm>.

¹⁸⁴ Human Rights Watch, “Central African Republic: Muslims Forced to Flee”, 12.02.2014, <http://www.hrw.org/news/2014/02/12/central-african-republic-muslims-forced-flee>.

συμφωνίες που υιοθετήθηκαν όπως και στην οργάνωση εθνικών εκλογών, στην ανοικοδόμηση του κράτους δικαίου και στην επαναφορά της τάξης. Λόγω των συνεχόμενων ένοπλων επιθέσεων οι κρατικές δομές είχαν καταστραφεί ολοσχερώς και τα προγράμματα αφοπλισμού και ανασυγκρότησης των συστημάτων ασφαλείας είναι αναγκαία. Επιπλέον παρατηρήθηκαν ορισμένα βήματα προόδου στον κοινωνικο-οικονομικό τομέα ο οποίος έχει πληγεί ιδιαίτερα με την ανθρωπιστική κρίση που διανύει η χώρα, μέσω των διεθνών συνεισφορών¹⁸⁵ όπως και προσπάθειες σε υποπεριφερειακό επίπεδο από την ECCAS και την ΑΕ σε μια προσπάθεια να βρεθεί λύση καθώς η κατάσταση στην CAR έχει πλήξει και γειτονικές χώρες στο πλαίσιο των προσφυγικών κυμάτων. Στη συνέχεια, η έκθεση επισημάνει τον αδιαμφισβήτητο καίριο ρόλο των διενεργούμενων επιχειρήσεων στο έδαφος της CAR, δηλαδή της MISCA και της γαλλικής αποστολής Sangaris, από την επίσημη έναρξή τους μέχρι και την ημερομηνία που κατατέθηκε η έκθεση, όπως και της ευρωπαϊκής στρατιωτικής επιχείρησης που είχε εγκριθεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας αλλά δεν είχε ξεκινήσει ακόμα η διεξαγωγή της. Ο ΟΗΕ, μαζί με τη Γαλλία και τις ΗΠΑ, έχουν αναπτύξει στρατιωτικούς εμπειρογνώμονες για να συνεργαστούν με τη MISCA, έτσι ώστε να ενισχυθούν οι δομές της για να μπορέσει να αντιμετωπίσει τις πολυάριθμες προκλήσεις. Η έκθεση ολοκληρώνεται με την ανάγκη διενέργειας μιας ειρηνευτικής αποστολής στο έδαφος της CAR διότι, παρά την πρόοδο που σημείωσαν οι προαναφερθείσες αποστολές, η κατάσταση παραμένει κρίσιμη και οι ρίζες του προβλήματος δεν έχουν αντιμετωπιστεί σε βάθος καθώς, όπως επισημάνθηκε, η σύγκρουση έχει λάβει πλέον πολύπλοκες διαστάσεις.

2.1.2.3 Η Διεθνής Διερευνητική Επιτροπή

Η απόφαση 2127 (2013) και συγκεκριμένα η παράγραφος 24, εξουσιοδοτεί το Γενικό Γραμματέα να συστήσει ταχέως μια *Commission d'Enquete Internationale* για αρχική περίοδο ενός έτους η οποία θα συμπεριλαμβάνει εμπειρογνώμονες τόσο στο διεθνές δίκαιο, όσο και στο διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Στόχος της Επιτροπής θα είναι να ερευνήσει καταγγελίες παραβιάσεων διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και διεθνούς δικαίου για τα δικαιώματα του ανθρώπου και προσβολές των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία από την 1^η Ιανουαρίου του 2013, να συλλέξει πληροφορίες, να συμβάλει στην αναγνώριση των

¹⁸⁵ "The World Bank, through a restructuring of its current operations and additional financing, has committed some \$100 million in support of emergency response efforts, including rapid support to the public sector. The World Bank, the European Union and the International Monetary Fund intend to re-engage with authorities to discuss direct budget support", UNSG, S/2014/142, 3 March 2014.

δραστών αυτών των παραβιάσεων, να επισημάνει την πιθανή ποινική ευθύνη τους και να διασφαλίσει ότι οι υπεύθυνοι θα λογοδοτήσουν. Στο πλαίσιο αυτό καλεί όλα τα εμπλεκόμενα μέρη να συνεργαστούν με την συγκεκριμένη Επιτροπή και το Γενικό Γραμματέα να αναφερθεί στο Συμβούλιο Ασφαλείας για τα ευρήματα της Επιτροπής έξι μήνες και ένα χρόνο μετά την υιοθέτηση της απόφασης.

Στις 22 Ιανουαρίου του 2014 ο ΓΓ BanKi-moon ανακοίνωσε τα μέλη που θα αποτελούν αυτήν την Επιτροπή. Οι διεθνείς εμπειρογνώμονες υψηλού επιπέδου θα είναι ο Jorge Castaneda από το Μέξικο, ο Fatimata M'Baye από τη Μαυριτανία και ο Bernard AhoMuna από το Καμερούν, ο οποίος ορίστηκε και πρόεδρος της Commission. Τα τρία μέλη συναντήθηκαν με το Γενικό Γραμματέα στη Νέα Υόρκη για να ενημερωθούν για το έργο τους και στη συνέχεια μετέβησαν στη Γενεύη και στο Bangui¹⁸⁶.

2.2 Η αντιμετώπιση της κατάστασης από τα όργανα με αρμοδιότητα στα δικαιώματα του ανθρώπου

2.2.1 Το Συμβούλιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

2.2.1.1 Η Απόφαση 24/34 του Συμβουλίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Η Απόφαση 24/34¹⁸⁷ υιοθετήθηκε στις 9 Οκτωβρίου του 2013 ύστερα από έναν διάλογο που πραγματοποίησε το ΣΔΑ για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην CAR¹⁸⁸ βάσει των παρατηρήσεων της διερευνητικής αποστολής του Ύπατου Αρμοστή που διεξήχθη στη χώρα. Αντικείμενό της συνιστά η τεχνική υποστήριξη της CAR στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Το ψήφισμα αναφέρεται στην ανησυχητική κατάσταση που επικρατεί στην CAR στον πολιτικό τομέα, στον τομέα της ασφάλειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επισημαίνει τις σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου

¹⁸⁶ UNSG, “Secretary-General Announces Members Of Central African Republic Commission Of Inquiry To Investigate Events Since 1 January 2013”, SG/A/1451, AFR/2799, 22.01.2014, <http://www.un.org/News/Press/docs/2014/sga1451.doc.htm>.

¹⁸⁷ UNGA, HRC, “ Technical assistance to the Central African Republic in the field of human rights”, A/HRC/RES/24/34, 9 October 2013, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_hrc_res_24_34.pdf.

¹⁸⁸ Human Rights Watch, “ UN Human Rights Council: Interactive Dialogue on the Human Rights Situation in the Central African Republic”, 25.09.2013, <http://www.hrw.org/news/2013/09/25/un-human-rights-council-interactive-dialogue-human-rights-situation-central-african->.

τις οποίες διέπραξαν τα δύο μέρη της σύγκρουσης, όπως είναι οι εξωδικαστικές εκτελέσεις, οι εξαφανίσεις, τα βασανιστήρια και οι λεηλασίες ιδιωτικής και δημόσιας περιουσίας. Οι παραπάνω εχθροπραξίες οδήγησαν στην ευρεία μετατόπιση μεγάλου αριθμού πολιτών. Το ΣΔΑ ενθαρρύνει και υποστηρίζει τις προσπάθειες των κυβερνητικών αρχών της CAR, αλλά και των αφρικανικών περιφερειακών οργανώσεων για την αντιμετώπιση της κρίσης και συγκεκριμένα την αποκατάσταση της τάξης, της ασφάλειας και της ειρήνης στη χώρα. Επιπροσθέτως εστιάζει στην ανάγκη σεβασμού, απ' όλα τα εμπλεκόμενα μέρη στη σύρραξη, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στη διευκόλυνση εκ μέρους όλων στη διανομή της ανθρωπιστικής βοήθειας στον άμαχο πληθυσμό. Η απόφαση κλείνει με το διορισμό ενός εμπειρογνώμονα ο οποίος κατά της διάρκειας ενός έτους θα παρακολουθεί την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία και θα υποβάλει συστάσεις σχετικά με την τεχνική υποστήριξη και την ενίσχυση των δομών στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Στο πλαίσιο αυτού του διορισμού το ΣΔΑ καλεί τον Επίτροπο να παρέχει στον εμπειρογνώμονα τους απαραίτητους οικονομικούς-ανθρώπινους πόρους για να μπορέσει να φέρει σε πέρας το έργο του.

2.2.1.2 Το ψήφισμα S-20 του Συμβουλίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Στις 20 Ιανουαρίου του 2014 το ΣΔΑ συγκάλεσε μια Ειδική Σύνοδο για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην CAR¹⁸⁹ την οποία ηγήθηκε η ομάδα αφρικανικών κρατών με πρωτοβουλία της Αιθιοπίας. Η εν λόγω σύνοδος κατέληξε στην υιοθέτηση της απόφασης S-20¹⁹⁰ ορίζοντας έναν Ανεξάρτητο Ειδικό Απεσταλμένο. Στη συνεδρίαση οι εκπρόσωποι των κρατών που έλαβαν μέρος καταδίκασαν τις μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εξέφρασαν την ανάγκη για άμεση δράση και δήλωσαν πως οι ένοχοι θα λογοδοτήσουν για τις παραβατικές τους πράξεις. Συγκεκριμένα, η Γαλλία, η Ιρλανδία και η Ιταλία επισήμαναν πως οι εχθροπραξίες που διαπράττονται στη χώρα μπορεί να θεωρηθούν εγκλήματα πολέμου και άρα υπάγονται στην αρμοδιότητα του ΔΠΔ. Η Ρωσία, η Κίνα και η Κούβα που μέχρι πρότινος ήταν ενάντια στις συνόδους του ΣΔΖ, σε αυτήν την περίπτωση συναίνεσαν υπογραμμίζοντας ωστόσο πως τα

¹⁸⁹UNGA, HRC, “Letter dated 13 January 2014 from the Permanent Representative of the Federal Democratic Republic of Ethiopia to the United Nations Office at Geneva addressed to the President of the Human Rights Council”, A/HRC/S-20/1, 14 January 2014, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/102/12/PDF/G1410212.pdf?OpenElement>.

¹⁹⁰UNGA, HRC, “Situation of Human Rights in the Central African Republic and technical assistance in the field of Human Rights”. A/HRC/S-20/L.1, 17, 20.01.2014, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/103/57/PDF/G1410357.pdf?OpenElement>.

κράτη οφείλουν να επιλύουν τα προβλήματα που προκύπτουν στο εσωτερικό τους χωρίς εξωτερική παρέμβαση και πως το αποτέλεσμα της εν λόγω συνόδου δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται για ενδεχόμενη παραβίαση της κρατικής κυριαρχίας. Επίσης, οι ενέργειες της ΕΕ και των διεθνών δωρητών είναι ιδιαίτερα σημαντικές με τον ευρωπαϊκό περιφερειακό οργανισμό να δεσμεύεται να στείλει στο έδαφος της CAR χίλιους στρατιώτες στο πλαίσιο μιας στρατιωτικής επιχείρησης και με τη διεθνή συνεδρίαση των διεθνών δωρητών στις Βρυξέλλες, όπου αποφασίστηκε η συνεισφορά ενός άκρως υψηλού ποσού για τη σταθεροποίηση της κατάστασης στη χώρα. Σε αυτό το σημείο να αναφερθεί πως ως ανεξάρτητος εμπειρογνώμονας ορίστηκε η MsMarie-Therese A. Keita Bocoum η οποία θα συνεργαστεί στενά με το ΣΔΑ για να επιλύσει την κρίση στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία¹⁹¹.

2.2.2 Ο Ύπατος Αρμοστής για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα

2.2.2.1 Η έκθεση 24/59 του Ύπατου Αρμοστή για τα δικαιώματα του ανθρώπου

Η Έκθεση του Ύπατου Αρμοστή σχετικά με την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην CAR¹⁹² συντάχθηκε ύστερα από μια διερευνητική αποστολή στο έδαφος της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας που διενεργήθηκε από τις 20 Ιουνίου μέχρι τις 11 Ιουλίου του 2013 για να συλλέξει πληροφορίες σχετικά με παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου στο Bangui και σε άλλες περιοχές της χώρας από το Δεκέμβρη του 2012 έως και τις 11 Ιουλίου του 2013. Η έκθεση αυτή έχει εξουσιοδοτηθεί από την απόφαση 23/18 του ΣΔΑ¹⁹³. Κατέγραψε τις παραβιάσεις του ΔΑΔ και του ΔΔ ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν από τους υποστηρικτές του προηγούμενου καθεστώτος του Bozizé και από την ένοπλη συμμαχία της Seleka κατά τη διάρκεια της σύγκρουσης. Στις 24 Μαρτίου του 2013 όταν η Séléka ανέλαβε τα ηνία της χώρας, συνέχιζε να διαπράττει μαζικές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αναγκαστικές εξαφανίσεις, εξωδικαστικές εκτελέσεις, επιθέσεις κατά του αμάχου πληθυσμού,

¹⁹¹ISHR, “Human Rights Council acts to end violations and promote accountability in Central African Republic”, 21.01.2014, <http://www.ishr.ch/news/human-rights-council-acts-end-violations-and-promote-accountability-central-african-republic>.

¹⁹²UNGA, HRC, “Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in the Central African Republic”, A/HRC/24/59, 12.09.2013, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/169/53/PDF/G1316953.pdf?OpenElement>.

¹⁹³UNGA, HRC, “Resolution adopted by the Human Rights Council –Technical Assistance to the Central African Republic in the field of human rights”, A/HRC/RES/23/18, 27 June 2013, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/152/63/PDF/G1315263.pdf?OpenElement>.

άσκηση σεξουαλικής βίας που συνιστούν εγκλήματα πολέμου σύμφωνα με το καταστατικό του ΔΠΔ και ενέχει τη διεθνή ευθύνη του κράτους.

2.2.2.2 Η έκθεση 25/23 του Ύπατου Αρμοστή

Η παρούσα έκθεση¹⁹⁴ βασίστηκε στην απόφαση 23/18 του ΣΔΑ στην οποία το τελευταίο ζήτησε από τον Ύπατο Αρμοστή να καταθέσει μια αξιολόγηση ερευνώντας τις ανάγκες για τεχνική υποστήριξη στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία. Στο πλαίσιο αυτού του report, ο Ύπατος Αρμοστής αναγνωρίζει τους καίριους τομείς στους οποίους κρίνεται αναγκαία η παροχή τεχνικής υποστήριξης μέχρι το τέλος του 2014, όπως η εθνική συμφιλίωση, η ανάπτυξη μιας στρατηγικής προκειμένου να καταπολεμηθεί η ατιμωρησία, η αποκατάσταση του δικαστικού συστήματος, η μεταρρύθμιση του συστήματος ασφαλείας και η ενίσχυση των θεσμών για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η έκθεση υπογραμμίζει πως από τη στιγμή που η πολιτική σύγκρουση μετατράπηκε σε θρησκευτική με τα συμβαλλόμενα μέρη σε αυτήν να είναι πλέον οι ένοπλες ομάδες μουσουλμανικής προέλευσης της Ex-Séléka και οι αντάρτες χριστιανικής καταγωγής των Anti-balaka, η κατάσταση στη χώρα έχει επιδεινωθεί με τα μακροχρόνια αποτελέσματα να είναι ιδιαιτέρως δύσκολα να προβλεφθούν. Υπό το φως των πρόσφατων εξελίξεων, ο Ύπατος Αρμοστής για τα δικαιώματα του ανθρώπου υποβάλλει συστάσεις στη μεταβατική κυβέρνηση, στο BINUCA και στη διεθνή κοινότητα, έτσι ώστε να βρεθεί μια λύση για την αντιμετώπιση της σύγκρουσης.

2.2.3 Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο και η έναρξη προκαταρκτικής έρευνας

Η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία κατέθεσε αίτηση μέλους στο Καταστατικό του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου στις 3 Οκτωβρίου του 2001. Το ΔΠΔ έχει τη δικαιοδοσία να διερευνήσει για εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας τα οποία διαπράττονται στο έδαφος της CAR από την 1^η Ιουλίου του 2002¹⁹⁵. Από την έναρξη της σύγκρουσης το Σεπτέμβριο του 2012, το γραφείο του Εισαγγελέα του ΔΠΔ έλαβε μια σειρά από εκθέσεις οι

¹⁹⁴UNGA, HRC, “Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in the Central African Republic”, 19 February 2014, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/111/22/PDF/G1411122.pdf?OpenElement>.

¹⁹⁵CPI, Bureau du Procureur, “Examens Préliminaires en cours en République Centrafricaine”, http://www.icc-cpi.int/FR_Menus/icc/structure%20of%20the%20court/office%20of%20the%20prosecutor/comm%20and%20ref/p_e-ongoing/car/pages/default.aspx.

οποίες υπογραμμίζουν πως οι εχθροπραξίες που διενεργούνται στη χώρα μπορεί να ισοδυναμούν με εγκλήματα τα οποία εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου. Ύστερα από την έκδοση δημόσιων δηλώσεων προτρέποντας τα συμβαλλόμενα μέρη στη σύρραξη να σταματήσουν τη χρήση βίας υπενθυμίζοντας πως εκείνοι που διαπράττουν ειδεχθή εγκλήματα θα λογοδοτήσουν γι' αυτά σύμφωνα με το νομικό πλαίσιο του ΔΠΔ και τη συνεχή επιδείνωση της κατάστασης, ο Εισαγγελέας, Fatou Bensouda, ανακοίνωσε στις 7 Φεβρουαρίου του 2014 την έναρξη προκαταρκτικής έρευνας στην CAR. Στη δήλωσή του για την έναρξη αυτής της διαδικασίας, ανακοίνωσε πως οι ισχυρισμοί ότι τα εγκλήματα που λαμβάνουν μέρος στη χώρα εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της αρμοδιότητας του ΔΠΔ πιθανόν να ευσταθούν. Επιπλέον, επισήμανε πως οι προσπάθειες του γραφείου του για τη συλλογή και ανάλυση πληροφοριών σχετικά με τη διενέργεια των εν λόγω εγκλημάτων θα συντονιστούν με εκείνες της Αφρικανικής Ένωσης, των Ηνωμένων Εθνών και της μεταβατικής κυβέρνησης στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία. Για να μπορέσει να είναι αποτελεσματική η διαδικασία θα πρέπει να συντονιστούν οι ενέργειες σε εθνικό και διεθνές επίπεδο προκειμένου να λογοδοτήσουν οι δράστες. Να σημειωθεί πως η προαναφερθείσα κατάσταση δεν σχετίζεται με την προηγούμενη υπόθεση για την CAR¹⁹⁶ η οποία κατατέθηκε στο γραφείο του Εισαγγελέα από την τότε κυβέρνηση της χώρας το Δεκέμβριο του 2004.

Κεφάλαιο 3: Οι ενέργειες σε επίπεδο Περιφερειακών Οργανισμών

Μετά την ολοκλήρωση της αναφοράς και ανάλυσης των δράσεων στους κόλπους των Ηνωμένων Εθνών, ακολουθεί η εξέταση της αντίδρασης των περιφερειακών οργανισμών απέναντι στην κρίση της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας τόσο στο πλαίσιο της Αφρικανικής Ηπείρου, όσο και της Ευρώπης. Η αντιμετώπιση της σύγκρουσης από την Αφρικανική Ένωση με έμφαση στον ανερχόμενο ρόλο του Συμβουλίου Ειρήνης και Ασφάλειας, η άμεση αντίδραση της ECCAS, η οποία βέβαια διατηρούσε δυνάμεις στη χώρα πολύ πριν την έναρξη των εχθροπραξιών και η απόφαση της ΕΕ για στρατιωτική επέμβαση ύστερα από εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας συνιστούν τα κύρια σημεία αναφοράς του παρόντος κεφαλαίου. Ο στόχος του τελευταίου είναι να διαπιστωθεί πώς η περιφερειακή αντιμετώπιση της κρίσης διαφέρει από τη διεθνή αντιμετώπιση που εξετάστηκε προηγούμενα. Ο τρόπος αντίληψης, άρα

¹⁹⁶CPI, Bureau du Procureur, "Information Generale-Situation en République Centrafricaine", 22 Mai 2007, http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/B64950CF-8370-4438-AD7C-0905079D747A/144038/ICCOTPN20070522220_A_FR1.pdf.

και διαχείρισης των ανθρωπιστικών κρίσεων των αφρικανικών οργανισμών, είναι διαφορετικός από εκείνον του ΟΗΕ. Σε περιφερειακό πλαίσιο θα γίνει προσπάθεια να καταδειχτεί πώς υφίστανται διαφοροποιήσεις, δεδομένου ότι η ΕΕ έχει χρόνια εμπειρίας στην αντιμετώπιση των ανθρωπιστικών κρίσεων, ιδίως στην Αφρική, σε αντιδιαστολή με την Αφρικανική Ένωση της οποίας το έργο ξεκινά μόλις τη δεκαετία του '90. Αυτό όμως που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι η αναγνώριση εκ μέρους των περιφερειακών μηχανισμών πως απαιτείται προσπάθεια ανάπτυξης ενός κοινού πλαισίου συνεργασίας, καθώς οι κρίσεις που μαστίζουν την Αφρική αυξάνονται με το πέρασμα των ετών και έχουν αντίκτυπο σε γειτονικά κράτη απειλώντας τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια.

3.1 Η Οικονομική Κοινότητα Κρατών Κεντρικής Αφρικής

3.1.1 Η διεξαγωγή της Mission for the Consolidation of Peace in the Central African Republic (MICOPAX)

Η ECCAS¹⁹⁷ και συγκεκριμένα οι δυνάμεις της, βρισκόταν ήδη στο πεδίο όταν ξέσπασε η σύγκρουση στην κεντροαφρικανική Δημοκρατία το Δεκέμβριο του 2012. Η MICOPAX δραστηριοποιείται στην CAR από το 2008 και στόχος της είναι να συμβάλει στη μακροχρόνια ειρήνη και ασφάλεια δημιουργώντας τις κατάλληλες προϋποθέσεις για την αειφόρο ανάπτυξη στη χώρα. Από το 2009 έχουν διευρυνθεί οι αρμοδιότητές της που συμπεριλαμβάνουν τη συμβολή στην πολιτική διαδικασία, την προώθηση και την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη διευκόλυνση στην διανομή της ανθρωπιστικής βοήθειας. Η αποστολή αποτελείται από στρατεύματα των κρατών μελών της ECCAS. Επιπλέον, συνεισφέρει στην διαδικασία αφοπλισμού, αποστράτευσης και επανένταξης με την ανάπτυξη στρατιωτικών

¹⁹⁷ Δημιουργήθηκε στις 18 Οκτωβρίου του 1983 και τα κράτη μέλη της είναι: Gabon, Chad, Burundi, Cameroon, Central African Republic, Equatorial Guinea, Angola, Sao Tome and Principe, Republic of Congo, Democratic Republic of Congo. Ιδρύθηκε ως ένας από τους πυλώνες της Αφρικανικής Οικονομικής Κοινότητας. Ξεκίνησε να λειτουργεί το 2005 αλλά ήταν ανενεργή για πολλά χρόνια λόγω οικονομικών δυσκολιών. Σε έκτακτη σύνοδο κορυφής στη Libreville το 1998 οι επικεφαλής των κρατών αποφάσισαν να αναβιώσουν τον Οργανισμό. Έκτοτε διευρύνθηκαν οι αρμοδιότητές της ECCAS δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στον τομέα της ασφάλειας, προστέθηκαν νέα όργανα όπως: το Συμβούλιο για την Ειρήνη και την Ασφάλεια στην Κεντρική Αφρική (Council for Peace and Security in Central Africa-COPAX) με στόχο την προώθηση, τη διατήρηση και την εδραίωση της ειρήνης και ασφάλειας στην ευρύτερη περιοχή, η Επιτροπή για την Άμυνα και την Ασφάλεια (Commission for Defense and Security), το Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης Κεντρικής Αφρικής το οποίο συλλέγει και αναλύει πληροφορίες για την πρόληψη των συγκρούσεων και η Κεντρική Αφρικανική Πολυεθνική Δύναμη (Central African Multinational Force-FOMAC) η οποία αποτελείται από στρατιωτικές και αστυνομικές δυνάμεις. AU, "Economic Community of Central African States-History and Background", <http://www.au.int/en/recs/eccas>.

παρατηρητών και λειτουργεί με οικονομική και υλικοτεχνική υποστήριξη από την ΕΕ¹⁹⁸ στο πλαίσιο της συνεργασίας Αφρικής-Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό που είναι σημαντικό να αναφερθεί εδώ είναι ότι ο συγκεκριμένος Οργανισμός ήταν ο πρώτος που επενέβη στη σύγκρουση προσπαθώντας να αναχαιτίσει τις επιθέσεις της Σéléka. Από αυτήν την στρατιωτική επέμβαση όμως προέκυψε το ζήτημα της ελλιπούς νομικής βάσης δεδομένου ότι η MICOPAX δεν είχε την εξουσιοδότηση από το Συμβούλιο Ασφαλείας για να παρέμβει στη σύγκρουση και βασίστηκε μόνο στην απόφαση του COPAX¹⁹⁹, του Συμβουλίου της ECCAS του 2008. Για να θεωρηθούν νόμιμες οι δραστηριότητες των μελών της αποστολής, ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού, τροποποίησε την εντολή της στις 11 Ιανουαρίου του 2013 σε συνέχεια της υπογραφής της Συμφωνίας της Libreville και της κατάπαυσης του πυρός μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών. Στο πλαίσιο αυτής της απόφασης νομιμοποιείται η προσφυγή στη χρήση βίας των μελών της MICOPAX σε περίπτωση ένοπλης επίθεσης. Υπάρχουν επίσης ανεπίσημες κατηγορίες ότι η επέμβασή της καθοδηγήθηκε από συγκεκριμένα συμφέροντα ορισμένων χωρών της Κεντρικής Αφρικής, όπως το Τσαντ, όπου στην κρίση της CAR στρατιώτες αναμείχθηκαν με τα δύο μέρη της σύρραξης διαπράττοντας σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ανθρωπιστικού δικαίου. Αναφέρεται επίσης ότι ο Πρόεδρος της ECCAS, Idriss Deby, είναι ο ηγέτης του Τσαντ.

Στο πλαίσιο πάντα της προαναφερθείσας επιχείρησης στην Addis Ababa της Αιθιοπίας, ύστερα από διαπραγματεύσεις μεταξύ της ECCAS και της Αφρικανική Ένωσης²⁰⁰, υπογράφηκε ένα Μνημόνιο Συνεννοήσεως και αποφασίστηκε η μετατροπή της MICOPAX στη MISCA. Η εγκαθίδρυση μιας στρατιωτικής αποστολής υπό αφρικανική ηγεσία αποφασίστηκε από το Συμβούλιο Ειρήνης και Ασφάλειας της Αφρικανική Ένωσης στη συνεδρίαση στις 19 Ιουλίου

¹⁹⁸ European Commission, EuropeAid, MICOPAX, http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/regional-cooperation/peace/peace-support-operations/micopax_en.htm.

¹⁹⁹ ECCAS, Decision No 2/CEEAC/CCEG/XIII/08, 12 Juin 2008, http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/regional-cooperation/peace/peace-support-operations/micopax_en.htm.

²⁰⁰ AU and ECCAS, Joint Press Release, Consultations Between the Commission of the African Union and the Secretary-General of the Economic Community of Central African States, 3.09.2013, <http://www.peaceau.org/uploads/au.com.misca.03.09.2013.pdf>.

του 2013 με τη μετατροπή της να ξεκινάει επίσημα την 1^η Αυγούστου του 2013²⁰¹. Τα βασικά στοιχεία της MICOPAX θα περιλαμβάνονται στις δομές της νέας αποστολής της ΑΕ και συγκεκριμένα οι δυνάμεις που θα την αποτελούν θα είναι στην ουσία ο στρατιωτικός πυρήνας της ECCAS.

3.1.2 Οι έκτακτες Συνόδους Κορυφής της Οικονομικής Κοινότητας Κρατών Κεντρικής Αφρικής

Στην 5^η Σύνοδο Κορυφής της ECCAS στη Γκαμπόν στις 16 Σεπτεμβρίου του 2013²⁰², οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων του Οργανισμού εστίασαν α) στην κατάσταση της ασφάλειας στην CAR με την ανάγκη ενίσχυσης της MISCA για να μπορέσει να διεξάγει πιο αποτελεσματικά το έργο της, β) στο πολιτικό κλίμα το οποίο είναι αναγκαίο να σταθεροποιηθεί προωθώντας ταυτόχρονα την κοινωνική συνοχή ενόψει των μελλοντικών εθνικών εκλογών και γ) στην ανθρωπιστική κατάσταση η οποία χειροτερεύει δημιουργώντας μεγάλο κίνδυνο για τους πληθυσμούς και κυρίως τους ευάλωτους. Στη συνέχεια, πρότειναν μια σειρά μέτρων προκειμένου να σταθεροποιηθεί η κατάσταση στη χώρα. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν τη δημιουργία ενός διαλόγου μεταξύ όλων των τοπικών δρώντων με την ανάθεση στο Γενικό Γραμματέα της ECCAS της οργάνωσης ενός «εθνικού συνεδρίου με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών της κοινωνικής και πολιτικής ζωής της χώρας» και τη διεξαγωγή ελεύθερων εκλογών με ιδιαίτερη έμφαση στη διαφάνεια. Οι τελευταίες δε θα πρέπει να υπερβούν το χρονικό διάστημα των 18 μηνών. Ο Πρόεδρος του Τσαντ, Idriss Deby Itno, συνεχάρη την στήριξη της Γαλλίας και της ΕΕ στο πλαίσιο της MISCA και κάλεσε τις ΗΠΑ, τη Μ.Β., την Κίνα και τη Ρωσία, με την ιδιότητά τους ως μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας, να παρέχουν οικονομική και υλικοτεχνική υποστήριξη στην ECCAS, έτσι ώστε να εγκαθιδρυθεί η ειρήνη στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία.

²⁰¹ AU, Press Release, Launch of the Transition from MICOPAX to the African-Led International Support Mission in the Central African Republic, 01.08.2013, <http://www.peaceau.org/uploads/auc-rca-1-08-2013.pdf>.

²⁰² CEEAC, 5ème Session Extraordinaire du Sommet de la CEEAC N'Djanema, 21 Octobre 2013, http://www.ceeac-eccas.org/index.php?option=com_content&view=article&id=313:5eme-session-extraordinaire-du-sommet-de-la-ceeac-communication-du-secretariat-general-de-la-ceeac-ndjamena-le-21-octobre-2013&catid=15:cabinet-du-secretaire-general&Itemid=179.

Η 6^η Σύνοδος Κορυφής²⁰³ κινήθηκε στο ίδιο κλίμα. Πραγματεύτηκε τα μαζικά προσφυγικά κινήματα σε γειτονικά κράτη, κατακρίνοντας τις επιθέσεις στον άμαχο πληθυσμό και την παθητικότητα των μεταβατικών αρχών απέναντι στην ανθρωπιστική κρίση που διανύει η χώρα. Συζητήθηκε η μετατροπή της MISCA σε μια αποστολή για τη διατήρηση της ειρήνης υπό διεθνή ηγεσία και χαιρετίστηκε η συνεργασία μεταξύ της ECCAS και της ΑΕ, καθώς και οι προσπάθειες της διεθνούς κοινότητας για την αντιμετώπιση της κατάστασης. Οι προαναφερόμενες σύνοδοι, όπως και πολλές άλλες συνεδριάσεις που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια στην Αφρική, συνιστούν ένα σημαντικό βήμα για τις χώρες της περιοχής να αντιμετωπίσουν μια κρίση συλλογικά και να προσπαθήσουν να την επιλύσουν σε θεσμικό επίπεδο.

3.1.3 Η 15^η σύνοδος της Επιτροπής για την Άμυνα και την Ασφάλεια του COPAX

Στη 15^η σύνοδος της Επιτροπής Άμυνας και Ασφάλειας του Συμβουλίου για την Ειρήνη και την Ασφάλεια της Κεντρικής Αφρικής²⁰⁴ οι αρχηγοί του προσωπικού ασφαλείας, της αστυνομίας και των δυνάμεων της χωροφυλακής των κρατών μελών που την αποτελούν, αναφέρθηκαν στο πολιτικό κλίμα το οποίο έχει βελτιωθεί τους τελευταίους μήνες στην CAR με την εκλογή της νέας Προέδρου, Catherine Samba Panza. Όμως οι εκλογές που έχουν προγραμματιστεί για το 2015 μπορεί να προκαλέσουν νέες εσωτερικές τριβές. Η ανθρωπιστική κατάσταση παραμένει κρίσιμη με τον εσωτερικό και εξωτερικό εκτοπισμό μεγάλου αριθμού πολιτών, όπως και η κατάσταση της ασφάλειας η οποία απειλείται περαιτέρω με την άνοδο της τρομοκρατίας από τις δραστηριότητες της νιγηριανής ισλαμικής ένοπλης συμμαχίας, Boko Haram²⁰⁵. Στο πλαίσιο της MISCA, η Επιτροπή έκανε λόγο για την άνιση κατανομή των στρατευμάτων τους στη χώρα, καθώς και για τις άσχημες συνθήκες διαβίωσης με τις οποίες βρίσκονται αντιμέτωποι τα μέλη της αποστολής καθημερινά. Αυτό θα μπορούσε να έχει αρνητικό αντίκτυπο στην

²⁰³CEEAC, 6ème Session Extraordinaire de la Conférence des Chefs d’Etats et de Gouvernement de la CEEAC: Communiqué Final, 10 Janvier 2014, <http://www.gouvernementdutchad.org/fr/78-icetheme/icetabs/444-communique-final>.

²⁰⁴CEEAC, Communiqué Final de la 15ème Réunion Ordinaire de la Commission de Défense et de Sécurité du Conseil de Paix et de Sécurité de l’AfriqueCentrale, 1er-2 Juillet 2014, http://www.ceeac-eccas.org/images/pdf/cds/Com_final_COPAX_pnr.pdf.

²⁰⁵ “ According to a senior UN official, the militant islamist group Boko Haram which has instigated much of the anti-Christian violence in Nigeria already has a presence in the Central African Republic”, CNN, Religious violence in CAR plagues ‘most abandoned people on earth’, December 12 2013, <http://edition.cnn.com/2013/12/12/world/africa/car-violence/>.

αποτελεσματικότητά της, για το λόγο αυτό και η Επιτροπή προτείνει την έναρξη συζητήσεων μεταξύ του ΓΓ της ECCAS και της Αφρικανική Ένωσης για να βρεθεί μια λύση, έτσι ώστε οι στρατιωτικές δυνάμεις να γίνουν πιο αποτελεσματικές. Επιπλέον, στον τομέα της ασφάλειας η Επιτροπή προτείνει τη σύσταση μιας κοινοτικής δομής υπό την αιγίδα της ECCAS που θα συμπεριλαμβάνει όλα τα συστήματα ασφαλείας, έτσι ώστε η διαχείριση των ζητημάτων να είναι αρμονική, όπως και τη δέσμευση του Οργανισμού ότι θα εστιάσει στον τομέα της πρόληψης και της επίλυσης των συγκρούσεων στην περιοχή.

3.2 Η Αφρικανική Ένωση

3.2.1 Η ανάπτυξη της αφρικανικής στρατιωτικής επιχείρησης στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία υπό την αιγίδα της Αφρικανικής Ενώσεως

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, στις 2 και 3 Σεπτεμβρίου του 2013, ύστερα από διαπραγματεύσεις μεταξύ της Οικονομικής Κοινότητας Κρατών Κεντρικής Αφρικής και της Αφρικανικής Ενώσεως και την υπογραφή ενός μνημονίου συνεννόησης, η τελευταία ανακοίνωσε τη δημιουργία της African-led International Support Mission in the Central African Republic (AFISM-CAR/MISCA). Η Αφρικανική Ένωση και συγκεκριμένα το Συμβούλιο Ειρήνης και Ασφαλείας έλαβε αυτήν την απόφαση στις 19 Ιουλίου του 2013 για την επίσημη έναρξη της επιχείρησης την 1^η Αυγούστου του ίδιου έτους²⁰⁶. Τυπικά η μεταφορά των αρμοδιοτήτων από τη MICOPAX στην AFISM-CAR ολοκληρώθηκε στις 19 Δεκεμβρίου του 2013²⁰⁷. Η αποστολή θα αναπτυχθεί για μια αρχική περίοδο έξι μηνών και στόχος της θα είναι η προστασία των αμάχων και η αποκατάσταση της ασφάλειας και της δημόσιας τάξης, μέσω της εφαρμογής των κατάλληλων μέτρων, στη σταθεροποίηση της χώρας και στην αποκατάσταση της εξουσίας της κεντρικής κυβέρνησης, στη μεταρρύθμιση και στην αναδιάρθρωση του τομέα της άμυνας και της ασφάλειας και στη δημιουργία συνθηκών που να ευνοούν την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας προς τον πληθυσμό. Η AFISM-CAR θα αποτελείται από 3.652 άτομα, εκ των οποίων 3.500 ένστολο προσωπικό (2.475 για το στρατιωτικό σκέλος και 1.025 για το αστυνομικό τμήμα) και 152 πολίτες. Τα στρατεύματα της MICOPAX θα αποτελούν τον κεντρικό πυρήνα της

²⁰⁶ African Union, Press Realease, Launch of the transition from MICOPAX to the African-led International Support Mission in the Central African Republic, 01.08.2013, <http://www.peaceau.org/uploads/auc-rca-1-08-2013.pdf>.

²⁰⁷ African Union, Press Release, Transfer of Authority form MICOPAX to MISCA, 19 December 2013, <http://www.peaceau.org/uploads/auc-misca-com-19-12-2013.pdf>.

αποστολής. Η πρόεδρος της Επιτροπής της ΑΕ έκανε έκκληση στα κράτη μέλη του Οργανισμού, όπως και στη Διεθνή Κοινότητα για τεχνική, οικονομική και λογιστική υποστήριξη προς την επιχείρηση.

3.2.2 Ο ανερχόμενος ρόλος του Συμβουλίου Ειρήνης και Ασφαλείας

Το Συμβούλιο Ειρήνης και Ασφάλειας της Αφρικανικής Ένωσης, το οποίο τέθηκε σε ισχύ το 2003, είναι αρμόδιο για την προαγωγή και τη διατήρηση της ειρήνης, ασφάλειας και σταθερότητας στην περιοχή της Αφρικής, τη διαχείριση ανθρωπιστικών κρίσεων, την προληπτική διπλωματία και τη διεξαγωγή επιχειρήσεων σε χώρες που πλήττονται από γενοκτονίες, εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Είναι το όργανο που έχει την δικαιοδοσία να δίνει εξουσιοδότηση για ανθρωπιστικές επεμβάσεις στο πλαίσιο της Αφρικανικής Ηπείρου. Αποτελεί, με άλλα λόγια, το αντίστοιχο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ αλλά σε περιφερειακό επίπεδο, χωρίς βέβαια να έχει τη δυνατότητα να δώσει την εντολή για προσφυγή στη χρήση βίας χωρίς την προηγούμενη εξουσιοδότηση από το ΣΑ. Το συγκεκριμένο ζήτημα, όπως αναφέρθηκε και στο πρώτο μέρος της εργασίας, είχε αποτελέσει πηγή αντιδράσεων. Ο ρόλος του ΣΕΑ από τη στιγμή που εγκαθιδρύθηκε ως μόνιμο όργανο του Οργανισμού άρχισε να έχει ανοδική πορεία και αυτό φάνηκε όχι μόνο μέσα από τις αποστολές που αποφάσισε να διεξάγει²⁰⁸ αλλά και μέσα από τις πολυάριθμες αποφάσεις του²⁰⁹.

Στην περίπτωση της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας εξέδωσε μια σειρά αποφάσεων που αφορούσαν την κατάσταση στο έδαφός της με αναφορές στο πολιτικό σκέλος, στην ανθρωπιστική κατάσταση και στον τομέα της ασφάλειας²¹⁰ όπου οι εκπρόσωποι των 15 κρατών μελών προσπαθούσαν να επιλύσουν την κρίση που πλήττει την CAR από το Δεκέμβριο του 2012. Πιο συγκεκριμένα, προχώρησαν περαιτέρω εκδίδοντας ψηφίσματα για την προστασία των

²⁰⁸Erica de Wet, Regional organizations and arrangements and their relationship with the United Nations: the case of the African Union, Marc Weller Editions, The Oxford Handbook on the Use of Force, April 14 2013, [file:///C:/Users/Home/Downloads/SSRN-id2279555%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Home/Downloads/SSRN-id2279555%20(1).pdf).

²⁰⁹ AU, Peace and Security Council, Communiqués/Press Releases, <http://www.peaceau.org/en/resource/documents?idtype=7>.

²¹⁰AU, Peace and Security Council, Press Statement, Communiqué of the 422nd meeting of AU PSC on the Situation in the Central African Republic, 7 March 2014, <http://www.peaceau.org/uploads/psc-com-422-car-07-03-2014.pdf>.

αμάχων στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία²¹¹, συνεδρίασαν από κοινού με τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για να συζητήσουν για την κατάσταση στη χώρα και να δουν πώς μπορούν να την αντιμετωπίσουν συλλογικά²¹² και αναφέρθηκαν ειδικά στην απόφαση της κυβέρνησης του Τσαντ να αποτραβήξει τα στρατεύματα του από την MISCA²¹³ ύστερα από κατηγορίες ότι τα τελευταία υποστήριζαν τις δυνάμεις της Σéléka. Όσον αφορά τις αποφάσεις για την προστασία των αμάχων, οι οποίες είναι ιδιαίτερα σημαντικές, παρατηρείται μια προσπάθεια από την πλευρά της ΑΕ, στο πλαίσιο των επιχειρήσεων υποστήριξης της ειρήνης, να προστατευτεί ο άμαχος πληθυσμός. Το 2011 η Επιτροπή της ΑΕ προχώρησε στη σύσταση μίας ομάδας εργασίας για την προστασία των αμάχων υπό την προεδρία του τμήματος Ανθρωπιστικών Υποθέσεων. Το 2013 ο Οργανισμός προχώρησε στην έκδοση του Σχεδίου Κατευθυντήριων Γραμμών για την Προστασία των Αμάχων σε Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης της Αφρικανική Ένωσης²¹⁴ σε μια προσπάθεια αποκωδικοποίησης των αποφάσεων της ΑΕ σχετικά με την προστασία των αμάχων. Για την κατάσταση που επικρατεί στην CAR το ΣΕΑ δήλωσε ότι ο έλεγχος της εξουσίας από τη Σéléka είχε ως αποτέλεσμα την αποδυνάμωση των κρατικών θεσμών, την εκτεταμένη ανασφάλεια, τις αυθαίρετες συλλήψεις και την άρνηση της πρόσβασης στην ανθρωπιστική βοήθεια για τους πληθυσμούς σε ανάγκη. Στο πλαίσιο τώρα των κοινών συνεδριάσεων του ΣΕΑ και των μελών του ΣΑ του ΟΗΕ, οι εν λόγω προσπάθειες αποτελούν μια συλλογική αντιμετώπιση των ζητημάτων ασφαλείας σε θεσμικό επίπεδο εκ μέρους των δύο οργανισμών και εδράζονται σε ένα κοινό πλαίσιο συνεργασίας.

²¹¹UN, Peace and Security Council, Press Statement of the 391st PSC meeting on the protection of civilians and the humanitarian situation in the Central African Republic (CAR) and the Democratic Republic of Congo (DRC), 19 August 2013, <http://www.peaceau.org/uploads/391press-statement-13.pdf>.

²¹²AU, Peace and Security Council, Press Statement, 7th Annual joint consultative meeting between the Peace and Security Council of the African Union and members of the security council of the United Nations, 12 October 2013, <http://www.peaceau.org/uploads/aupsc-unscc-com-joint-consultative-meeting-08-10-2013.pdf>.

²¹³AU, Peace and Security Council, Press Statement of the Peace and Security Council of the AU, at its 427th meeting on the incidents in Bangui on 29 March 2014 and the decision of the Republic of Chad to withdraw its contingent from the African-led International Support Mission in the Central African Republic (MISCA), 10 April 2014, <http://www.peaceau.org/uploads/psc-pr-427-misca-09-04-2014.pdf>.

²¹⁴AU, Commissioner for Peace and Security Council, Addis Draft Guidelines for the protection of civilians in African Union Peace Support Operations, Ababa, March 2013.

3.3 Η Ευρωπαϊκή Ένωση

3.3.1 Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ένας σημαντικός οικονομικός φορέας

Όπως αναφέρθηκε και προηγούμενα, η Ευρωπαϊκή Ένωση παρείχε οικονομική και υλικοτεχνική υποστήριξη στις δραστηριότητες του ΟΗΕ, της Γαλλίας και της ΑΕ στο πλαίσιο της κρίσης στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, όπως επίσης και στη MICOPAX, η οποία είχε αναπτυχθεί στο έδαφός της από τις αρχές του 2008. Αξίζει να σημειωθεί πως η ΕΕ αποτελεί τον μεγαλύτερο δωρητή στην CAR όπου τον Δεκέμβριο του 2013 συνεισέφερε 76 εκατομμύρια ευρώ σε ανθρωπιστική βοήθεια με την ανθρωπιστική κατάσταση στη χώρα να έχει αγγίξει δραματικά επίπεδα²¹⁵. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αύξησε την ανθρωπιστική της συνεισφορά σε 45 εκατομμύρια ευρώ συν 23 εκατομμύρια ευρώ στο ταμείο ανάπτυξης, ενώ οι μεμονωμένες εισφορές των κρατών μελών ανέρχονται στο ποσό των 74.500.000 ευρώ²¹⁶. Τον Ιανουάριο του 2014 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι υπόλοιποι διεθνείς δωρητές συνδιοργάνωσαν μια συνάντηση υψηλών προδιαγραφών στις Βρυξέλλες, όπου η διεθνής κοινότητα δεσμεύτηκε να συνεισφέρει για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης στην CAR 366 εκ. ευρώ. Συγκεκριμένα, τα εν λόγω χρηματικά ποσά θα βοηθήσουν τους ευάλωτους πληθυσμούς στις βασικές τους ανάγκες και ιδιαίτερα τους πρόσφυγες που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τη χώρας τους αναζητώντας καταφύγιο σε γειτονικά κράτη, όπως το Τσαντ, το Κονγκό και το Καμερούν²¹⁷. Οι παραπάνω ανθρωπιστικές συνεισφορές αυξήθηκαν το Μάιο του 2014 κατά 6 εκ. ευρώ λόγω της αύξησης των εκτοπισμένων ατόμων²¹⁸.

²¹⁵ “ The surge of violence in December 2013 exacerbated the situation and today more than 4.6 million strong population is in need of immediate aid”, European Commission, press release, EU steps up efforts to help refugees fleeing violence in Central African Republic, 06.05.2014, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-520_en.htm.

²¹⁶ ECHO Factsheet- 20 February 2014- Central African Republic, <http://reliefweb.int/report/central-african-republic/echo-factsheet-20-february-2014-central-african-republic>.

²¹⁷ European Commission, ECHO, Press Release, EU provides 4 million euros to help refugees fleeing violence in Central African Republic, 11.03.2014, <http://ec.europa.eu/echo/en/news/eu-provides-%E2%82%AC4-million-help-refugees-fleeing-violence-central-african-republic>.

²¹⁸ European Commission, ECHO, Press Release, EU steps up efforts to help refugees fleeing violence in Central African Republic, 06.05.2014, <http://ec.europa.eu/echo/en/news/eu-steps-efforts-help-refugees-fleeing-violence-central-african-republic>.

3.3.2 Η διεξαγωγή της Ευρωπαϊκής Στρατιωτική Αποστολής και η εξουσιοδότηση από το Συμβούλιο Ασφαλείας

Στις 12 Δεκεμβρίου του 2013 στις Βρυξέλλες²¹⁹ η Υπατος Εκπρόσωπος της ΕΕ, Catherine Ashton, καταδίκασε τη βιαιότητα στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία, εξέφρασε την ανησυχία της για τις σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττονται στο έδαφός της, κάλεσε τις κυβερνητικές αρχές της χώρας να βάλουν ένα τέλος στις εχθροπραξίες και καλωσόρισε την υιοθέτηση της απόφαση 2127 (2013) του Συμβουλίου Ασφαλείας. Για το λόγο αυτό αποφασίστηκε στις 20 Ιανουαρίου του 2014²²⁰, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η διεξαγωγή μιας στρατιωτικής αποστολής στο έδαφος της CAR για ένα χρονικό διάστημα έως έξι μήνες με σκοπό να βοηθήσει στην δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος στην περιοχή Bangui. Η διενέργεια μιας τέτοιας επιχείρησης βέβαια δεν είναι δυνατή χωρίς την εντολή του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και για το λόγο αυτό οχτώ μέρες μετά την προαναφερθείσα απόφαση έρχεται η έκδοση του ψηφίσματος 2134 (2014) του ΣΑ το οποίο εξουσιοδοτεί την ΕΕ να προσφύγει στη χρήση βίας για να μπορέσει να εκτελέσει το έργο της²²¹.

3.4 Η κατάσταση που επικρατεί σήμερα

Στις 9 Ιουνίου του 2014 πραγματοποιείται μία εθελοντική διαδικασία αφοπλισμού των αντιμαχόμενων πλευρών στο Bangui. Στις 23 Ιουλίου του 2014 οι αντάρτες της Ex-Séléka και των anti-Balaka υπέγραψαν μία συμφωνία για την κατάπαυση του πυρός²²² με άμεση ισχύ. Στόχος της, ο τερματισμός της βίας έναντι των πολιτών και ο σεβασμός και η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρ' όλα αυτά οι εχθροπραξίες συνεχίζονται στη χώρα

²¹⁹EEAS, Statement by the spokesperson of Catherine Ashton, EU High Representative, on the violence in the Central African Republic and the adoption by the Security Council of Resolution 2127 (2013), Brussels, 12 December 2013, http://eeas.europa.eu/statements/docs/2013/131205_03_en.pdf.

²²⁰ Council of the EU, Council Conclusions on the Central African Republic, Brussels, 20 January 2014, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/140666.pdf.

²²¹UNSC, Resolution 2134 (2014), S/RES/2134 (2014), Par 44. "Authorizes the EU operation to take all necessary measures within the limits of its capacities and areas of deployment from its initial deployment and for a period of six months...", 28 January 2014, <http://unscr.com/en/resolutions/doc/2134>.

²²² BBC, Central African Republic factions announce ceasefire, 24 July 2014, <http://www.bbc.com/news/world-africa-28457599>.

παραβιάζοντας με αυτόν τον τρόπο τη συμφωνία²²³ και δείχνοντας πως η κατάπαυση του πυρός είναι ιδιαίτερα εύθραυστη. Στον πολιτικό τομέα η μεταβατική κυβέρνηση αποτελούμενη κυρίως από τεχνοκράτες παραιτείται και δημιουργείται μία νέα κυβέρνηση όπου ο πρωθυπουργός της χώρας, Mahamat Kamoun, συνιστά τον πρώτο μουσουλμάνο ηγέτη στην ιστορία της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας²²⁴. Στο πλαίσιο της διεθνούς κοινότητας η επιχείρηση για την αποκατάσταση της ειρήνης υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, MINUSMA, ετοιμάζεται από στιγμή σε στιγμή να αναπτυχθεί στο έδαφος της CAR. Αναμένονται επίσης τα αποτελέσματα της Διεθνούς Διερευνητικής Επιτροπής για τη CAR για τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων οι οποίες έχουν διαπραχθεί από τα συμβαλλόμενα μέρη στη σύγκρουση²²⁵.

3.5 Αποτελεσματικότητα των ενεργειών των διεθνών και περιφερειακών οργανισμών έναντι της κρίσης στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία

Μέσα από την κρίση στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία παρατηρείται ο ιδιαίτερα ενεργός ρόλος των περιφερειακών οργανισμών. Αυτό φαίνεται όχι μόνο από την άμεση αντίδραση της Οικονομικής Κοινότητας Κρατών Κεντρικής Αφρικής από τη στιγμή που ξέσπασε η σύγκρουση και το εύρος της αφρικανικής συνεργασίας²²⁶, αλλά και από τη διεξαγωγή της ευρωπαϊκής στρατιωτικής επιχείρησης στο έδαφος της CAR η οποία είχε να διενεργηθεί εδώ και έξι χρόνια στους κόλπους της ΕΕ²²⁷. Σε αντιδιαστολή με τους περιφερειακούς οργανισμούς, η διεθνής

²²³ Le Monde, Nouveau massacre en Centrafrique, le cessez-le-feu encore un peu plus menacé, 16.08.2014, http://www.lemonde.fr/afrique/article/2014/08/16/nouveau-massacre-en-centrafrique-le-cessez-le-feu-encore-un-peu-plus-menace_4472480_3212.html.

²²⁴ Le Monde, Centrafrique: un premier ministre musulman pour sauver la transition, 10.08.2014, http://www.lemonde.fr/afrique/article/2014/08/10/centrafrique-un-premier-ministre-musulman-pour-sauver-la-transition_4469756_3212.html.

²²⁵ Security Council Report, July 2014 Monthly Forecast, Central African Republic, 30 June 2014, http://www.securitycouncilreport.org/monthly-forecast/2014-07/central_african_republic_6.php.

²²⁶ “Il y a près de vingt ans aucune force aucune force avait empêché le massacre. Aujourd’hui c’est la solidarité africaine qui se manifeste.”, Observations (Philippe Weckel), Bulletin Sentinelle, Crise centrafricaine: Le Conseil de sécurité adopte la résolution 2127 (2013) autorisant le déploiement de la MISCA, avec l’appui des forces africaines, 15.12.2013, www.sentinelle-droit-international.fr

²²⁷ Reuters, Adrian Croft, EU to send military force in Central African Republic, January 20 2014, <http://www.reuters.com/article/2014/01/20/us-centralafrican-eu-idUSBREA0J0SC20140120>.

κοινότητα καθυστέρησε να αντιδράσει. Ενώ ο ΟΗΕ είχε επί σειρά ετών τη δύναμη του BINUCA στο έδαφος της CAR δεν κατάφερε να προλάβει τις εχθροπραξίες που δημιουργήθηκαν. Η έκδοση της αποφάσεως 2127 (2013) του ΣΑ του ΟΗΕ, που θα έδινε την εξουσιοδότηση για προσφυγή στη χρήση βίας, ήρθε ένα χρόνο μετά το ξέσπασμα της κρίσης, όπως και η απόφαση 2134 (2014) η οποία θα έδινε τη δυνατότητα στην ΕΕ να διενεργήσει μια αποστολή στρατιωτικού χαρακτήρα. Το ίδιο ισχύει και για την απόφαση 2149 (2014) που δίνει την εντολή για την ανάπτυξη μιας επιχείρησης για την αποκατάσταση της ειρήνης για την οποία οι αφρικανικές περιφερειακές οργανώσεις ασκούσαν πιέσεις να πραγματοποιηθεί αρκετό καιρό πριν στο πλαίσιο της διεθνούς κοινότητας.

Αν και εφαρμόστηκε ο θεσμός της ευθύνης προστασίας στην ανθρωπιστική κρίση της CAR, ο πυλώνας της πρόληψης παραμένει για άλλη μια φορά ανύπαρκτος. Ο ΟΗΕ θα μπορούσε να αποτρέψει την κλιμάκωση της σύγκρουσης δεδομένου την παρουσία του BINUCA στο έδαφος της χώρας, αλλά δεν το έπραξε και άρα διαφαίνεται η αδυναμία του διεθνούς οργανισμού στον τομέα της πρόληψης. Ο πυλώνας της αντίδρασης εφαρμόστηκε αλλά με πολύ μεγάλη καθυστέρηση, και όσον αφορά τον πυλώνα της αποκατάστασης μπορεί μεν να έχει μπει σε διαδικασία εφαρμογής με την έκδοση της απόφασης 2149 (2014), αλλά μένει να δούμε την αποτελεσματικότητα που θα έχει αυτή η αποστολή από τη στιγμή που ακόμα δεν έχει αναπτυχθεί στο έδαφος της χώρας.

Από την πλευρά των περιφερειακών θεσμών προστασίας, η άμεση αντίδραση της ECCAS συνιστά ένα θετικό βήμα. Αυτή η στρατιωτική αποστολή αποτελεί την πρώτη προσπάθεια του οργανισμού στο πλαίσιο της διαχείρισης κρίσεων και ήταν φυσικό επακόλουθο η ανεπάρκειά του για να καταφέρει να καταστείλει την κρίση. Οι εκκλήσεις στο πλαίσιο του ΟΗΕ από την πλευρά της ECCAS και της Αφρικανικής Ένωσης για παροχή εξουσιοδότησης για τη διεξαγωγή επιχειρήσεων υποστήριξης και αποκατάστασης της ειρήνης που θα θέσουν ένα τέλος στη σύγκρουση και θα επιφέρουν μακροχρόνια ειρήνη και ασφάλεια στη CAR, δείχνουν την προθυμία τους να συμβάλουν στη διαχείριση κρίσεων στην ευρύτερη περιοχή. Η έλλειψη πόρων όμως και η μικρότερη εμπειρία που έχουν στο πλαίσιο των στρατιωτικών αποστολών συγκριτικά

με τον ΟΗΕ, δημιουργούν μία εξάρτηση από αυτόν²²⁸. Όσον αφορά την ΕΕ, η διεξαγωγή της ευρωπαϊκής επιχείρησης συνιστά μια αδιαμφισβήτητα θετική ενέργεια, αλλά η καθυστέρηση της αποστολής στο έδαφος της χώρας και τα μειωμένα σε αριθμό στρατεύματα που είχε να διαθέσει²²⁹ δείχνουν με τη σειρά τους την αδυναμία του ευρωπαϊκού οργανισμού να αποτελέσει ένα σημαντικό δρώντα διεθνώς στο πλαίσιο της προστασίας του πληθυσμού των κρατών που πλήττονται από εμφύλιες συρράξεις.

Εν κατακλείδι, μπορεί οι περιφερειακές οργανώσεις να είχαν έναν πιο ενεργό ρόλο στην κρίση της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας συγκριτικά με τη διεθνή κοινότητα, δηλαδή τον ΟΗΕ, αλλά οι αδυναμίες τους, τους ωθούν να εξαρτώνται από αυτόν σε επίπεδο αντιμετώπισης εμφύλιων συρράξεων στην Αφρικανική Ήπειρο. Δεν ήταν πιο αποτελεσματικές από τα Ηνωμένα Έθνη στη συγκεκριμένη περίπτωση, αλλά θα μπορούσαν να είναι λόγω γεωγραφικής και πολιτιστικής εγγύτητας. Μέχρι να διορθώσουν τα νομικά, θεσμικά και πολιτικά κενά που έχουν στο εσωτερικό τους για να καταφέρουν στο μέλλον να αποτελέσουν «σημαντικούς παίκτες» στη διεθνή σκηνή, θα μπορούσαν να βελτιώσουν τη συνεργασία τους με τα Ηνωμένα Έθνη, έτσι ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν πιο αποτελεσματικά τις κρίσεις που ξεσπάνε στην περιοχή τους.

Συμπεράσματα

Μέσα από την περιπτωσιολογία που παρατέθηκε, διαφαίνεται η εφαρμογή του θεσμού της ευθύνης προστασίας ‘κατά το δοκούν’. Οι ανθρωπιστικές κρίσεις που έπληξαν τη Λιβύη και την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία αντιμετωπίστηκαν από τη διεθνή κοινότητα στο πλαίσιο της ευθύνης προστασίας. Η κρίση στη Συρία που έχει βυθίσει τη χώρα στο χάος και η περίπτωση του Μάλι αντιμετωπίστηκαν διαφορετικά από τους διεθνείς και περιφερειακούς μηχανισμούς προστασίας, ενώ συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις ενεργοποίησης του θεσμού. Γίνεται φανερό πως η διεθνής κοινότητα, παρά τα νομικά εργαλεία που έχουν υιοθετηθεί για την ευθύνη προστασίας

²²⁸ Arthur Boutellis and Paul D. Williams, Peace Operations, the African Union, and the United Nations: Toward More Effective Partnerships, April 2013, http://www.ipinst.org/media/pdf/publications/ipi_rpt_peace_operations_revised.pdf.

²²⁹ ISIS Europe blog, Francois Ducrotte, EU mission to the Central African Republic, -EUFOR CAR Bangui (Part II), <http://isiseurope.wordpress.com/2014/02/25/eu-mission-eufor-car/>.

τα τελευταία χρόνια, δυσκολεύεται να την εφαρμόσει. Η μη δεσμευτικότητα των νομικών κειμένων που έχουν θεσπιστεί σε συνδυασμό με τα διαφορετικά συμφέροντα που έχουν τα κράτη μέλη του ΟΗΕ ενόψει κάθε σύγκρουσης που πλήττει ένα κράτος δημιουργεί κάθε φορά διαφορετικά αποτελέσματα. Παρατηρείται μία διστακτικότητα εκ μέρους των διεθνών, και σε ορισμένες περιπτώσεις περιφερειακών, οργανισμών να πάρουν την απόφαση να επέμβουν σε ένα κράτος που πλήττεται από μία εμφύλια σύρραξη. Η ανθρωπιστική επέμβαση «παρέδωσε τη σκυτάλη στην ευθύνη προστασίας» έτσι ώστε το δικαίωμα στην επέμβαση να αντικατασταθεί με την ευθύνη για την προστασία του πληθυσμού. Η μετατροπή αυτή έγινε για να μην τίθεται το ζήτημα αν πρέπει να επεμβαίνει η διεθνής κοινότητα σε ένα κράτος και άρα να ανακύπτει το αμφιλεγόμενο θέμα της κρατικής κυριαρχίας, αλλά αν πρέπει να παρεμβαίνει για να προστατευθούν οι πολίτες του συγκεκριμένου κράτους, καθώς η οι εθνικές αρχές είτε δε θέλουν είτε δε μπορούν.

Όσον αφορά το ζήτημα της αποτελεσματικότητας μεταξύ περιφερειακών και διεθνών οργανώσεων, το οποίο ανέκυψε μέσα από την κρίση στη CAR, δε δύναται να δοθεί μια σαφή απάντηση. Σε κάθε περίπτωση που αναλύθηκε στην παρούσα εργασία ο ρόλος τους είναι διαφορετικός. Καθώς όμως διαπιστώνεται μια πιο ενεργή ανάμειξη των οργανισμών περιφερειακού χαρακτήρα στις κρίσεις που πλήττουν τα τελευταία χρόνια την περιοχή της Αφρικής και της Μέσης Ανατολής, αξίζει να σημειωθεί πως οι τελευταίοι θα μπορούσαν στο μέλλον να είναι πιο αποτελεσματικοί. Με αυτόν τον τρόπο θα διευκόλυναν και τα Ηνωμένα Έθνη κατά την εκπλήρωση του έργου τους, οι οποίοι έχουν επωμιστεί αρμοδιότητες πέραν των δυνατοτήτων τους.

Η εκπόνηση της διπλωματικής διατριβής θα ολοκληρωθεί με τους προβληματισμούς μας για την περίπτωση της Συρίας. Εδώ και τρία χρόνια έχει πληγεί από μια τεράστια ανθρωπιστική κρίση και η διεθνής κοινότητα έχει υπάρξει αδρανής όσον αφορά την αντιμετώπισή της. Τις τελευταίες μέρες κράτη, όπως οι ΗΠΑ, η Γαλλία και η Μ.Β., έχουν ανακοινώσει την πρόθεσή τους να διενεργήσουν αεροπορικούς βομβαρδισμούς στο έδαφός της, έτσι ώστε να αναχαιτίσουν την απειλή του Ισλαμικού Κράτους, καθώς θεωρούν ότι η επιρροή του αποτελεί κίνδυνο και για το εσωτερικό τους. Αυτό μας αναγκάζει να σκεφτούμε ότι έπρεπε να υπάρξει τρομοκρατική απειλή, όπως στην περίπτωση του Αφγανιστάν το 2001 και του Ιράκ το 2003, για να αποφασιστεί η δράση της διεθνούς κοινότητας; Ο αφανισμός χιλιάδων συρίων πολιτών και οι μαζικές

παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράττονται σε βάρος τους καθημερινά δεν αρκεί;
Αν ξεπεραστούν τα εθνικά συμφέροντα θα μπορέσει να υπάρξει μια καλύτερη εφαρμογή της
ευθύνης προστασίας; Έως τότε όμως εμείς θα είμαστε θεατές ανθρωπιστικών κρίσεων οι οποίες
θα παραμένουν άλυτες;

Παραρτήματα

Παράρτημα Ι

Πηγή: http://en.wikipedia.org/wiki/Outline_of_the_Central_African_Republic.

Παράρτημα II

Planning figures

UNHCR 2014 planning figures for Central African Republic							
TYPE OF POPULATION	ORIGIN	Dec 2013		Dec 2014		Dec 2015	
		Total in country	of whom assisted by UNHCR	Total in country	of whom assisted by UNHCR	Total in country	of whom assisted by UNHCR
Total		420,340	254,000	518,730	277,950	279,850	263,450
Refugees	Dem. Rep. of the Congo	9,880	9,290	8,880	8,290	3,290	3,290
	Sudan	5,360	1,970	5,360	1,970	1,970	1,970
	Various	2,500	2,500	2,500	2,500	3,000	3,000
Asylum-seekers	Dem. Rep. of the Congo	1,360	130	1,000	100	800	100
	Various	1,240	120	1,000	100	800	100
Returnee arrivals during year (ex-refugees)	Central African Rep.	-	-	-	-	35,000	35,000
Internally displaced	Central African Rep.	400,000	240,000	400,000	240,000	200,000	200,000
Returnee arrivals during year (ex-IDPs)	Central African Rep.	-	-	100,000	25,000	35,000	20,000

Πηγή: <http://www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/page?page=49e45c156&submit=GO>

Βιβλιογραφία

Ελληνική

- Στέλιος Περράκης, Διαστάσεις της Διεθνούς Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου- Προς ένα jus universalis, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Απρίλιος 2013.
- Π. Νάσκου-Περράκη, Το Δίκαιο των Διεθνών Οργανισμών, Η Θεσμική Διάσταση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2005.
- Μ. Ντ. Μαρούδα, Η Διεθνής Ευθύνη για Παραβιάσεις του Διεθνούς Ανθρωπιστικού Δικαίου, Η Κρατική και Ατομική Ευθύνη σε Κίνηση, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2006.
- Στ. Περράκης, Μ. Ντ. Μαρούδα, Ένοπλες Συρράξεις και Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2001.

Ξενόγλωσση

- Dan Kuwali and Frans Viljoen, African and the Responsibility to Protect: Article 4(h) of the African Union Constitutive Act, Routledge 2014.
- Aidan Hehir, The Responsibility to Protect-Rhetoric, Reality and the Future of Humanitarian Intervention, Palgrave Macmillan, 2012.
- Alex J. Bellamy & Paul Williams, Peace Operations and Global Order, Routledge, 2005.

Εργασίες

- Angela Meyer, Peace and Security Cooperation in Central Africa- Developments, Challenges and Prospects, Discussion Paper 56, Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala 2011.
- Arthur Boutellis and Paul D. Williams, Peace Operations, the African Union, and the United Nations: Toward More Effective Partnerships, International Peace Institute, 2013.
- Jack Esther Chollom, The African Union's Involvement in Conflict Resolution in Some ECOWAS Countries, Master's Thesis, The Faculty of the Graduate School of Arts and Sciences-Brandeis University-Graduate Program in Global Studies, February 2014.
- Jolyon Howorth, Humanitarian Intervention in the post-Cold War era: a provisional balance-sheet in light of Libya, Syria and Mali, Fundacion Chile 21, Santiago, 21 March 2013.

- Jan Wouters-Philip De Man, The Responsibility to Protect and Regional Organisations: the Example of the European Union, Working Paper no 101, Leuven Centre for Global Governance Studies, February 2013.
- Francesco Francioni and Christine Bakker, Responsibility to Protect, Humanitarian Intervention and Human Rights: Lessons from Libya to Mali, Paper no15, Transworld, April 8 2013.
- Kwesi Aning and Samuel Atuobi, Application of and Responses to the Responsibility to Protect Norm at the Regional and Subregional Levels in Africa: Lessons for Implementation, The Stanley Foundation, New York, May 11 2011.
- Arthur Boutellis and Paul D. Williams, Peace Operations, the African Union, and the United Nations: Toward More Effective Partnerships, April 2013, http://www.ipinst.org/media/pdf/publications/ipi_rpt_peace_operations_revised.pdf.

Συμβάσεις/Δεσμευτικά κείμενα

- ΟΗΕ, Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών, 1945.
- Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 1990.
- ΟΗΕ, Σύμβαση της Γενεύης για την προστασία των ατόμων σε Μη Διεθνείς Ένοπλες Συρράξεις, 1949.

Διακηρύξεις, Συμπεράσματα, Συστατικές Πράξεις

- AU, Constitutive Act of the African Union, Lome summit (Togo), 2000, http://www.au.int/en/sites/default/files/ConstitutiveAct_EN.pdf.
- Council of the EU, Council Conclusions on the Central African Republic, Brussels, 20 January 2014, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/140666.pdf.
- AU, Commissioner for Peace and Security Council, Addis Draft Guidelines for the protection of civilians in African Union Peace Support Operations, Ababa, March 2013.
- AU, Protocol relating to the establishment of the Peace and Security Council of the African Union, Durban, 9 July 2002, http://www.au.int/en/sites/default/files/Protocol_peace_and_security.pdf
- ECOWAS, Protocol A/P.1/12/99 Relating to the Mechanism for Conflict Prevention, Management, Resolution, Peacekeeping and Security, December 10 1999, http://documentation.ecowas.int/download/en/legal_documents/protocols/Protocol%20Re

[lating%20to%20the%20Mechanism%20for%20Conflict%20Prevention,%20Managemen
t,%20Resolution,%20Peacekeeping%20and%20Security.pdf](#)

- OCHA, Guiding Principles of Internal Displacement, Principles 25 (2) and (3), <http://www.unhcr.org/43ce1cff2.html>.
- Groupe International de Contact sur la Republique Centrafricaine, Appel de Brazzaville, 3 Mai 2013, <http://www.peaceau.org/uploads/appe1-gig-rca-03-05-2013.pdf>.
- African Union, 3rd Meeting of the International Contact Group on the Central African Republic, November 8 2013, <http://www.peaceau.org/uploads/auc-decla-icg-car-08-11-2013.pdf>
- ECOWAS, Emergency Mini-Summit of the Heads of State and Government on the situation in Mali, 30 March 2012, Abidjan, Cote d'Ivoire, <http://news.ecowas.int/presseshow.php?nb=092&lang=en&annee=2012>.
- ECOWAS, Extraordinary Session of the Authority of ECOWAS Heads of State and Government, Final Communiqué, Abuja, Federal Republic of Nigeria, 11 November 2012, http://www.ecowas.int/publications/en/communique_final/session_extra/comfinal11112012.pdf
- ECOWAS, Regional Defense Chiefs charged on successful transformation of AFISMA into UN Mission in Mali, 11 May 2013, Abidjan-Cote d'Ivoire, <http://news.ecowas.int/>.
- Council of the EU, Council conclusions on Mali-Sahel, 23 April 2012, Luxembourg, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/129711.pdf.
- EEES, 19th EU-ECOWAS Political Dialogue Meeting at Ministerial Level, 16 May 2013, Brussels, http://eeas.europa.eu/africa/docs/16052013_ecowas_eu_communique_en.pdf.
- CEEAC, 5ème Session Extraordinaire du Sommet de la CEEAC N'Djamena, 21 Octobre 2013, http://www.ceeac-eccas.org/index.php?option=com_content&view=article&id=313:5eme-session-extraordinaire-du-sommet-de-la-ceeac-communication-du-secretaire-general-de-la-ceeac-ndjamena-le-21-octobre-2013&catid=15:cabinet-du-secretaire-general&Itemid=179.

- CEEAC, 6ème Session Extraordinaire de la Conférence des Chefs d'Etats et de Gouvernement de la CEEAC: Communiqué Final, 10 Janvier 2014, <http://www.gouvernementdutchad.org/fr/78-icetheme/icetabs/444-communique-final>

Αποφάσεις Διεθνών Οργανισμών

- UNSC, Resolution 1970 (2011), S/RES/1970 (2011), 26 February 2011, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970\(2011\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1970(2011)).
- UNSC, Resolution 1960 (2010), S/RES/1960 (2010), 16 December 2010, [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1960\(2010\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1960(2010)).
- UNSC, Resolution 1612 (2005), S/Res/1612 (2005), 26 July 2005, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/439/59/PDF/N0543959.pdf?OpenElement>.
- UNSC, Resolution 1973 (2011), S/RES/1973/ (2011), 17 March 2011, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973\(2011\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1973(2011)).
- UNSC, Resolution 2009 (2011), S/RES/2009 (2011), 16 September 2011, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2009\(2011\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2009(2011)).
- UNSC, Resolution 2164 (2014), S/RES/2164 (2014), [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2164\(2014\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2164(2014)).
- UNSC, Resolution 2088 (2013), S/RES/2088 (2013), 24 January 2013, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2088\(2013\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2088(2013)).
- UNSC Resolution 2121 (2013), S/RES/2121 (2013), 10 October 2013, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2121\(2013\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2121(2013)).
- UNSC Resolution 2127 (2013), S/RES/2127 (2013), 5 December 2013, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2127\(2013\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2127(2013)).
- UNSC, Resolution 2042, S/RES.2042 (2012), 14.04.2012, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2042\(2012\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2042(2012)).
- UNSC, Resolution 2043, S/RES/2043 (2012), 21.04.2012, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2043\(2012\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2043(2012))

- UNSC, Resolution 2118 (2013), S/RES/2118/2013, September 27 2013, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2118\(2013\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2118(2013)).
- UNSC Resolution 2134 (2014), S/RES/2134 (2014), 28 January 2014, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2134\(2014\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2134(2014)).
- UNSC Resolution 2149 (2014), S/RES/2134 (2014), 10 April 2014, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2149\(2014\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2149(2014))
- UNSC, Resolution 2139 (2014), S/RES/2139/2014, February 22 2014, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2139\(2014\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2139(2014)).
- UNSC, Resolution 2165 (2014), S/RES/2165/2014, July 14 2014, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2165\(2014\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2165(2014)).
- UNSC, Resolution 2056 (2012), S/RES/2056 (2012), 5 July 2012, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2056\(2012\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2056(2012)).
- UNSC, Resolution 2071 (2012), S/RES/2071 (2012), 12 October 2012, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2071\(2012\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2071(2012)).
- UNGA, A/RES/60/1, 2005 World Summit Outcome, 24 October 2005, <http://www.un.org/womenwatch/ods/A-RES-60-1-E.pdf>.
- UNGA, Resolution 65/265, A/RES/65/265 (2011), 03.03.2011, <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Libya%20A%20RES%2065%20265.pdf>.
- UNGA, Resolution 65/265, A/RES/66/11 (2011), 18.11.2011, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/459/48/PDF/N1145948.pdf?OpenElement>.
- European Parliament, Resolution on the situation in Darfur, P6_TA (2007)0052, February 15 2007, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2007-0052&language=EN>.

- Economic Community of West African States, Regulation MSC/REG.1/01/08, The ECOWAS Conflict Prevention Framework, January 16 2008, http://www.ecowas.int/publications/en/framework/ECPF_final.pdf.
- EU, Council of the EU, Decision 2011/137/CFSP, 28 February 2011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:058:0053:0062:EN:PDF>
- Council of the EU, Decision 2011/210/CFSP, April 1 2011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:089:0017:0020:en:PDF>.
- Council of the EU, Decision 2013/233/CFSP, 22 May 2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:138:0015:0018:EN:PDF>
- UNGA, A/RES/67/262, 4 June 2013, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_res_67_262.pdf.
- UNGA, A/RES/68/182, 30 January 2014, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_res_68_182.pdf.
- UNSC, Resolution 2085 (2012), S/RES/2085 (2012), 20 December 2012, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2085\(2012\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2085(2012)).
- UNSC, Resolution 2100 (2013), S/RES/2100 (2013), 25 April 2013, [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2100\(2013\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/2100(2013)).
- HRC, Resolution adopted by the Human Rights Council, Assistance to the Republic of Mali in the field of Human Rights, A/HRC/RES/22/18, 10 April 2013, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_hrc_res_22_18.pdf.
- Council of the EU, Council Decision 2013/87/CFSP, 18 February 2013, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:046:0027:0027:EN:PDF>
- UNGA, HRC, “Resolution adopted by the Human Rights Council –Technical Assistance to the Central African Republic in the field of human rights”, A/HRC/RES/23/18, 27 June 2013, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/152/63/PDF/G1315263.pdf?OpenElement>

- ECCAS, Decision No 2/CEEAC/CCEG/XIII/08, 12 Juin 2008, http://ec.europa.eu/europeaid/where/acp/regional-cooperation/peace/peace-support-operations/micopax_en.htm.

Εκθέσεις

- HRC, “Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in the Central African Republic”, A/HRC/24/59, http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session24/Documents/A-HRC-24-59_en.doc, 12/02/2014 και το Corrigendum, A/HRC/24/59/Corr.1, http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session24/Documents/A_HRC_24_59_Corr.1_ENG.doc, 12/02/2014
- UNGA, HRC, “Situation of Human Rights in the Central African Republic and technical assistance in the field of Human Rights”. A/HRC/S-20/L.1, 17, 20.01.2014, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/103/57/PDF/G1410357.pdf?OpenElement>
- Human Rights Watch, “ UN Human Rights Council: Interactive Dialogue on the Human Rights Situation in the Central African Republic”, 25.09.2013, <http://www.hrw.org/news/2013/09/25/un-human-rights-council-interactive-dialogue-human-rights-situation-central-african->
- Security Council Report, July 2014 Monthly Forecast, Central African Republic, 30 June 2014, http://www.securitycouncilreport.org/monthly-forecast/2014-07/central_african_republic_6.php
- UNGA, HRC, “ Technical assistance to the Central African Republic in the field of human rights”, A/HRC/RES/24/34, 9 October 2013, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_hrc_res_24_34.pdf
- HRC, Report of the United Nations High Commissioner on Human Rights on the situation of human rights in the Central African Republic, A/HRC/24/59, 12.09.2013, http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session24/Documents/A-HRC-24-59_en.doc.
- Amnesty International, “Central African Republic: Human rights crisis spiralling out of control” , 29/10/2013, <http://www.refworld.org/docid/5281e54c4.html>, 12/02/ 2014

- Human Rights Watch, “I Can Still Smell the Dead: The Forgotten Human Rights Crisis in the Central African Republic”, 2013, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/car0913_ForUploadWInsert_0.pdf, 10/02/2014
- Human Rights Watch, Central African republic: Seleka Fighters regroup in North, February 5 2014, www.hrw.org.
- Human Rights Watch, “Central African Republic: Seleka Fighters Regroup in North”, 05/02/2014, <http://www.hrw.org/news/2014/02/05/central-african-republic-seleka-fighters-regroup-north>, 10/02/2014
- Human Rights Watch, “Central African Republic: Muslims Forced to Flee”, 12.02.2014, <http://www.hrw.org/news/2014/02/12/central-african-republic-muslims-forced-flee>.
- UNSG, Report of the Secretary General on the Central African Republic submitted pursuant to paragraph 48 of Security Council Resolution 2127 (2013), S/2014/142, 3 March 2014, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_2014_142.pdf.
- ICISS, Report of the International Commission On Intervention And State Sovereignty, Responsibility to Protect, <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf>.
- UNGA, HRC, “ Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in the Central African Republic”, A/HRC/24/59, 12.09.2013, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G13/169/53/PDF/G1316953.pdf?OpenElement>
- UNGA, Report of the Secretary General, Implementing the Responsibility to Protect, A/63/677, 12 January 2009, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/63/677.
- UNGA, Report of the Secretary General, The role of regional and subregional arrangements in implementing the responsibility to protect, A/65/877/-S/2011/393, 28 June 2011, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/65/877.
- UNGA, Report of the Secretary General, Responsibility to protect: timely and decisive response, A/66/874-S/2012/578, 25 July 2012, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/66/874

- EU, Report on the Implementation of the European Security Strategy-Providing Security in a Changing World, Brussels, December 11 2008, http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/reports/104630.pdf.
- UN, HRC, Report of the International Commission of Inquiry to investigate all alleged violations of international human rights law in the Libyan Arab Jamarihiya, A/HRC/17/44, 01.06.2011, <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Libya%20A%20HRC%2017%2044.pdf>.
- UN, HRC, Report of the International Commission of Inquiry on Libya, A/HRC/19/68, 02.03.2011, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/a_hrc_19_68.pdf.
- Amnesty International, “Syrie: Opinions en Crises, Regard du moissur la crise des droits humainsenSyrie”, Juillet 2014, <http://www.amnesty.org/en/library/asset/MDE24/029/2014/en/e34593be-c4b9-456b-9e81-da342764b8df/mde240292014fr.pdf>.
- Human Rights Watch, “Maybe we live maybe we die”, Recruitment and Use of Childern by Armed Groups in Syria, 23 June 2014, http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/syria0614_crd_ForUpload.pdf.
- UNHCR, Refugee total hits 3 million as Syrians flee growing insecurity and worsening conditions, 29 August 2014, <http://www.unhcr.org/53ff78ac9.html>
- UN, HRC, A/HRC/S-17/2/Add.2, 23 November 2011, http://www.ohchr.org/Documents/Countries/SY/A.HRC.S-17.2.Add.1_en.pdf.
- UN, HRC, Report of the Independent Commission of Inquiry on the Syrian Arab Republic, A/HRC/25/65, 12 February 2014.
- UNSC, Report of the SG on the situation in Mali, S/2012/894, 28 November 2012, http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2012/894.
- Human Rights Council, Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the situation of human rights in Mali, A/HRC/22/33, 7 Januway 2012, Report

of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the human rights situation in Mali, A/HRC/23/57, 26 June 2013, http://ap.ohchr.org/documents/dpage_e.aspx?c=114&su=118.

- HRC, Report of the independent expert on the situation of human rights in Mali, Suliman Baldo, A/HRC/25/72, 10 January 2014, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G14/101/18/PDF/G1410118.pdf?OpenElement>

Εργασίες

- Meyer Angela, Peace and Security Cooperation in Central Africa: Developments, Challenges and Prospects, Nordiska Afrika institutet, Uppsala, 2011, <http://nai.diva-portal.org/smash/get/diva2:442741/FULLTEXT01.pdf>.
- Μαρία Ιωάννου, Ανθρωπιστική κρίση και η ευθύνη της διεθνούς κοινότητας: η περίπτωση της Συρίας, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2013, [file:///C:/Users/Home/Downloads/12PMS_DIE_EUR_SPO_IoannouMa%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Home/Downloads/12PMS_DIE_EUR_SPO_IoannouMa%20(2).pdf)

Δελτία Τύπου, Δηλώσεις και Communiqués

- EU, Statement by the High Representative Catherine Ashton, on Libya, A 116/11, Brussels, 19 March 2011, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/120045.pdf.
- African Union, Press Release, Launch of the transition from MICOPAX to the African-led International Support Mission in the Central African Republic, 01.08.2013, <http://www.peaceau.org/uploads/auc-rca-1-08-2013.pdf>.
- African Union, Press Release, Transfer of Authority from MICOPAX to MISCA, 19 December 2013, <http://www.peaceau.org/uploads/auc-misca-com-19-12-2013.pdf>
- AU and ECCAS, Joint Press Release, Consultations Between the Commission of the African Union and the Secretary-General of the Economic Community of Central African States, 3.09.2013, <http://www.peaceau.org/uploads/auc.com.misca.03.09.2013.pdf>
- AU, Press Release, Launch of the Transition from MICOPAX to the African-Led International Support Mission in the Central African Republic, 01.08.2013, <http://www.peaceau.org/uploads/auc-rca-1-08-2013.pdf>.

- European Commission, press release, EU steps up efforts to help refugees fleeing violence in Central African Republic, 06.05.2014, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-520_en.htm
- CEEAC, Communiqué Final de la 15ème Réunion Ordinaire de la Commission de Défense et de Sécurité du Conseil de Paix et de Sécurité de l'Afrique Centrale, 1er-2 Juillet 2014, http://www.ceeac-eccas.org/images/pdf/cds/Com_final_COPAX_pnr.pdf.
- ICC, Office of the Prosecutor, "Statement of the Prosecutor of the International Criminal Court, Fatou Bensouda on opening a new Preliminary Examination in Central African Republic, 07.02.2014, http://www.icc-cpi.int/EN_Menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/pages/otp-statement-07-02-2014.aspx
- ICC, Office of the Prosecutor, "Statements of the Prosecutor of the International Criminal Court, Fatou Bensouda, in relation to the escalating violence in the Central African Republic", 07.08.2013, http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/structure%20of%20the%20court/office%20of%20the%20prosecutor/reports%20and%20statements/statement/Pages/otp-statement-07-08-2013.aspx, and 09.12.2013, http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/Pages/otp-statement-09-12-2013.aspx
- UNSG, "Secretary-General Announces Members Of Central African Republic Commission Of Inquiry To Investigate Events Since 1 January 2013", SG/A/1451, AFR/2799, 22.01.2014, <http://www.un.org/News/Press/docs/2014/sga1451.doc.htm>
- CPI, Bureau du Procureur, "Information Générale-Situation en République Centrafricaine", 22 Mai 2007, http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/B64950CF-8370-4438-AD7C-0905079D747A/144038/ICCOTPBN20070522220_A_FR1.pdf
- UNSC, "Security Council Committee Concerning Central African Republic Lists Three Individual Subjects To Measures Imposed By Resolution 2134 (2014), SC/11389, 9 May 2014, <http://www.un.org/News/Press/docs/2014/sc11389.doc.htm>
- CPI, Bureau du Procureur, "Examens Préliminaires en cours en République Centrafricaine", http://www.icc-cpi.int/FR_Menus/icc/structure%20of%20the%20court/office%20of%20the%20prosecutor/comm%20and%20ref/pe-ongoing/car/pages/default.aspx.

- Organisation of Islamic Cooperation, Communiqué on the Alarming Developments in Libyan Jamahiriya, 19.03.2011, http://www.democraticunderground.com/discuss/duboard.php?az=view_all&address=102x4778731.
- UNSC, Presidential Statement, SC/10583, 21 March 2012, <http://www.un.org/News/Press/docs/2012/sc10583.doc.htm>.
- UNSC, Statement by the President of the Security Council, S/PRST/2013/6, 29 May 2013, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_prst_2013_6.pdf.
- Community of Sant' Egidio, Press release, The "Republican Pact" drafted last September at Sant'Egidio has been signed in Bangui, in the Central African Republic, Rome, 7 November 2013
- EEAS, Syria crisis dominates May meeting of EU Foreign Ministers, 27 May 2013, http://eeas.europa.eu/top_stories/2013/280513_fac_en.htm
- EU, Council of the EU, EU strengthens sanctions against the Syrian regime, Luxembourg, 23 June 2014, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/EN/foraff/143307.pdf
- EEAS, "Statement by the Spokesperson on the removal of chemical weapons from Syria", Brussels 23 June 2014, http://eeas.europa.eu/statements/docs/2014/140623_02_en.pdf, EC, 'EU to support the destruction of Syrian chemical stockpiles', Brussels 17 February 2014, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-151_en.htm.
- EU, Statement by the High Representative Catherine Ashton on the killings in Syria, Brussels, 13 July 2012, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/131740.pdf.
- EEAS, Statement by EU High Representative Catherine Ashton on the adoption of the UNSC resolution on Syrian chemical weapons, Brussels, 28 September 2013, http://eeas.europa.eu/statements/docs/2013/130928_01_en.pdf.
- EEAS, Statement on the presidential elections in Syria, Brussels 4 June 2014, http://eeas.europa.eu/statements/docs/2014/140604_03_en.pdf

- UNHCR, Mali: Urgent humanitarian help needed as war expands, wide reports of human rights abuses, January 25 2013, <http://www.unhcr.org/51026ae09.html>.
- ICC, ICC Prosecutor opens investigation into war crimes in Mali: “The legal requirements have been met. We will Investigate”, 16.01.2013, http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/news%20and%20highlights/Pages/pr869.aspx
- UN, News Centre, World Heritage Committee condemns destruction of Mali sites, 3 July 2012, http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=42387#.U-9wHv1_tLI
- AU, Peace and Security Council, Communique, 3 April 2012, <http://www.peaceau.org/uploads/psc-comm-mali-03-04-2012.pdf>.
- AU, Peace and Security Council, Communique, 12 November 2012, <http://www.peaceau.org/uploads/psc-341-com-mali-13-11-2012.pdf>.
- EU, European Union launches Election Observation Mission to Mali, 5 July 2013, Brussels, http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/foraff/137770.pdf.
- EEAS, European Union enables logistical support for Mali, 11 March 2013, http://eeas.europa.eu/csdp/missions-and-operations/eutm-mali/news/20130311_news_en.htm.
- UN News Centre, Mali: UN mission welcomes confirmation of presidential election results, 20 August 2013, http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=45661#.VAXYQPl_tLI
- International Federation of Human Rights, “ Central African Republic: A Country in the Hands of Seleka War Criminals”, September 2013, <http://www.fidh.org/IMG/pdf/rca616a2013basdef.pdf>
- IRIN, “Who are the anti-balaka of CAR?”, 12 February 2014, <http://www.irinnews.org/report/99634/briefing-who-are-the-anti-balaka-of-car>, 16/02/2014.

- AU, Peace and Security Council, Communiqués/Press Releases, <http://www.peaceau.org/en/resource/documents?idtype=7>.
- AU, Peace and Security Council, Press Statement, Communique of the 422nd meeting of AU PSC on the Situation in the Central African Republic, 7 March 2014, <http://www.peaceau.org/uploads/psc-com-422-car-07-03-2014.pdf>.
- UN, Peace and Security Council, Press Statement of the 391st PSC meeting on the protection of civilians and the humanitarian situation in the Central African Republic (CAR) and the Democratic Republic of Congo (DRC), 19 August 2013, <http://www.peaceau.org/uploads/391press-statement-13.pdf>.
- AU, Peace and Security Council, Press Statement, 7th Annual joint consultative meeting between the Peace and Security Council of the African Union and members of the security council of the United Nations, 12 October 2013, <http://www.peaceau.org/uploads/aupsc-unsc-com-joint-consultative-meeting-08-10-2013.pdf>.
- AU, Peace and Security Council, Press Statement of the Peace and Security Council of the AU, at its 427th meeting on the incidents in Bangui on 29 March 2014 and the decision of the Republic of Chad to withdraw its contingent from the African-led International Support Mission in the Central African Republic (MISCA), 10 April 2014, <http://www.peaceau.org/uploads/psc-pr-427-misca-09-04-2014.pdf>.
- European Commission, ECHO, Press Release, EU provides 4 million euros to help refugees fleeing violence in Central African Republic, 11.03.2014, <http://ec.europa.eu/echo/en/news/eu-provides-%E2%82%AC4-million-help-refugees-fleeing-violence-central-african-republic>.
- European Commission, ECHO, Press Release, EU steps up efforts to help refugees fleeing violence in Central African Republic, 06.05.2014, <http://ec.europa.eu/echo/en/news/eu-steps-efforts-help-refugees-fleeing-violence-central-african-republic>.
- European Union External Action, Statement by the spokesperson of Catherine Ashton, EU High Representative, on the violence in the Central African Republic and the adoption by the Security Council of Resolution 2127 (2013), Brussels, 12 December 2013, http://eeas.europa.eu/statements/docs/2013/131205_03_en.pdf.

Άρθρα δημοσιογραφικού χαρακτήρα

- CNN, Arab League backs no-fly zone in Libya, March 12 2011, <http://edition.cnn.com/2011/WORLD/africa/03/12/libya.civil.war/>.
- BBC, The Arab League suspends Libya until demands of the people are met, February 23 2011, http://www.bbc.co.uk/worldservice/africa/2011/02/110223_libya_arableague_focus.shtml.
- The Guardian, Mohammed el-Megarif elected as Libya's interim president, 10 August 2012, <http://www.theguardian.com/world/2012/aug/10/mohammed-el-megarif-libya-president>.
- Aljazeera, Libya: on the brink of civil war?, 25 August 2014, <http://www.aljazeera.com/programmes/insidestory/2014/08/libya-brink-civil-war-2014825135541674250.html>.
- Le Monde, Libye: plusieurs Etats appellant leurs ressortissants a quitter le pays, 27.07.2014, http://www.lemonde.fr/libye/article/2014/07/27/la-libye-s-enfonce-dans-la-violence-38-morts-a-benghazi_4463428_1496980.html.
- Le Monde, Le Caire s'ingère dans la crise libyenne pour contrer la mouvance islamiste, 26.08.2014, http://www.lemonde.fr/libye/article/2014/08/26/le-caire-s-ingere-dans-la-crise-libyenne-pour-contrer-la-mouvance-islamiste_4476746_1496980.html.
- BBC, "What is the Geneva II conference on Syria?", 22 January 2014, <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-24628442>.
- Aljazeera, EU lifts arms embargo on Syrian rebels, 28 May 2013, <http://www.aljazeera.com/news/2013/05/2013527185914804364.html>.
- Aljazeera, Arab League welcomes Syrian opposition, 27 March 2013, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/03/20133262278258896.html>
- Le Figaro, La Ligue Arabe divisée sur une intervention occidentale en Syrie, Lundi 9 Septembre 2013, <http://www.lefigaro.fr/international/2013/09/01/01003-20130901ARTFIG00169-la-ligue-arabe-divisee-sur-une-intervention-occidentale-en-syrie.php>.
- CNN, Organization of Islamic Cooperation suspends Syria, August 16 2012, <http://edition.cnn.com/2012/08/15/world/meast/syria-unrest/>.

- Η Καθημερινή, Καταστράφηκε το χημικό οπλοστάσιο της Συρίας, 19.08 2014, <http://www.kathimerini.com.cy/index.php?pageaction=kat&modid=1&artid=181035>.
- The New York Times, Syria's chemical Arsenal Fully Destroyed, U.S. Says, August 18 2014, http://www.nytimes.com/2014/08/19/world/middleeast/syrias-chemical-arsenal-fully-destroyed-us-says.html?_r=0.
- Aljazeera, Assad re-elected in wartime election, 05.06.2014, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/06/bashar-al-assad-re-elected-syrian-president-20146419457810751.html>.
- Le Monde, Trois millions de syriens ont fui leur pays, 29.08.2014, http://www.lemonde.fr/proche-orient/article/2014/08/29/trois-millions-de-syriens-ont-fui-leur-pays_4478702_3218.html.
- Le Monde, Les Etats-Unis ne bombarderont pas L'Etat Islamique dans l'immédiat, 29.08.2014, http://www.lemonde.fr/ameriques/article/2014/08/28/les-etats-unis-ne-bombarderont-pas-l-etat-islamique-en-syrie-dans-l-immediat_4478681_3222.html.
- The Guardian, Mali seeks outside military help to fight Islamist rebels, October 2 2012, <http://www.theguardian.com/world/2012/oct/02/mali-seeks-outside-military-aid>
- Aljazeera, Profile: Mali's Dioncounda Traore, (προσπελάστηκε στις 12 Απριλίου του 2012), <http://www.aljazeera.com/news/africa/2012/04/20124917549965212.html>.
- The Huffington Post, Amadou Haya Sanogo, Mali Coup Leader, Derails 20 Years of Democracy, 07.07.2012, http://www.huffingtonpost.com/2012/07/07/amadou-haya-sanogo-mali-coup_n_1655975.html.
- James P. Rudolph, R2P and its Application to the Crisis in Mali, April 16 2013, E-International Relations, <http://www.e-ir.info/2013/04/16/r2p-and-its-application-to-the-crisis-in-mali/>.
- Human Rights Watch, Mali: War Crimes by Northern Rebels, April 30 2012, <http://www.hrw.org/news/2012/04/30/mali-war-crimes-northern-rebels>
- Amnesty International, Mali: Conclusions Preliminaires d'une mission de quatre semaines: Atteintes Graves aux Droits Humains, 7 Juin 2013, <http://www.amnesty.org/en/library/asset/AFR37/004/2013/en/54900b0b-249c-4fae-96fe-e39003205c27/afr370042013fr.pdf>.
- IRIN, Analysis: Warriors and websites—a new kind of rebellion in Mali?, 26 March 2012, <http://www.irinnews.org/report/95170/analysis-warriors-and-websites-a-new-kind-of-rebellion-in-mali>.

- Aljazeera, Making sense of Mali's armed groups, 17 january 2013, <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2013/01/20131139522812326.html>
- Aljazeera Center for Studies, Report, Franco-African Military Intervention in the Mali Crisis and Evolving Security Concerns, 19 February 2013, file:///C:/Users/Home/Downloads/ALJAZEERA_-_Onuoha_Thurston_Mali_Crisis-libre.pdf
- Aljazeera, West African Nations slap sanctions on Mali, 2 April 2012, <http://www.aljazeera.com/news/africa/2012/04/201242164538759448.html>.
- Le Monde, Qui participe a l'opération Serval au Mali?, 29.01.2013, http://www.lemonde.fr/afrique/article/2013/01/29/qui-participe-a-l-operation-serval-au-mali_1824111_3212.html.
- Le Monde, Mali: gouvernement et rebelles établissent une feuille de route, 24.07.2014, http://www.lemonde.fr/afrique/article/2014/07/24/mali-gouvernement-et-rebelles-etablissent-une-feuille-de-route_4462536_3212.html/
- Le Nouvel Observateur, 14 Juillet: Hollande en rassembleur et réformiste, 14.07.2014, <http://tempsreel.nouvelobs.com/politique/20140714.AFP1855/14-juillet-hollande-en-rassembleur-et-reformiste.html>
- Aljazeera, Syria crisis worst since Rwanda, UN says, 17 July 2013, <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2013/07/201371623717610907.html>,
- BBC, UN warns of Central African Republic humanitarian crisis, 8 January 2014, <http://www.bbc.com/news/world-africa-25658447>
- CNN, Religious violence in CAR plagues 'most abandoned people on earth', December 12 2013, <http://edition.cnn.com/2013/12/12/world/africa/car-violence/>.
- BBC, "Central African Republic Profile: Leaders", <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/2854669.stm>.
- BBC, "Central African Republic Profile:Leaders", 21.01.2014, <http://www.bbc.com/news/world-africa-13150042>.

- Le Monde, “Catherine Samba-Panza, l’espoir de la Centrafrique”, 22 Janvier 2014, http://www.lemonde.fr/idees/article/2014/01/22/catherine-samba-panza-l-espoir-de-la-centrafrique_4352303_3232.html.
- Al Jazeera, “Profile: The Lord’s Resistance Army, Ugandan rebel force has gained international notoriety for murdering, raping and kidnapping thousands of civilians”, May 6 2014, <http://www.aljazeera.com/news/africa/2011/10/2011101418364196576.html>
- Erica de Wet, Regional organizations and arrangements and their relationship with the United Nations: the case of the African Union, Marc Weller Editions, The Oxford Handbook on the Use of Force, April 14 2013, [file:///C:/Users/Home/Downloads/SSRN-id2279555%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Home/Downloads/SSRN-id2279555%20(1).pdf).
- BBC, Central African Republic factions announce ceasefire, 24 July 2014, <http://www.bbc.com/news/world-africa-28457599>.
- Le Monde, Nouveau massacre en Centrafrique, le cessez-le-feu encore un peu plus menacé, 16.08.2014, http://www.lemonde.fr/afrique/article/2014/08/16/nouveau-massacre-en-centrafrique-le-cessez-le-feu-encore-un-peu-plus-menace_4472480_3212.html.
- Le Monde, Centrafrique: un premier ministre musulman pour sauver la transition, 10.08.2014, http://www.lemonde.fr/afrique/article/2014/08/10/centrafrique-un-premier-ministre-musulman-pour-sauver-la-transition_4469756_3212.html.
- Bulletin Sentinelle, Crise centrafricaine: Le Conseil de sécurité adopte la résolutions 2127 (2013) autorisant le déploiement de la MISCA, avec l’appui des forces africaines, 15.12.2013, www.sentinelle-droit-international.fr
- Reuters, Adrian Croft, EU to send military force in Central African Republic, January 20 2014, <http://www.reuters.com/article/2014/01/20/us-centralafrican-eu-idUSBREA0J0SC20140120>
- ISIS Europe blog, Francois Ducrotte, EU mission to the Central African Republic,- EUFOR CAR Bangui (Part II), <http://isiseurope.wordpress.com/2014/02/25/eu-mission-eufor-car/>

Χρήσιμες ιστοσελίδες

www.un.org

www.europa.eu

www.ceeac-eccas.org

www.au.int

www.ecowas.int

www.ohchr.org

www.lemonde.fr

www.theguardian.com

www.cnn.com

www.bbc.com

www.aljazeera.com